

HYVINKÄÄN LIIKUNTASUUNNITELMA

2013–2023

Anton Ahonen & Kimmo Suomi

Liikuntatieteellinen tiedekunta, JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

HYVINKÄÄN LIIKUNTASUUNNITELMA

2013–2023

VISIO

”Hyvinkääläisillä on Helsingin seudun kehyskuntien asukkaista parhaat edellytykset omatoimisen liikunnan harrastamiselle, seuratoiminnan järjestämiselle sekä läpi elämän jatkuvan liikunnallisen elämäntavan kehitymiselle”.

”Kaupungin toimenpiteitä kehitetään vastaamaan erityisesti lasten liikunnan ja liikunnallisen elämäntavan vaatimuksia sekä ikääntyneiden toimintakyvyn ylläpitämiseen liikunnan avulla”.

Hyvinkään liikuntasuunnitelma vuosille 2013–2023

Anton Ahonen & Kimmo Suomi
Liikuntatieteellinen tiedekunta, Jyväskylän yliopisto
2013

Kuvat ja taitto: Anton Ahonen, 2013

ESIPUHE

Tämä suunnitelma on tärkeä askel kohti strategisempaa ja vahvempaa hyvinkääläistä liikuntatoimea. Suunnitelman tarkoituksena on lisätä liikunnan harrastamista kaikissa ikä- ja väestöryhmissä sekä tukea hyvinkääläisen liikuntakulttuurin kehittymistä pitkäjänteisesti. Suunnitelmien tehtävänä on olla jäsentynyt käsitys jonkin tavoitteen saavuttamiseksi. Hyvin usein tavoitteiden saavuttaminen vaatii muutoksia ja muutokset edellyttävät päätöksiä. Tässä suunnitelmassa esitetään tavoitteet ja niiden vaatimat muutokset – liikuntakulttuurin kehittäminen on siis enää vain päätöksenteon päässä!

Liikuntasuunnitelmaa varten tulee tarvittavien taustatietojen olla tiedossa, jotta itse suunnitelmaa voidaan tehdä oikeanlaisen ja todenmukaisen tiedon varassa. Tärkeää on myös saada tietoa erilaisista näkökulmista asiantiloihin, sillä kaupungin liikuntapalveluja käyttävät monet erilaiset tahot ja näkemyksiin vaikuttavat näin ollen myös erilaiset intressit. Ei sovi myöskään unohtaa suunnittelussa erittäin tärkeää asiaa, nimittäin osallistuvuutta. Kaupunki järjestää liikuntapalveluja kuntalaisille, joten palvelujen loppukäyttäjät ja kuntalaisten muodostamat yhdistykset ovat tärkeässä osassa suunnittelutyötä. Liikuntasuunnitelmassa tämä on otettu huomioon haastatteleamalla lähes kolmenkymmenen seuran edustajia ja lähestymällä 85 seuraa kyselytutkimuksella. Vaikuttamaan ovat päässeet toki myös kaupunginvaltuutetut, virkamiehet hallintokunnasta riippumatta sekä liikuntayrittäjät.

Hyvinkääläiset ovat intohimoisia liikkujia ja urheilun harrastajia – tämä tuli vahvasti esille suunnitelmaa varten tehdyissä haastatteluissa kuin myös liikkumisen tilastoja seuraamalla. Vapaaehtoistyöllä on suuri merkitys hyvinkääläiselle liikunnalle, mutta myös koko Hyvinkään kaupunkikulttuurille. Yhteisöllisyys ja kotiseutulypeys ovat osa tervettä paikalliskulttuuria.

Tulevat vuodet ovat mielenkiintoisia Hyvinkään liikuntapalveluille. Kaupungin organisaatio on ollut myllyksessä ja taloudelliset näkymät vaikuttavat epävarmoilta. Hyvinkää on kuitenkin tähän mennessä onnistunut rakentamaan mainitsemisen arvoisen liikuntapaikkaverkon, jonka varaan on kehittynyt liikunnan kansalaistoiminnaltaan ja kaupunkilaisten harrastuneisuudeltaan yksi Euroopan aktiivisimmista kaupunkeista. Nykyinen tilanne on hyvä, mutta kehitysmahdollisuudet ovat vielä paremmat.

Kehitys tulee kuitenkin tarpeeseen, sillä suomalaisessa yhteiskunnassa kohdataan tulevaisuudessa enenevässä määrin liikkumattomuuden seurauksia. Nämä seuraukset alentavat hyvinkääläisten elämänlaatua monella tasolla. Toiseksi liikkumattomuuden vaikutukset ovat jo tällä hetkellä suuria yhteiskunnalle, mutta tulevat tulevaisuudessa olemaan vieläkin kalliimpia ilman aktiivista toimintaa. Tätä kehityslinjaa voidaan ehkäistä tehokkaalla yhteistyöllä ja dynaamisella asioihin tarttumisella. Suuria päätöksiä voidaan tehdä nyt tai vielä paljon suurempia kymmenen vuoden päästä ja pakon edessä.

SISÄLLYS

ESIPUHE SISÄLLYS

SUUNNITELMAN TAUSTAT	4	LIKUNNAN YKSITYINEN SEKTORI	44
LIKUNNAN HYÖDYT	5	Liikuntamatkailu	44
HYVINKÄÄN ASEMA LIKUNTAKAUPUNKINA SUOMESSA ..	8	YMPÄRISTÖNÄKÖKOHDAT	47
VISIO.....	9	TIEDOLLA JOHTAMINEN	50
MISSIO.....	10	MUILLE HALLINTOKUNNILLE	51
Liikuntapolitiikan yleistavoitteet 2013–2023	11	Sosiaali- ja terveystoimi.....	51
Arvoperusta.....	12	Tekninen toimi.....	52
Hyvinkään haasteet.....	13	Varhaiskasvatus	52
HYVINKÄÄLÄISTEN LIKUNTAHARRASTUNEISUUS.....	14	Yhdyskuntasuunnittelu	52
Lapset ja nuoret	17	Kansalaisopisto.....	53
Työkäiset	19	Nuorisotoimi	53
Ikääntyneet	20	Kulttuuri- ja kirjastotoimi	53
Erytisyryhmät	21		
Heikko-osaiset ja syrjäytyneet	22		
KILPA- JA HUIPPU-URHEILU	23		
Urheiluakatemia.....	23		
LIKUNNAN KANSALAISTOIMINTA	25		
Seurojen eteen	25		
Seurojen odotukset	26		
Seurojen tukeminen	29		
SIDOSRYHMÄT	30		
Alueellinen yhteistyö.....	31		
LIKUNTAPAIKAT	33		
Liikuntapaikkojen ajoittaminen	34		
Saneeraustarve	36		
Käyttökustannusten lisääntyminen	36		
Keskustataajama	36		
Monitoimihalli.....	37		
Ulkoilualueet ja – reitit sekä kevyen liikenteen väylät....	38		
Melonta ja veneily.....	38		
TALOUS.....	40		
TIEDOTUS JA MARKKINOINTI	42		
Liikunnallinen imago	42		

SUUNNITELMAN TAUSTAT

Hyvinkään liikuntasuunnitelman tekeminen aloitettiin Hyvinkään kaupungin liikuntapalvelujen ja Jyväskylän yliopiston Liikuntatieteellisen tiedekunnan yhteistyöllä kevättalvella 2012.

Kaupunki ja yliopisto ovat työstäneet suunnitelmaa kokouksissa ja vierailukäynneillä suunnitelman tekemisen kaikissa vaiheissa. Yliopiston puolesta päävastuu on ollut tutkija Antton Ahosella ja liikuntasuunnittelun professori Kimmo Suomella. Hyvinkään kaupungin puolesta suunnitelmasta on vastannut liikuntapäällikkö Kari Vierimaa, joka on suunnittelu-prosessin aikana siirtynyt teknisen palvelukeskuksen palvelukseen ja hänen tehtäväänään on ollut uuden tilaaja-tuottajamallin käynnistäminen.

Suunnitteluprosessi voidaan jakaa kolmeen vaiheeseen. Ensimmäiseksi tehtiin selvitys Hyvinkään liikunta- ja urheilukulttuurin nykytilasta, mikä esiteltiin väliraporttina virkamiehille, kunnallispoliitikoille ja seurojen edustajille lokakuun alussa 2012.

Toinen vaihe piti sisällään suunnitelman luonnoksen tekemisen, jossa keskityttiin erityisesti rakentamaan kaupungille visio eli liikuntarakentamiseen ja taloudellisiin ratkaisuihin perustuva viitekehys. Liikuntasuunnitelman luonnos esiteltiin tammikuussa 2013. Luonnoksesta saadun palautteen perusteella käynnistettiin suunnitteluprosessin kolmas ja viimeinen vaihe, jossa keskityttiin luomaan selkeä ja ytimekäs viite-nuora ohjaamaan pitkäjänteisesti toimintaa hyvinkääläisen liikunnan ja urheilun kehittämiseksi.

Tutkimus väestön liikuntaharrastuneisuudesta

Väestön liikuntaharrastuneisuustutkimuksen tarkoituksena oli selvittää tieteellisesti ja kattavasti, miten hyvinkääläiset liikkuvat. Liikuntakäyttäytymisaineisto kerättiin painokertoimia käyttämällä niin sanotusta Liikunnan ja väestön tasa-arvotutkimuksesta, joka on julkaistu valtakunnallisena aineistona keväällä 2012. Tutkimuksen tietoja käytettiin ensimmäisen kerran suunnitteluprosessin toisessa vaiheessa, suunnitelman luonnoksen tekemisessä. Lopullisessa suunnitelmassa liikuntakäyttäytymisaineisto pohjustaa kuvaa hyvinkääläisestä liikuntakulttuurista.

Urheiluseurakysely

Urheiluseurakysely tuotti uutta tietoa seurojen nykyisestä toiminnasta ja siitä, miten niiden toiminta tulee mahdollisesti muuttumaan seuraavan vuosikymmenen aikana. Lisäksi selvitettiin mitä seurat haluavat kaupungilta ja kuinka tärkeänä seurat pitävät kaupunkia yhteistyökumppaninaan. Erittäin kartoitettiin seurojen tarvitsemia liikuntapaikkoja ja niiden alueellista sijoittamista. Urheiluseurakysely toteutettiin touko-kesäkuussa 2012 ja siihen vastasi kaikkiaan 31 urheiluseuraa.

Liikuntasuunnitelmaa varten on selvitetty ja kerätty tietoa tieteellisin menetelmin, jotta päätöksenteko voidaan perustaa tosiasialliseen tietoon liikuntakulttuurista.

Intressiryhmien haastattelut

Tarkoituksena oli kartoittaa Hyvinkään liikuntakulttuurin eri intressiryhmien (kunnan sisäiset ja ulkoiset liikunnan intressiryhmät) näkökannat liikunnan kehittämiseksi Hyvinkäällä. Yliopisto suoritti yli 30 haastattelua note – tekniikalla keskeisiltä intressiryhmiltä. Haastateltuja ryhmiä olivat kaupungin virkamiehet, kaupunginvaltuutetut, seurojen edustajat ja liikuntayrittäjät. Haastattelut tehtiin osaksi yksilöhaastatteluina sekä ryhmähaastatteluina niin, että virkamiehet, kaupunginvaltuutetut ja liikuntayrittäjät haastateltiin yksittäin. Seurojen edustajat päädyttiin haastattelemaan ryhmähaastatteluina Hyvinkään liikuntapalvelujen tekemän listan mukaisesti. Tällä keinolla saatiin haastateltua useampi seura ja usein ryhmähaastatteluissa haastateltavien ajatukset kiteytyvät ja voitiin keskittyä laajempiin kokonaisuuksiin yksityiskohtien sijasta.

Asiakirja-analyysi

Yliopisto tutki suunnittelutyön pohjatiedoiksi keskeiset kaupunkisuunnitteluasiakirjat kuten kaavoitukseen, liikuntatoimen talouteen ja kaupungin strategioihin liittyvät linjaukset sekä päätökset. Lisäksi selvitettiin luettelo kaupungin liikuntapaikoista nimineen ja osoitetietoineen, joita verrattiin LI-PAS-tietokannen tietoihin. Seudullista tietoa liikuntapaikkojen kattavuudesta saatiin huomioimalla myös lähikuntien liikuntapaikkatarjonta, jolloin voitiin määritellä liikuntapaikkaverkoston puutteet Hyvinkäällä suhteessa lähiseutuun.

Yliopisto on työstänyt arvion tämän suunnitelman muodossa kaupungin strategisista, taloudellisista, maankäytöllisistä, kunnallispoliittisista ja toiminnallisista sekä valtuuston päätämistä asiakirjoista siten, että keskeisimmät painoalueet suunnitelmassa saadaan selville hyvinkääläisen liikuntasuunnittelun kehittämiseksi seuraavaksi kymmeneksi vuodeksi. Tämä jakso pitää sisällään kaksi valtuustokautta 2013 – 2016 ja 2017 – 2020 ja tarkoituksena on, että Hyvinkäällä tehtäisiin arvio 2013–2020 valtuustokausien suunnitelmien toteutuksesta ja valmistetaan uusi suunnitelma ennen vuotta 2024.

LIIKUNNAN HYÖDYT

Parhaimmillaan urheilu ja liikunta kehittävät kaupunkilaisten fyysistä, henkistä ja sosiaalista hyvinvointia. Liikunta ja urheilu tarjoavat kaupunkilaisille onnistumisen tunteita, terveyttä ja erinomaisen mahdollisuuden tutustua toisiinsa.

Hyvinkäälle on aikaisempina vuosikymmeninä kehitetty ja rakennettu varsin kattava liikuntajärjestelmä, joka on mahdollistanut kaupunkilaisten omatoimisen liikkumisen ja vireän kansalaistoiminnan liikunnan ja urheilun parissa. Tiukkenevien talousnäkymien aikana on kuitenkin syytä huolehtia kaupungin yhden arvostetuimman palvelun tehokkaasta organisoinnista ja resursoinnista myös tulevaisuudessa.

Liikunnan ja urheilun kehittämisen avulla voidaan saavuttaa suoraan monia sellaisia hyötyjä, jotka on otettu tavoitteeksi Hyvinkään kaupungin toimintastrategioissa. Välilliset hyödyt ovat vieläkin suurempia ja merkitys hyvinkääläisten hyvinvoinnille voidaan katsoa merkittäväksi.

Liikunnan tapauksessa tulee huomioida perustavanlaatuinen yleishyödyllisyys, joka välittyy ainutkertaisella tavalla liikunnan vapaaehtoisen kansalaistoiminnan kautta. Tämä toiminta vaikuttaa yleiseen hyvään pitäen sisällään terveemmän yhteiskunnan, sosiaalisen koheesion, tehokkaamman tunnevuorovaikutuksen ja terveen minäkuvan. Näiden hyötyjen tulee olla mielessä kehitettäessä Hyvinkään liikuntapalveluja ja myös liikuntapalveluiden kustannuksia laskettaessa. Liikunta lisää hyvinkääläisten sosiaalista pääomaa monelta kannalta ja kaupungin tulisi kehittää liikkumismahdollisuuksia, jotta yhä useammat kaupunkilaiset voisivat ja päättäisivät hyöttyä liikunnasta.

Seuraavissa kohdissa katsotaan neljältä kannalta liikunnan ja urheilun tuomia hyötyjä niin yksittäisen hyvinkääläisen kuin myös koko yhteisön näkökulmasta.

”Liikkumaton elämäntapa on noussut jo tupakointiin ja lihavuuteen rinnastettavaksi kansanterveysongelmaksi. Suomalaisten työuraa lyhentävät erityisesti mielenterveyden häiriöt, tuki- ja liikuntaelinsairaudet sekä sydän- ja verisuonisairaudet, joiden ehkäisyssä ja hoidossa liikunnalla on todistettu merkitys”

— Valtion liikuntaneuvosto

Terveys ja hyvinvointi

Liikunnallinen elämäntapa laskee sosiaali- ja terveystalouden kustannuksia, sillä kuntalaisten riittävällä fyysisellä aktiivisuudella on pitkäkestoisia vaikutuksia monille hyvinvoinnin alueille. Liikunnallisesti aktiivisilla ikääntyneillä on paremmat edellytykset vastaanottaa väijäämättä iän myötä tulevia toimintakykyyn vaikuttavia muutoksia. Lasten ja nuorten omaksuma liikunnallinen elämäntapa on erittäin merkityksellinen pyrittäessä vähentämään liikalihavuudesta ja tuki- ja liikuntaelinsairauksista koituvia haittoja.

Liikunta ja urheilu ovat tärkeitä aktiivisen elämäntavan muotoja, joiden positiiviset vaikutukset terveyteen on kiistatta todistettu – liikunnan ja terveyden välillä on yhteys. Tutkimusten mukaan riski sairastua sydän- ja verenkiertotautiin, liikalihavuuteen, diabetekseen, joihinkin syöpiin, osteoporoosiin ja psyykkisiin sairauksiin on todennäköisempää ihmisillä, joiden fyysinen aktiivisuus on vähäistä.

Henkilökohtainen sosiaalinen kehitys

Liikunnan terveyshyötyjen lisäksi liikunnalla ja urheilulla on oma osansa kaupunkilaisten sosiaalisten suhteiden kehittämisessä ja henkilökohtaisessa kasvamisessa. Kyselyissä ihmisten rentoutumiskeinoista, liikunta nousee tavallisesti korkealle ja siihen liitetään monesti myös tärkeänä elementtinä mahdollisuus sosiaalisten suhteiden ylläpitämiseen.

Liikunta ja urheilu mahdollistavat sosiaalisten taitojen kehittymisen ja henkisen kasvun terveessä ja turvallisessa ympäristössä. Perheet voivat harrastaa yhdessä lähiliikuntapaikoilla tai virkistysalueilla ja näin viettää vapaa-aikaansa keskenään. Yhdessäolo vahvistaa sosiaalisia siteitä ja esimerkiksi joukkueurheilun tai harrastusryhmien tuki nuoren kasvulle voi olla tärkeä. Vapaaehtoistoiminnassa työikäiset saavat kokemusta lukuisista erilaisista tilanteista ja tehtävistä, mitä he parhaimmillaan voivat käyttää laajasti hyödyksi myös työelämässä. Tällaisia taitoja ovat esimerkiksi johtaminen, ongelmanratkaisu ja kehittyneet ryhmätyöskentelytaidot.

Liikunnan mahdollisuudet sosiaaliselle ja henkiselle kehitykselle tulevat esille kaikenikäisillä. Urheiluharrastuksen parissa lapsi oppii tuntemaan kehollisuutensa, saa itseluottamusta ja oppii käsittelemään tunteitaan sekä minäkuvaansa. Ei pidä unohtaa myöskään koululiikunnan merkitystä asennekasvatuksessa ja sitä, että koululiikunta on edelleen pidetyin opetussuunnitelman oppiaine.

Yhteisöllinen ja kulttuurillinen kehitys

Liikunta- ja urheiluseurat ovat omia yhteisöjään, jotka edistävät paikallisesti yhteenkuuluvuutta ja yhteisöllisyyttä. Paikallinen identiteetti voi parhaimmillaan vahvistua ja kaupunkilaisille välittyvät positiiviset asenteet ja arvot.

Liikunta ja urheilu kasvattavat lapsia ja nuoria osaltaan terveellisiin elämäntapoihin ja opettavat arvostamaan muita ihmisiä ja heidän suorituksiaan. Liikunnan ja urheilun asennekasvatus on yksi tärkeimmistä tekijöistä liikunnallisen elämäntavan kehittymiselle ja sen jatkumiselle myös aikuisiällä.

Urheilutapahtumat luovat Hyvinkäälle kuvaa liikunnallisesta ja aktiivisesta ilmapiiristä. Kilpaurheiluun kuuluvat vahvasti myös tunteet, jolloin sen mahdollisuudet imagon rakentamisessa ovat suuret. Hyvinkääläisen huippu-urheilijan menestyminen luo kotiseutuylpeyttä sekä toimii kannustimena nuorille harrastajille.

Sosiaalinen koheesio on yksi liikunnan ja urheilun hyötyjä, joka ilmenee eri väestöryhmien kasvaneena yhteytenä sekä esimerkiksi maahanmuuttajien parantuneena kotoutumisena. Liikunta on luonnollinen muoto tavata ja tutustua erilaisiin ihmisiin, joiden kanssa yhteistä saattaa ensinäkemältä olla ainostaan yhteinen harrastus.

Liikunnan ja urheilun vahva perustuminen vapaaehtoistyöhön ja vapaaseen kansalaistoimintaan on pohjoismainen erityispiirre, joka kuitenkin edellyttää kaupungilta vahvaa sitoutumista edellytysten luomiseen ja turvaamiseen.

Liikunnan yksi tärkeimmistä hyödyistä on hyvinkääläisten kannustaminen vapaaehtoistyöhön ja omaehtoiseen aktiivisuuteen yleishyödyllisyyden hengessä. Hyvinkääläisen vapaaehtoistyön rahallinen arvo on karkeasti arvioituna noin kaksi miljoonaa euroa vuodessa.

Nuorisotoiminnan parissa vapaaehtoistyötä tekee 1700 hyvinkääläistä, kilpailutoiminnassa 1400, yleisissä järjestöissä tehtävissä yli 700 hyvinkääläistä, harrastus- ja kuntoliikuntatoiminnassa lähes 1600 henkeä. Keskimäärin vapaaehtoistyöhön käytetään 10 tuntia kaudessa. Mikään muu vapaa-ajan harrastus ei inspiroi yhtä suurta joukkoa hyvinkääläisiä kaikista väestöryhmistä.

Pelkästään diabeteksen hoitokulut ovat Suomessa 700 miljoonaa euroa vuosittain – kasvavaen jatkuvasti. Riittävällä liikunnalla voidaan ehkäistä ja hoitaa diabeteksen haittoja.

Yksi kymmenestä 15–64-vuotiaasta liikkuu terveysliikunnan suositusten mukaisesti.

Taloudelliset hyödyt

Liikunnan ja urheilun osuus bruttokansantuotteesta ei ole paria prosenttia suurempi, mutta tarkasteltaessa yksityishenkilöiden vuodessa liikuntaan käyttämää rahamäärää, päästään keskimäärin noin 400 euron vuosittaiseen kulutukseen.

Kaupungille taloudellisesti merkittäviä voivat olla kuitenkin urheilutapahtumat sekä liikuntamatkailun kehittämisessä piilevät mahdollisuudet. Yksittäinen urheilutapahtuma houkuttelee kilpailijoiden lisäksi aina moninkertaisen määrän muita vierailijoita huoltajista yleisöön. Yleisötapahtumien johdosta Hyvinkäällä vierailevat käyttävät majoitus- ja ravitsemuspalveluja. Esimerkiksi autourheilun harrastajia ja siitä

kiinnostuneita vierailee vuosittain useita tuhansia Hyvinkään seudulla ja sen välilliset taloudelliset vaikutukset ovat varmasti havaittavissa.

Liikuntamatkailu tulee nähdä Hyvinkäällä tulevaisuuden mahdollisuutena, sillä Sveitsin alue tarjoaa erinomaiset mahdollisuudet liikuntamatkailun kannalta. Liikuntamahdollisuuksien oikea rakenne voi houkuttaa yksityisiä toimijoita Hyvinkäälle, jolloin syntyy kumulatiivisia hyötyjä ja edellytyksiä taloudelliselle diversifikaatiolle. Diversifikaatiossa yritykset hakeutuvat uusille markkinoille, jotka tavallisesti muistuttavat olemassa olevaa toimialaa tai yritys pystyy hyödyntämään aikaisempaa osaamistaan uudella toimialalla.

Liikunnalla saatavilla terveyshyödyillä voidaan pidentää työuria ja mahdollisesti myös vähentää työntekijöiden sairauspoissaolojen määrää. Sosiaalisen koheesio ja henkisen kehittymisen vaikutukset sekä liikunnan mahdollisesti estämien masennus- ja syrjäytymistapausten taloudellisesti mitattu rahallinen säästö voi nousta useisiin miljooniin euroihin.

Suurimpana taloudellisenä pontimena fyysisen aktiivisuuden lisäämiseksi on kuitenkin, jo aikaisemmin mainittu, hyvinkääläisten kohentuneesta terveydentilasta johtuvat säästöt terveydenhuollon järjestelmälle. Terveiden kannalta liian vähäisestä fyysisestä aktiivisuudesta aiheutuvat sairaudet johtavat

suoriin ja huomattaviin kustannuksiin sosiaali- ja terveyspalveluissa.

Liikunnan ja urheilun hyödyt

Hyödyt kuntalaiselle

Terveys ja hyvinvointi

- Aktiivinen ruumis ja mieli.
- Tunne hyvinvoinnista.
- Urheilullisuus ja vitalisuus
- Stressin väheneminen.
- Kohonnut itsetunto.
- Kohonnut toimintakyky ikääntyessä.

Saavutukset

- henkilökohtainen kasvu ja kehitys.
- Johtamistaidot.
- Parantunut koulumenestys.
- Holistinen minäkuva.
- Reiluus, taito hävitä ja voittaa.
- Kehittynyt elämäntapa, ajanhallinta ja tavoitteiden asettaminen.
- Eettisyys, kunnioitus ja yhteisön sääntöjen mukaan eläminen.

Sosiaalinen inklusio

- Suuremmat sosiaaliset verkostot.
- Henkilökohtainen kehitys vapaaehtoistyön kautta.
- Inklusio/integraatio.
- Hauskan pitäminen.
- Vahvistuneet perhesiteet.

Liikunnallisen elämäntavan omaksuminen

Halu toteuttaa terveyttä edistävää fyysistä aktiivisuutta kaiken ikäisenä.

Hyödyt yhteisölle

Yhteisön omanarvontunto

- Yhteisön kehittyminen ja yksilöiden kiinnittyminen siihen.
- Kasvanut elämänlaatu: aktiiviset yhteisöt.
- Suurempi sosiaalinen inklusio, yhteenkuuluvuudentunne.

Taloudelliset hyödyt

- Infrastruktuurin kehittyminen, taloudellisen aktiivisuuden lisääntyminen.
- Liikuntamatkailun, urheilutapahtumien ja turnausten lisääntyminen.
- Lisääntynyt tuottavuus ja vähentyneet sairaspotit.

Vahvempi yhteisö

- Kasvanut osallistuminen ja vaikuttaminen yhteisiin asioihin.
- Vähentynyt epäsosiaalinen käyttäytyminen.
- Vähentynyt rikollisuus, vahingonteko ja päihteiden käyttö.

Pienemmät ympäristövaikutukset

Lisääntynyt lihasvoimin tapahtuva liikkuminen.

Hyödyt yhteiskunnalle

Terveempi väestö

- Liikunnallisesti aktiivisempi väestö.
- Alentuneet terveydenhuollon kustannukset.
- Vähentyneet mielenterveysongelmat.
- Vähentynyt lääkkeiden käyttö.

Parantunut elämänlaatu

- Sosiaalinen integraatio.
- Saavutusten arvostaminen.
- Eriytyneiden yhteisöjen integraatio.
- Maahanmuuttajien parantunut kotoutuminen.

Taloudelliset kerrannaisvaikutukset

- Alentuneet terveydenhuollon kustannukset.
- Seutukunnan tunnettavuus taloudellisesta näkökulmasta.
- Parantunut työllisyys.
- Työpaikkojen lisääntyminen.
- Liikuntamatkailu.

Omavaraisuus

Hyvinkään kasvanut houkuttelevuus asuinpaikkana. Uusiorakentamisen lisääntyminen. Muuttoliikkeen säilyminen positiivisena myös tulevaisuudessa.

HYVINKÄÄN ASEMA LIIKUNTAKAUPUNKINA SUOMESSA

Tässä luvussa tarkastelemme muutamien tunnuslukujen kautta Hyvinkään liikuntapalvelujen taloudellisia yksityiskoh- tia verrattuna Uudenmaan maakunnan ja koko Suomen lii- kuntatointen talousmuuttujien keskiarvoihin sekä urheilullisia tunnettavuustekijöitä. Tarkastelussa olevat muuttujat ku- vaavat kaupungin liikuntaan investoimia rahamääriä, käyttö- kustannuksia ja sijoituksia. Käytettävissä on tilastotietoa vuo- silta 2001–2011, jolloin vuosikymmenen ajalta voidaan tark- kailla tunnuslukujen muutoksia.

Käyttökustannukset ovat kokonaisbudjetti joka pitää sisäl- lään menot ja tulot, käyttötuotot koostuvat vain liikuntapaik- kojen käyttäjiltä kerätystä tuotosta eli liikuntapaikkamak- suista. Nettokustannukset taas kertovat sen, kuinka paljon kunta todellisuudessa panostaa omia verovarojaan liikunta- toimeen. Investoinnit eivät kahden vuosiluvun osalta kerro ehkä riittävästi, koska liikuntarakentamista tapahtuu vain sil- loin kun rakentamisinvestointi on kunnan liikuntatoimen budjetissa. Seura-avustus kertoo sen, kuinka paljon urheilu- seuroille myönnetään asukasta kohden euroja. Tunnuslukuja tarkastellaan suhteessa asukasmäärään, jolloin vertailu on mielekästä Uudenmaan maakunnan ja koko Suomen keskiar- voin verrattuna.

Vuosiksi on valittu viimeisimmän taloudellisen laman alka- misvuosi 2008 ja 2011 on viimeisin, josta on olemassa tarkas- tettu ja samaan tilikarttaan muutettua tietoa Jyväskylän yli- opiston liikuntatieteellisen tiedekunnan LIPAS – liikuntapaik- kojen paikkatietojärjestelmässä (GIS = Geographical Informa- tion Systems), jonne tiedot saadaan Kuntaliiton ja Tilastokes- kuksen kautta. Vuoden 2012 tilinpäätöstiedot eivät ole Tilas- tokeskuksessa valmistuneet kuntakohtaisesti vertailukel- poiseksi suuren kuntaliitosmäärän johdosta.

Hyvinkään liikuntatoimi on lähes maan keskiarvossa, joskin liikuntapaikkojen käytöstä peritään maan keskiarvoon näh- den suuremmat maksut, jotka ovat myös Uudenmaan maa- kunnan keskiarvoon nähden tilastollisesti erittäin merkitse- västi suuremmat kuin muualla Uudellamaalla. Myös nettopa- nostamisessa kunnan omista varoista liikuntaan jätetään sel- keästi maan keskiarvon alapuolelle ja Uudenmaan keskiar- voon verrattuna jätetään vielä enemmän jälkeen. Tarkastel- luista kunnista vain Mäntsälässä oli pienempi panostus asukasta kohden liikuntaan. Urheiluseura-avustamisessa Hy- vinkää jää jälkeen maan keskiarvosta hieman yli 4 euroa/asu- kas vuodessa ja Uudenmaan keskiarvosta Hyvinkää jää jäl- keen yli 10 euroa/asukas vuodessa.

Vuonna 2008 investoinnit loppuivat lähes kokonaan koko Suomen mittakaavassa. Edellisenä vuonna Suomessa inves- toitiin keskimäärin vielä noin 20 euroa asukasta kohden,

mutta vuonna 2008 investoinnit romahtivat 1.76 euroon asu- kasta kohden. Hyvinkäällä investoinnit laskivat lähes 90 eu- rosta asukasta kohden nollatulokseen eli vuonna 2008 Hyvin- kää ei investoinut euroakaan liikuntaan. Tämän jälkeen inves- tointien nousu on ollut erittäin maltillista. Investointien ra- juun laskuun on vaikuttanut todennäköisesti vuonna 2008 al- kanut maailmantalouteen vaikuttanut pankkikupla Yhdysval- loissa, josta seurasi lopulta niin Suomen kuin maailmantalou- denkin ajautuminen syvään taantumaan. Reagointi on ollut kuitenkin kuntataloudessa yllättävänkin nopeaa ja radikaalia investointien jäädyttämisen suhteen, sillä vuoden 2008 lii- kuntatointen investoinnit vähenivät yhden vuoden aikana noin 90 prosenttia.

Huiman tiputuksen jälkeen investoinnit kasvoivat vuonna 2009 koko maan tasolla noin 2,5 euron tasolle, mutta tarkas- telujakson lopulla vuonna 2010 kasvu ei enää jatkunut valta- kunnallisesti eikä edes Uudenmaan maakunnan kohdalla. Hy- vinkäällä kuitenkin vuoden 2008 nollainvestointien jälkeen seuraava vuonna investoitiin 4.68 euroa asukasta kohden ja 2010 7.17 euroa asukasta kohden.

Ei välttämättä niin hyvistä talousluvuista huolimatta Hyvin- kää tunnetaan pesäpallosta, mikä on maan kärkikastia ja ol- lut sitä pitkään, joten historiallisesti Hyvinkää kuuluu maan pesäpallokeskusten joukkoon. Hyvinkään tunnettavuutta lii- kuntakaupunkina ovat lisänneet muun muassa moottoriur- heilun saavutukset ja useat moottoriurheilutapahtumat, joi- hin tullaan ympäri maata. Eräs tunnettavuustekijä on curling, jota on kehitetty pitkän aikaa ja jonka kehittämisen isänä tun- netaan Mauri Oksanen, joka toimi SVUL:n johtotehtävissä pitkään. Alamäkipyöräily on maan huippua ja sen kasvu ku- ten koko pyöräily luovat ominaisimagoa Hyvinkään kansalli- selle ja jopa kansainväliselle liikuntaimagolle.

Viime aikoina uudet liikuntatoimen ja liikuntapalvelujen tek- nisen puolen organisatoriset ratkaisut ovat tehneet Hyvin- kää tunnetuksi omaa kaupunkia laajemmin ja teknisen or- ganisaation uudistukset ovat luoneet myös kansalaiskeskus- telua liikuntakulttuurista Hyvinkäällä, joista voidaan mainita esimerkiksi synergiaedut teknisen puolen ja puistotoiminnan kesken.

VISIO

Hyvinkääläisillä on jo tällä hetkellä yhdet parhaimmista edellytyksistä omatoimisen liikunnan harjoittamiseksi Uudella maalla. Haasteena ovat kuitenkin nykyisen liikuntapalveluverkoston ylläpitäminen tulevaisuudessa sekä seuratoiminnan ja kansalaisjärjestöjen edellytysten kehittäminen vastaamaan väestön ikääntymisen tuomiin haasteisiin.

Liikunnan kansalaistoiminnan merkitys kunnille ja kuntalaisille on suuri useilla mittareilla mitattuna. Vapaaehtoistyön rahallinen arvo jo pelkästään Hyvinkäällä on suuri kaupungin liikuntabudjettiin verrattuna. Kansanterveydelliset vaikutukset urheiluseurojen järjestämästä toiminnasta sekä organisoidusta liikunnasta koituvat yhteisöllisyys ja sosiaalinen koheesio ovat merkittäviä elämänlaadun parantajia. Huippu-urheilun innostavuus ja sen tarjoama kulttuurinen anti hyvinkääläisille tulee nähdä kaupunkilaisten suosituimpana ja eniten käyttämänä kulttuuritarjontana. Näiden perusteiden valossa kaupungin kansalaisjärjestöille antamaa tukea ja toimintaedellytyksiä tulee parantaa suuren voimavaran tehokkaamman hyödyntämisen ja kaupunkilaisten itsensä toteuttamisen turvaamiseksi.

Kaupungin painopisteiden keskittyminen lapsiin ja ikääntyneisiin perustuu fyysisen aktiivisuuden vähenemiseen lasten ja nuorten keskuudessa sekä ikääntyneen väestönosan voimakkaaseen kasvuun seuraavan 10 vuoden aikana. Tutkimusten mukaan liikunnallisen elämäntavan omaksumiseen voidaan vaikuttaa tehokkaimmin 10. ikävuoteen asti, jonka jälkeen asennekasvatuksella on vaikeampaa saavuttaa muutoksia fyysiseen aktiivisuuteen. Liian vähäisellä fyysisellä aktiivisuudella on suuria yhteiskunnallisia vaikutuksia kansalaisten alentuneena terveydentilana ja tätä kautta jo ennestään suurina kuntien terveydenhuollon kustannuksina.

Ikääntyneiden osuus väestöstä kasvaa Suomessa seuraavan 15 vuoden aikana nopeimmin koko Euroopassa. Laskelmien mukaan terveydenhuollon kustannukset nousevat radikaalisti 72. ikävuoden jälkeen. Ikääntyneiden toimintakyvyn ylläpitämisellä saavutetaan tärkeimpänä kohentunut elämänlaatu myös vanhuusiällä ja toisaalta myös suuret taloudelliset säästöt alentuneena terveydenhuollon palvelujen tarpeena. Seuraavan 10 vuoden aikana on vielä mahdollista hyödyntää liikunnan positiivisia vaikutuksia ikääntyneiden terveyden ja

VISIO

”Hyvinkääläisillä on Helsingin seudun kehyskuntien asukkaista parhaat edellytykset omatoimisen liikunnan harrastamiselle, seuratoiminnan järjestämiselle sekä läpi elämän jatkuvan liikunnallisen elämäntavan kehittymiselle”.

”Kaupungin toimenpiteitä kehitetään vastaamaan erityisesti lasten liikunnan ja liikunnallisen elämäntavan vaatimuksia sekä ikääntyneiden toimintakyvyn ylläpitämiseen liikunnan avulla”.

toimintakyvyn parantamiseksi. Terveiden elinvuosien lisääminen muutamalla vuodella voidaan saavuttaa tai sitä voidaan ainakin edistää liikunnan avulla. Terveydenhuollon palveluiden tarpeen syntyminen myöhentäminen kahdella vuodella toisi kuntataloudelle suuria kustannussäästöjä ja vähentäisin terveyspalveluihin tulevaisuudessa kohdistuvaa painetta.

Liikuntaan suoraan liittyvien tavoitteiden lisäksi liikuntapalvelut toteuttaa Hyvinkään kaupunkistrategiassa ja palvelustrategiassa esitettyjä tavoitteita.

Liikuntatoimen tulee kartoittaa keskeisimmät liikunnan 1) kunnan ulkopuoliset liikunnan intressiryhmät, 2) kunnan sisäiset liikunnan intressiryhmät sekä tarjota näille molemmille sidosryhmille keskusteluareena vähintään 2-3 kertaa vuodessa, mutta myös yhteinen em. kahden pääintressiryhmän yhteinen keskustelufoorumi vähintään 2 kertaa vuodessa.

Liikunnan visio voi toteutua vain kollaboratiivisella liikuntapolitiikalla, jonka on oltava Hyvinkään liikuntapolitiikan ensimmäinen keino saavuttaa tavoitteet vuoteen 2023 mennessä. Kollaboratiivinen liikuntapolitiikka tarkoittaa sitä, että kunta on vastuussa keskeisimpien liikuntakentässä vaikuttavien intressiryhmien yhteen kokoamisesta. Yhteistyössä voidaan keskustella ja päättää liikuntapolitiittisista asioista yhdessä liikuntapäätöksentekijöiden ja virkamiesten kanssa.

MISSIO

Missio perustelee liikuntatoimen aseman ja oikeutuksen. Usein missionääristä ajattelua kutsutaan raamatullisella vertauksella lähetystehtäväksi: olla liikunnan edistämisen lähettiläitä.

Hyvinkään liikuntapalvelujen toiminta-ajatuksena on luoda edellytyksiä Hyvinkään asukkaiden ja kansalaisjärjestöjen liikkumiselle. Asiakslähtöisyys on merkittävä osa toimintaa, mutta liikuntapalveluiden on tarkoituksena olla tulevaisuudessa entistä enemmän asiantuntijaorganisaatio ja näin ollen paikantaa liikunnan ja urheilun hyödyntämiskelpoisimmat toiminnot.

Kuntalaisille näkyvimmit ja asiakaslähtöisyyden kannalta merkittävimmät liikuntapalvelujen tehtävät ovat liikuntapaikka- ja ohjaustoimintojen tarjoaminen kuntalaisille. Asiantuntijaorganisaation edut tulevat esille urheiluseurojen informaatio-ohjauksessa, jossa seuroille voidaan osoittaa ja kannustaa niitä soveltamaan toimivia menettelytapoja esimerkiksi seurojen välisen yhteistyön merkeissä.

Liikuntapaikkojen ja -palveluiden kehittäminen ja suunnittelu ovat liikuntapalvelujen vastuulla, mutta se pyrkii tekemään ja osallistamaan muut hallintokunnat mahdollisimman hyvin suunnittelutyöhön. Liikuntapaikkojen ylläpito ja huolto tulevat vähenemään liikuntapalvelujen osalta tulevaisuudessa, mutta jäljelle jäävät tehtävät kuuluvat myös tärkeimpiin asiakaslähtöisyyden kannalta merkittäviin tekijöihin.

Kaupungin ohjatut liikuntaryhmät on kohdennettu erityisryhmille sekä ikääntyneille. Kaupungin järjestämien ohjattujen palveluiden tarkoituksena ei ole kilpailla samoista liikkujiista yksityisen sektorin tai urheiluseurojen järjestämän liikuntatoiminnan kanssa.

Kaupungin palvelutarjonta kohdistuu ryhmiin, joille ei ole tarjolla ohjattuja palveluja tai heillä ei ole mahdollisuutta osallistua niihin.

Liikuntapalvelut huomioivat omissa toimenpiteissään liikuntapalvelujen kysynnän lisäksi myös niiden tarpeen. Tämän vuoksi resursseja kohdistetaan myös heikommissa asemassa olevien liikuttamiseen ja nykyisellään vähän liikkuviin hyvinkääläisiin. Tämän lisäksi liikuntapalvelut vastaa muun muassa koulujen uimaopetuksen ohjauksen järjestämisestä.

Liikuntapalvelujen tarjoamia palveluja hyödyntävät hyvinkääläiset ja lähiseutujen asukkaat. Palveluita tarjotaan laajoille kansalaisryhmille, mutta erityishuomiossa ovat lapset ja nuoret sekä ikääntyneet.

Liikuntapalveluiden tulee voida tarjota asiantuntemustaan myös kaupungin muiden hallintokuntien käyttöön, jolloin liikunnallisen elämäntavan kehittämisen vaatimuksiin voidaan vastata poikkihallinnollisesti ja hallinnon rajat läpileikkaavin

toimintamallein. Yhdyskuntasuunnittelun osalta liikunnan huomioiminen ja arkiliikunnan edellytysten korostaminen ovat merkittäviä uusien asuinalueiden suunnittelussa ja nykyisen kaupunkimiljöön kehittämisessä. Liikuntapalvelujen tulee osaltaan olla mukana muistuttamassa kaupunkilaisten fyysisen aktiivisuuden lisäämiseen tähtäävien toimenpiteiden ja yleisten liikuntaedellytysten parantamiseen tähtäävien hankkeiden merkitystä myös muiden hallintokuntien vastuualueilla.

Liikuntapolitiikan yleistavoitteet 2013–2023

Realistinen tavoite jo näin hyvässä hyvinkääläisten liikuntaharrastuneisuudessa on väestön fyysisen aktiivisuuden mallittainen lisääntyminen, liikuntaedellytysten säilyttäminen ja liikuntamatkailun aktivoiminen. Seuraavat kokonaisuudet tulee ottaa huomioon tulevan 2013–2016 ja sitä seuraavan valtuustokauden 2017 aikana Hyvinkäällä:

Liikuntainfrastruktuuri tulee ylläpitää ja säilyttää käytetyimpien liikuntapaikkojen osalta nykyisenlaajuisena ja pyrkiä tehostamaan liikuntapaikkojen käyttöä siten, että vähemmän käytettyihin liikuntapaikkoihin saadaan kansalaisyhteiskunnan toimijat tai yksityinen sektori ylläpitäjäksi.

Rajallisten resurssien vuoksi tulee huomiota keskittää myös kaupungin kannalta keskeisten arvojen saavuttamiseen. Liikuntakentän muutosten ja vaikuttavuuden arviointi kuuluvat myös liikuntapalvelujen tehtäviin.

Kunnalliset liikuntapalvelut ovat liikuntainfrastruktuurin suhteen merkittävin toimija koko maassa, sillä liikuntapaikkojen omistuksesta kunnille kuuluu edelleen noin 70 prosenttia koko maan tasolla.

Jos liikuntainfrastruktuuri onnistutaan pitämään nykyisenkaltaisena suunnittelukauden loppuun asti, voidaan tulosta pitää erittäin hyvänä.

Siksi voidaankin keskeisenä liikuntapoliittisena tavoitteena pitää sitä, että Hyvinkään kaupunki siirtyy merkittävilta osiltaan liikuntapaikkojen ylläpitokulttuuriin, koska sille ei ole tulevana vuosina käytettävissään niin merkittäviä panostuksia uuteen liikuntapaikkarakentamiseen.

Uusia investointeja merkittävässä määrin voidaan tehdä vain julkisen kuntarahoituksen ulkopuolisen rahoituksen tuella – esimerkiksi liikuntapaikkojen elinkaarimallin avulla. Tällaisessa tapauksessa liikuntapaikat rakennetaan pitkillä 20–30 vuoden sopimuksilla ja rakentaja huolehtii tilojen huollosta elinkaarisopimuksen ajan, jonka jälkeen liikuntapaikat siirtyvät sopimuksilla kaupungin omistukseen.

Merkittävimpiä uusia satsauksia voivat olla Hyvinkään Sveitsin alueen liikunta- ja ulkoilupuiston kehittäminen kansalliseksi kaupunkipuistoksi esimerkiksi Hämeenlinnan Aulan tapaan. Tällöin liikuntamatkailu tuo lisää rahaa kaupunkiin ja samalla taataan infrastruktuurilla hyvät talviurheiluedellytykset muun muassa kilpahiihdossa kansainvälisten sprinttihiihtotapahtumien ja -kilpailujen avulla. Nämä ratkaisut tietenkin tarjoaisivat myös väestölle hyvät ulkoilumahdollisuudet kesäaikaan ja hiihtomahdollisuudet talvella.

Nykyistä hotellialuetta (Rantasipi) voidaan ainakin osittain kehittää kilpahiihdon keskuksena ja esimerkiksi hiihtokilpailujen stadionalue tulisi uudistaa katsojajystävällisemmäksi ja toimia hotellin kanssa yhteistyössä pysäköintipaikkojen saamiseksi alueelle sekä julkisen liikenteen kehittämiseksi.

Sisäpallotilun selkeä kasvu esimerkiksi naiskoripalloilussa ja salibandyssä edellyttäisi uuden ison myös käsipalloilun tarpeet huomioon ottavan urheiluhallin rakentamista elinkaarimallilla. Mäkihypyyn, yhdistetyn ja curlingin tulevaisuus jo perinteisinä talvilajeina tulisi turvata uusinvestoinneilla

Liikuntainfrastruktuuri tulee ylläpitää ja säilyttää käytetyimpien liikuntapaikkojen osalta nykyisenlaajuisena ja pyrkiä tehostamaan liikuntapaikkojen käyttöä siten, että vähemmän käytettyihin liikuntapaikkoihin saadaan kansalaisyhteiskunnan toimijat tai yksityinen sektori ylläpitäjäksi.

Arvoperusta

Liikuntalaissa määritellään valtion ja kuntien sekä kansalaistoiminnan roolijako suomalaisessa liikuntakulttuurissa. Liikuntalain mukaan kuntien tehtävänä on luoda ja turvata kunnolliset edellytykset liikunnan harrastamiselle. Valtion ja kuntien rakentamat ja ylläpitämät liikuntapaikat mahdollistavat kansalaistoiminnan järjestää toimintaa näissä liikuntapaikoissa. Tämä vastuunjako on perusteena myös Hyvinkään liikuntasuunnitelman ratkaisussa.

Liikuntalain liikunnalle ja urheilulle määrittämiä arvoja pyritään edistämään kaupungin päätöksenteossa ja kaikessa toiminnassa. Liikunta ja urheilu ovat myös itseisarvoisesti suojelamisen arvoisia, sillä niiden parissa koetut positiiviset tunteet ja yhteisöllisyys rikastuttavat koko kaupunkikulttuuria. Tämän vuoksi liikunta, kilpa- ja huippu-urheilu ja niihin liittyvä kansalaistoiminta, väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen sekä lasten ja nuorten kasvun tukeminen nousevat suunnitelmassa esille Hyvinkään paikallisia erityispiirteitä kunnioittaen.

Liikuntaan ja urheiluun kiinteästi kuuluvia arvoja ovat tasa-arvo, suvaitsevaisuus, kulttuurien moninaisuus sekä kestävä kehitys.

Suurin osa Hyvinkään liikuntapaikoista on kaupungin ylläpitämiä ja juuri tähän perustuu kunnan mahdollisuudet luoda yleisiä liikuntamahdollisuuksia kuntalaisille.

Turvallisuus on lähtökohtana kaikissa liikuntapalveluissa ja se koskee yhtäläillä liikuntapalveluja käyttävien kuntalaisten kuin kaupungin työntekijöidenkin turvallisuuden takaamista

kaikissa tilanteissa. Turvallisuus arvioidaan ensisijaisena arvona myös uusien liikuntapaikkojen ja -palveluiden kohdalla. Turvallisuus voidaan jakaa fyysiseen, sosiaaliseen ja psyykkiseen turvallisuuteen. Fyysinen turvallisuus käsittää liikuntapaikkojen, ryhmäliikuntatuntien, liikunta- ja harjoitusvälineiden turvallisuuteen. Psyykinen turvallisuus liittyy ympäristöön, jossa ei ole sijaa kiusaamiselle, rasismille, seksuaaliselle häirinnälle tai epätasa-arvoiselle kohtelulle.

Sosiaalisessa turvallisuudessa ihmisten välinen kanssakäyminen ja kokemus osallisuudesta luovat positiivisen elämyksellisen ympäristön kaiken ikäisille kaupunkilaisille. Toimiminen erilaisten ihmisten kanssa poistaa pelkoja ja ennakkoluuloja. Sosiaaliseen turvallisuuteen voi vaikuttaa huolehtimalla kuntalaisten mahdollisuuksista vaikuttaa itseensä liittyviin asioihin ja kohtelemalla kaikkia tasapuolisesti. Mahdollisuus osallis-

Kunnan tulee luoda edellytyksiä kuntalaisten liikunnalle kehittämällä paikallista ja alueellista yhteistyötä sekä terveyttä edistävää liikuntaa, tukemalla kansalaistoimintaa, tarjoamalla liikuntapaikkoja sekä järjestämällä liikuntaa ottaen huomioon myös erityisryhmät.

– Liikuntalaki

tua yhteisön toimintaan, on sosiaalisen turvallisuuden kannalta keskeinen tekijä, sillä siinä yhdistyvät sosiaalinen vuorovaikutus ja tunne yhteisöllisyydestä.

Hyvinkään haasteet

Suurimmat haasteet Hyvinkäällä liittyvät liikuntatottumusten polarisoitumiseen, väestön ikääntymiseen ja yleisen kuntatalouden heikkenemiseen. Muita mahdollisesti eteen tulevia haasteita ovat seurakulttuurin muutos, ilmastonmuutos ja kaupungistumisen vaikutukset hyvinkääläisten liikunnan vähenemiseen.

Liikuntatottumusten polarisoituminen tarkoittaa liikkumisen määrän erojen keskittymistä tietyille väestöryhmille. Tutkimusten mukaan Suomessa on alkanut kehittyä tilanne, jossa on kasvavat joukot erittäin vähän liikkuvia kansalaisia ja toisessa vaakakupissa taas terveydestään mallikkaasti huolta pitäviä. Liikuntaharrastuneisuutta lisäävät suhteellisesti useammin hyvin koulutetut ja paremmassa ammattiasemassa olevat. Sosio-ekonomiselta taustaltaan heikommassa asemassa olevien liikunta-aktiivisuus on edelliseen ryhmään verrattuna keskimäärin vähäisempää. Polarisoitumisessa tulee ottaa huomioon myös liikuntatottumusten periytyminen vanhemmilta lapsille. Vähän liikkuvien vanhempien lapset ovat suuremmalla todennäköisyydellä liikkumattomia kuin liikunnallisen elämäntavan omaavien vanhempien jälkikasvu.

Ikääntyneiden määrän suhteellinen kasvu merkitsee erityisesti erityisryhmien liikunnan kasvattamista sekä esteettömyyden ja saavutettavuuden entistä parempaa huomioon ottamista liikuntapaikkarakentamisessa. Väestön ikääntyminen tulee näkymään myös urheiluseurojen toiminnassa ensinäkin senioriliikunnan tarpeen kasvuna, mutta myös seuratoimijoiden toimintakyvyn heikkenemisenä.

Kuntatalouden heikkeneminen näkyy ei-kasvavina liikuntamäärärahoina, jolloin tarvitaan entistä kehittyneempiä verkostoja julkisen, kolmannen (urheilu-seurat) ja yksityisen sektorin kanssa. Valtionhallinto tulee todennäköisesti lisäämään kuntien vastuuta omasta rahoituksestaan, jolloin toimintaa tulee tehostaa entisestään nykyisen palvelutason säilyttämiseksi. Suomen ja koko Euroopan taloudellisen tilanteen kehittyminen vaikuttaa myös kuntatalouteen. Tämän hetkisten arvioiden mukaan Eurooppa siirtyy hitaan talouskasvun aikaan, jolloin valtiontalouden nopeaan elpymiseen ei tule luottaa.

Seurakulttuurissa on tapahtunut muutos siten, että se sirpaloituu yhä erikoistuneempaan suuntaan, jolloin lajikohtaisia ikäluokkaseuroja ja uusia ei-olympialajien seuroja perustetaan lisää. Seurat eivät enää saa samalla tavalla houkutelua jäsenistöä talkootyöhön kuin ennen. Eräät seuraihmiset päättävät tämän johtuvan muuttuneesta seuran ja jäsenen suhteesta. Aikaisemmin seura oli jäsenelle tekijä, joka mahdollisti harrastamisen, mutta nykyisin seura kuvastuu osalle

jäsenistöä palvelun tuottajana. Kun seuran jäsenet muuttuvat seuran asiakkaiksi ja joissain tapauksissa maksaviksi asiakkaiksi, niin vaatimukset ja odotukset seuroja kohtaan nousevat. Toisin sanoen osa jäsenistöstä odottaa seuran tuottavan jonkin palvelun maksua vastaan. Muutokset voivat aiheuttaa alun alkaen laajemmista yhteiskunnallisista muutoksista kuten yhteisöllisyyden vähenemisestä ja individualismin lisääntymisestä, jotka heijastuvat myös seurojen toimintaan. Tulevina vuosikymmeninä kaupallisten liikuntapalvelujen lisääntyminen saattaa entisestään nostaa harrastajien vaatimuksia seuroja kohtaan ja muuttaa seurojen asemaa yhteisöllisistä harrastajien yhteenliittymistä palveluja jäsenilleen tuottaviksi organisaatioiksi.

Paljon liikuntaa harrastavien keskuudessa palvelutason vaatimukset kasvavat, jolloin yksityiselle sektorille avautuu mahdollisuudet kehittää liiketoimintaa laadukkailla palveluilla. Tämä aiheuttaa ongelmia etenkin niissä seuroissa, joissa hallinto ja toiminnan järjestäminen toimivat täysin vapaaehtoisvoimin. Samaan aikaan kasvavat vaatimukset ja vapaaehtoisuuteen valmiiden jäsenten väheneminen lisäävät jäljellä olevien vapaaehtoisten työtaakkaa. Jäsenet mieluummin maksavat palvelusta kuin ovat itse osallisena toiminnan mahdollistamiseksi.

Tämä muutos voidaan toisaalta nähdä myös seurojen ammattimaistumiseksi, jolloin vapaaehtoisuuteen perustuva toimintaa alkavat organisoida palkkatyössä olevat työntekijät.

Ilmastonmuutoksella saattaa olla vähäisiä vaikutuksia, jolloin äärimmäiset sääolosuhteet kuten runsaslumisuus ja tuulisuus sekä rankkasateisuus saattavat vaikuttaa jo lähiaikoina kasvavalla voimalla liikunnan harrastamiseen.

Kaupungistumisen kasvaessa etäisyydet kasvavat, ajoneuvoriippuvuus lisääntyy ja samalla väestön passiivinen liikkuminen paikasta toiseen lisääntyy, jolloin tarvitaan entistä parempi kevyenliikenteenväylästä luominen, jotta kulkutavan aktiivisuutta voidaan ainakin osittain ylläpitää.

HYVINKÄÄLÄISTEN LIIKUNTAHARRASTUNEISUUS

Alla olevaan taulukkoon on laskettu Uudenmaan maakunnasta kerätyillä kaupunkiväestön liikuntaharrastuneisuustiedoilla suosituimmat liikuntaharrastusmuodot aikuisväestön osalta. Tulokset on saatu soveltamalla kulloisenkin ajankohdan vuosipainopistekertoimia maakuntakohtaiseen kaupunkiaineistoon. Kertoimissa on huomioitu kunkin vuoden painotukset aikuisissa yli 18 vuotiaiden määrien osuuksissa iän ja sukupuolen suhteen.

Tutkimustulos antaa hyvän kuvan liikuntapaikka-aktiivisuudesta, koska lukemat ovat selkeästi yli valtakunnallisen keskiarvon. Missään liikuntapaikkaryhmässä ei ole vähennystä, vaan kaikki liikuntapaikat ovat lisänneet kävijämääriään, toisin kuin kansallisessa aineistossa. Kansainvälisesti Suomi sijoittuu maiden välisessä vertailussa Euroopan kärkipäähän muiden pohjoismaiden ja Saksan kanssa, joten hyvinkääläisten liikuntaharrastuneisuus on kärkipäätä koko Euroopassa.

Poikien liikunnan suurimmat muutokset ovat tapahtuneet viimeisen kymmenen vuoden aikana ulkoilualueiden lisääntyvän käytön kasvuna ja ison liikuntahallin käytön kasvuna, kuten myös kuntoliikuntasalin käytön kasvuna. Myös uimahalli on kasvattanut poikien keskuudessa suosiotaan. Merkittävin vähentyminen on tapahtunut koulun liikuntasalin käytössä ja tekojäiden sekä luonnonjäiden käytön vähenemisenä, vaikka esimerkiksi hiihdon harrastus on lisääntynyt 4 prosenttia.

Tyttöjen liikunnassa suurimmat muutokset ovat tapahtuneet ulkoilualueiden suhteen ja tässä yhteydessä on todettava ulkoilualueiksi perinteisten lisäksi myös ulkona olevat lähiliikuntapaikat sekä Sveitsin alue ulkoilussa. Pyöräily on myös lisääntynyt merkittävästi liikuntapaikkana kuten lajikohtaiset

sisäliikuntatilat, joissa on tanssia. Uimahallissa käynti on kasvanut myös tyttöjen puolella.

Intressiryhmien haastattelun perusteella Hyvinkäällä on helppo toteuttaa hyöty- ja arkiliikuntaa. Tämän mahdollistavat lyhyet etäisyydet kaupungissa, kattava kevyenliikenteen verkosto ja hyvä tiestön talvikunnossapito. Hyvinkää on nimetty vuoden pyöräilykaupungiksi vuonna 2012 hyvien pyöräilymahdollisuuksiensa ansiosta. Lisäksi kaupungissa on tehty runsaasti hyötyliikuntaan tähtääviä tutkimuksia ja selvityksiä sekä arkiliikkumiseen kannustavia kampanjoita.

Kaupungin pyörätieverkko on nyt varsin kattava ja pituudeltaan 215 kilometriä. Verkollisia puutteita on enää vähän ja niistä on olemassa parannussuunnitelmat. Kaavoituksen ratkaisut ovat pitäneet kaupungin pyöräiltävänä. Lähipalvelut (koulut, päiväkodit, kaupat) on säilytetty alakeskuksissa ja esimerkiksi suuret päivittäistavarakaupan yksiköt kaupungin ydinkeskustassa. Lisäksi Hyvinkäällä on hyvä ulkoilureitistö, jota kehitetään edelleen erityisesti Usmi-Kytäjän alueella. Pyörätieverkon standardia nostetaan edelleen ja siihen liitettävä laatukäytävätyö on käynnistynyt syksyllä 2011.

Useat haastateltavat sanovat hyvinkääläisten pyöräilevän runsaasti, mutta pari vuotta sitten tehdyn selvityksen perusteella vain 14 prosenttia hyvinkääläisistä käyttää liikkumiseensa polkupyörää. Pyöräteiden laajuus on suuri, mutta haastateltavat valittavat kunnossapidon tasoa, sillä osa tiestöstä on rapistunut. Valitukset eivät kuitenkaan kohdistu talvikunnossapitoon, jota hoitaa tekninen palvelu ja sen katsotaan toimineen moitteetta. Tiestöstä hiekoitetaan ainoastaan kadun toinen puoli, jolloin hiekoittamatonta kaistaa voidaan käyttää muilla välineillä, kuten suksilla tai potkukelkalla liikkumiseen.

HYVINKÄÄLÄISTEN YLI 18-VUOTIAIDEN LIIKUNTAPAIKKAPALVELUJEN KÄYTTÖ VUOSINA 1999 JA 2012						
	1999		2012		Muutos (%)	
	Naiset (%)	Miehet (%)	Naiset (%)	Miehet (%)	Naiset	Miehet
Kävelytie	66	51	70	55	4	4
Pyöräilytie	39	29	43	33	4	6
Lenkkeilytie	34	27	42	33	8	8
Ulkoilureitti	17	12	24	17	6	5
Ulkoilualue	19	10	22	17	5	4
Kuntoliikuntasali	15	6	25	15	11	6
Hiihtolatu	19	14	25	20	5	3
Uimahalli	8	8	25	10	10	2
Pururata	8	11	13	15	5	5
Koulun liikuntasali	19	10	25	7	5	-3

Verrattuna Jyväskylään, pyöräily liikkumistapana on neljä prosenttiyksikköä yleisempää ja auton käyttö kahdeksan prosenttiyksikköä vähäisempää Hyvinkäällä. Kävelen tehtyjen matkojen osuus on Hyvinkäällä 24 prosenttia ja Jyväskylässä 20 prosenttia. Julkisen liikenteen luvut ovat 8 ja 5 prosenttia. Hyvinkään etuna on lyhyiden välimatkojen mahdollistama ruumiinvoimalla tapahtuva liikkuminen asuinkorttelista palvelujen luokse. Aikaisemman selvityksen (Helsingin seudun laaja liikennetutkimus, WSB Finland 2010) mukaan 80 prosenttia hyvinkääläisistä asuu kolmen kilometrin säteellä ja 30 prosenttia yhden kilometrin säteellä keskustasta. Tämä tarkoittaa noin 36 000 kaupunkilaisen asuvan vähintään pyöräilymatkan päässä keskustan palveluista. Samaisessa selvityksessä selvisi, että 52 prosenttia tehdyistä matkoista olivat alle kolme kilometriä, mutta kuitenkin yli puolet kaikista matkoista matkustetaan autolla. Näistä automatoista taas alle viiden kilometrin mittaisia oli 54 prosenttia.

Hyvinkääläisistä kotitalouksista täysin polkupyörättömiä on ainoastaan neljä prosenttia. Henkilöauton omistaa yli 80 prosenttia kotitalouksista.

Pääkaupunkiseudun työssäkäyntialueen liikennetutkimuksen (2008) ja henkilöliikennetutkimuksen (2009) mukaan alle kilometrin matkoilla jalankulku on kuitenkin yleisin liikkumistapa, jota käyttää 60 prosentin osuus hyvinkääläisistä. Pyörällä kulkee alle kilometrin matkoilla 21 prosenttia kaupunkilaisista. Yleisintä pyörän käyttö on 1–3 kilometrin matkoilla, jolloin sen osuus on 23 prosenttia. Suomen keskiarvoon verrattuna poikkeava osuus on pyöräilyllä, joka on alle kolmen

kilometrin matkoilla noin kaksi prosenttiyksikköä yleisempää kuin Suomessa keskimäärin.

Hyvinkään jalankulku- ja pyöräilytutkimuksen (2008) antamat tulokset hyvinkääläisten kulkutavoista antavat samansuuntaisia johtopäätöksiä. Tutkimuksen mukaan työ- ja koulumatkat autolla kulkee noin 30 prosenttia ja pyörällä tai jalan 53 prosenttia. Ostomatkat tapahtuvat 40–50 prosentilla autolla riippuen ostosten laadusta. Harrastusmatkoilla käytetään polkupyörää tai kuljetaan jalan (70 %) ja autolla kulkee 28 prosenttia. Tutkimuksen mukaan jalankulku on yleisintä harrastusmatkoilla ja päivittäistavaraostosmatkoilla. Jalan kuljetaan työmatkoista 10 prosenttia, päivittäistavaraotoksista 21 prosenttia ja harrastusmatkoista 20 prosenttia.

Samaisessa tutkimuksessa selvitettiin myös kuntalaisten mielipiteitä kehitystoimenpiteiksi. Tärkeimmiksi arvioitiin talvikunnossapidon parantaminen, turvattomien yhteyksien parantaminen ja valaistuksen lisääminen. Kaupunki on saattanut parantaa kevyenliikenteen talvikunnossapitoa, sillä tämän kertaisissa haastatteluissa monet haastateltavat mainitsivat talvikunnossapidon hyväksi kevyen liikenteen väylillä. Suurimmiksi ongelmiksi pyöräilyn kannalta hyvinkääläiset mainitsivat puuttuvat pyöräyhteydet, jalankulkijat pyöräteillä ja korkeat reunakivet.

Vaikka haastattelujen ja kyselyn perusteella hyvinkääläiset tunnustavat ja pitävät suurella arvossa kaupunkinsa hyviä liikkumisedellytyksiä ja niistä etenkin ulkoilureitistöään ja pyöräilyverkostoaan, niin vuoden 2010 selvitys antaa toisenlaisen kuvan käytännössä tapahtuvasta liikkumisesta. Tilanne

HYVINKÄÄLÄISTEN TYTTÖJEN JA POIKIEN LIIKUNTAHARRASTUNEISUUS VUOSINA 1998 JA 2012							
	1998			2012		Muutos (%)	
	Tytöt (%)	Pojat (%)		Tytöt (%)	Pojat (%)	Tytöt	Pojat
Koulun liikuntasali	39	36		36	28	-3	-8
Iso liikuntahalli	6	7		13	14	7	7
Pallokenttä	3	7		5	12	2	5
Uimahalli	9	9		19	14	10	6
Ulkoilualue	3	2		17	12	14	10
Jäähalli	3	5		7	5	4	0
Kuntoliikuntasali	3	2		11	9	8	7
Yleisurheilukenttä	3	3		4	6	1	3
Rinnehihtokeskus	2	2		1	4	-1	2
Tekojää	2	8		4	3	2	-5
Pyöräilytie	2	1		14	6	12	5
Kävelytie	3	1		13	2	10	1
Hiihtolatu	2	3		5	7	3	4
Lajikohtainen sisäliikuntatila	2	4		10	4	8	0
Luonnonjää	4	5		1	1	-3	-4
Muu sisäliikuntatila	2	4		0	1	-1	-3

on siinä suhteessa epäedullinen, että hyvinkääläiset vaikuttavat tietävän hyvät hyötyliikuntamahdollisuudet, mutta eivät siitä huolimatta tunnu soveltavan sitä käytännössä riittävän aktiivisesti. Tämän vuoksi on aina hyvä tarkastella tehtyjen toimenpiteiden vaikuttavuutta kuntalaisten liikkumiseen, jolloin arvioidaan onko fyysisessä aktiivisuudessa tapahtunut muutoksia valittujen ratkaisujen seurauksena. Jossain tilanteissa voi olla niin, että jo vallitsevan tilanteen ylläpitäminen voidaan katsoa edistykseksi. Tässä tapauksessa on kuitenkin todettava, että hyvinkääläisten tilanne ei poikkea paljon keskimääräisistä suomalaisten tavoista liikkua matkansa, joten tilanne ei siinä suhteessa ole missään tapauksessa huono.

Lapset ja nuoret

Lasten ja nuorten liikkuminen on yksi tärkeimmistä haasteista liikuntapalveluille. Liikunnallisen elämäntavan kehittämiseen vaikuttavat monet tekijät ja yksin liikuntapalvelut ei voi kovinkaan paljon vaikuttaa lasten ja nuorten liikuntatutumusten kehittämiseen. Vanhempien rooli esimerkin antajina ja ohjaajina on tärkein tekijä, mutta urheiluseurojen ja koulujen liikuntatuntien antamat kokemukset liikunnasta voivat kannustaa liikuntaan myös muulla ajalla.

Lapsista ja nuorista noin 60 prosenttia ei kuulu urheiluseuraan ja tällöin liikunta tapahtuu omatoimisesti tai kaveriporukassa. Tällaisessa liikunnassa liikuntapaikkojen saavutettavuus ja olosuhteet mutkattomaan liikkumiseen nousevat ensiarvoisen tärkeiksi.

Tutkimusten mukaan lasten liikunnallisen elämäntavan kehittämiseen voidaan parhaiten vaikuttaa ennen 10. ikävuotta. Tänä aikana lapsi omaksuu helposti ympäristönsä liikuntaan kannustavan asenteen ja toteuttaa myös omassa toiminnassaan fyysisesti aktiivista elämäntapaa esimerkiksi päivittäisissä leikeissä. Suomalaisten lasten fyysinen aktiivisuus laskee rajusti noin yläasteikäisenä ja samoihin aikoihin sijoittuu myös urheiluseuroissa harrastavien lasten drop-out-ilmio.

Liikuntapalvelut keskittää resursseja erityisesti lasten ja nuorten liikuntaan. Tästä kertoo esimerkiksi se, että alle 18-vuotiaiden harjoituksista kaupungin liikuntapaikoissa ei tarvitse maksaa liikuntapaikkamaksua. Tämä ei kuitenkaan koske uimahallissa eikä jäähallissa pidettäviä harjoituksia. Vapautukset liikuntapaikkamaksuista ovat rahamäärällisesti ehdottomasti suurimmat avustukset seuroille.

Hyvinkään kaupungin lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmassa vuosiksi 2010–2013 Liikuntapalvelujen merkitys tällä saralla määritellään seuraavasti:

”Liikuntapalveluiden tarkoitus on lasten ja nuorten osalta tukea heidän kasvua ja kehitystään liikunnan avulla. Liikuntapalvelut huolehtivat liikuntapaikkojen ja -laitosten hoidosta ja kunnossapidosta sekä koulu- ja päiväkotiliikunnan olosuhteista. Lapsille ja nuorille tarjotaan ohjattua liikuntaa, koulujen uimaopetusta, vauvauintia ja erityisryhmien liikuntaa. Hyvinkäällä on n.110 liikuntayhdistystä, joissa harrastetaan

n 100 eri liikuntalajia. Yhdistystoimintaa tuetaan liikunta- ja nuorisotoimen avustussäännön mukaisesti.”

Liikuntapalveluilla on parhaillaan menossa kaksi hanketta kohdistuen lapsien ja nuorten liikkumiseen. Liikkeelle!-hankkeessa tarjotaan ohjattua liikuntaa maahanmuuttajataustaisille henkilöille. Lapsille järjestetään kerran viikossa maksutonta ohjattua palloilua. Lasten palloilukerhon suhteen kaupunki tekee yhteistyötä HyPs:n kanssa, joka toteuttaa toiminnan.

Fiilinkiä!-toiminnassa 3.–7.-luokkalaisten järjestetään maksutonta liikunnallista iltapäivätoimintaa. Toiminta on melko kattavaa, sillä yhteensä kokoontumisia tulee kahdella ryhmällä viikoittain seitsemän liikunnallista sessiota. Alakoululaisilla on liikuntasaleissa kolme kokoontumista ja kerran viikossa kahden tunnin mittainen uintivuoro. Yläkoululaisilla on kolme kokoontumista, jotka sisältävät vaihdellen luistelua, pallopelejä, kuntosaliharjoittelua ja uintia.

Kaupungin täytyy olla hereillä nuorten liikkumistavoista ja tarvittaessa pystyä vastaamaan uudenlaiseen kysyntään. Liikuntakulttuurin pirstaloitumisen vuoksi yhä suurempi osa nuorista harrastaa ei-traditionaalista lajia. Kaupunki ei voi lähteä mukaan jokaiseen muotilajiin, mutta harrastettujen lajien vakiintumista hyvinkääläiseen liikuntakulttuuriin tulee tarkkailla aktiivisesti. Vakiintuneiden uusien lajien olosuhteiden eteen tulee tehdä toimia, sillä ne on nähtävä tasa-arvoisina perinteisiin lajeihin verrattuna.

Hyvinkään nykyiset liikuntapaikat ovat riittävät lasten ja nuorten liikunnan mahdollistamiseksi. Haasteena onkin lasten ja nuorten motiivointi käyttämään liikuntapalveluita. Tehokkain keino liikuntamahdollisuuksien markkinoinnissa on koulujen liikuntatunneilla tapahtuva opastaminen ja kannustaminen liikuntapaikkojen omaehtoiseen käyttämiseen esimerkiksi kaveriporukalla. Liikuntapalveluiden tunnettavuuden edistämiseksi nuorten keskuudessa voidaan käyttää kampanjaa, jossa osallistuminen näkyy esimerkiksi verkkopohjaisessa interaktiivisessa ympäristössä.

Lisätietoa ja tukea päätöksentekijöille

[Varhaiskasvatuksen liikunnan suositukset](#)

- [Kouluikäisten lasten fyysisen aktiivisuuden suositukset](#)
- [Koululaisen ja kouluyhteisön hyvinvoinnin edistäminen liikunnan avulla](#)
- [Liikkuva koulu -ohjelman aineistot](#)
- [Nuorten harrasteliikunnan kehittäminen 1999-2011.](#)
- [Vähän liikkuvien ja liikunnasta syrjäytymisvaarassa olevien lasten ja nuorten aktivointi -selvitystyön aineistot](#)
- [Ohjelmat ja katsaukset lasten ja nuorten liikunnan turvaajina? -seminaarin materiaali](#)
- [Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen syrjintä liikunnan ja urheilun parissa.](#)

Kannustetaan oppilaita liikunnalliseen elämäntapaan kouluissa.

- Projekti koulupäivän liikunnallistamisesta, johon kuuluvat myös pihojen liikuntamahdollisuudet.
- Harrastusmahdollisuuksien suurempi esille tuominen koululiikunnassa.
- Toisella asteella lisätään valinnaisen liikunnan mahdollisuuksia.
- Keskitetään koululiikunnan resursseja etenkin vähän liikkuviin oppilaisiin.
- Selvitetään mahdollisuudet koululiikunnan lisäämiseen.
- Kehitetään sosiaalinen markkinointikampanja liikuntatoimintaan osallistumisen hyödyistä.
- Osallistutaan valtakunnallisiin kampanjoihin.
- Järjestää koulujen sisäisiä ja koulujen välisiä turnauksia.
- Lisätään kouluissa harrastusmahdollisuuksiin tutustumista. Seura/omatoiminen liikunta.
- Lisätään lajiesittelyjen ja liikunnallisten teemapäivien määrää varhaiskasvatuksessa.
- Tuetaan opettajien osaamisen lisäämistä etenkin alakoulujen kohdalla.

Lisätään lasten ja nuorten liikunnan määrää.

- Kehitetään fiilinki-toimintaa ja osoitetaan siihen lisää resursseja.
- Resursoidaan ja markkinoidaan paremmin ilmaisia harrasteryhmiä.
- Tehdään suunnitelma lasten ja nuorten liikunnan kehittämiseksi.
- Lähiliikuntapaikkojen lisääminen/matalan kynnyksen liikuntapaikat.
- Mahdollistetaan vanhempien osallistuminen lasten kanssa liikkumiseen ja esimerkin antamiseen.
- Kehitetään varhaiskasvatuksen liikunnallistamista ja huomioidaan rakennetun ympäristön tarpeet.
- Järjestetään tapahtumia, joissa seurat pääsevät esittelemään lajejaan lapsille ja nuorille.
- Tehdään hyvinkääläisen varhaiskasvatuksen liikunnallistamisesta valatakunnallinen kärkihanke.
- Lanseerataan yhtenäinen nuorten harrastekortti, johon on mahdollista kerätä merkintöjä liikuntatahtumista. Mahdollisuus verkkopohjaiseen ratkaisuun.

Työikäiset

Työssäkäyvät aikuiset ovat ehdottomasti suurin kunnallisia liikuntapalveluja käyttävä väestöryhmä. Liikuntapalveluiden painopistealueet ovat kuitenkin muilla suunnilla, sillä eniten tukea tarvitsevat ryhmät sijaitsevat lapsissa ja nuorissa sekä ikääntyneissä. Panostuotoksen tehokkuus on myös suurempi muissa ryhmissä kuin työikäisissä. Työikäisillä on muita ryhmiä paremmat edellytyksen vastata täysipainoisesti omasta liikkumisestaan niin taloudellisesti kuin oman terveyden edistämisenkin kannalta. Kaupungin täytyy kuitenkin nähdä vastuu myös työikäisten liikkumismahdollisuuksien turvaamisesta, vaikka aktiiviset toimet liikkumisen lisäämiseksi olisivatkin vähäisempiä.

Kaupungin resursointi kohdistetaan kuitenkin niille alueille, jotka erityisesti tarvitsevat palveluja tai joita pidetään muista syistä tärkeinä. Työikäisissä yksityisten liikuntapalvelujen käytön yleisyys ohittaa todennäköisesti seuraavan kymmenen vuoden aikana urheiluseuroissa harrastamisen, joten yksityisen palvelutarjonnan saatavuus on myös tärkeää. Tässä suhteessa Hyvinkäällä ei ole kuitenkaan ongelmia, sillä yksityisten liikuntapalvelujen määrä on viime vuosina lisääntynyt kaupungissa rajusti ja nykyinen taso vastaa todennäköisesti tämän hetkistä yksityisten palveluiden kysyntää.

Työikäisissä aktiiviset toimet pitää kohdistaa selvästi terveydensä kannalta liian vähän liikkuviin työikäisiin, joille liikkumattomuus on aiheuttanut tai tulee lähivuosina aiheuttamaan terveydellisiä haittoja. Tässä asiassa liikuntapalvelujen täytyy tehdä yhteistyötä kunnallisen sosiaali- ja terveyshuollon sekä työterveyspalvelujen kanssa. Tehokkain keino työikäisten riskiryhmien liikunnan määrän ja terveyden parantamiseksi on liikkumisresepti-mallin parantaminen ja tehostaminen.

Hyvinkäällä toimii Kunnossa kaiken ikää-projekti, joka on aloitettu jo vuonna 1993. Liikunnallisesti passiivisia kuntalaisia pyritään tavoittamaan terveydenhuollon, sosiaalihuollon, työelämän ja yhdistysten kautta. KKI-projekti keskittyy yli 40-vuotiaisiin ja heidän liikunnallisen aktiivisuuden lisäämiseen tiedottamisen, terveysvalistuksen ja liikuntaharrastuksen kynnyksen madaltamisen avulla. Hyvinkään KKI-projekti tekee yhteistyötä sosiaali- ja terveyspalvelujen kanssa. Terveyspalvelujen edustajan mukaan projektin vaikuttavuutta on hankala arvioida johtuen projektin pitkästä kestosta, sillä ei ole vertailu kohtaa tilanteeseen, jossa voitaisiin tarkastella tilannetta ilman projektin vaikutusta. Hyviä tuloksia vaikuttaisi tulleen ainakin työttömien terveysvalistukseen, jossa on tehty yhteistyötä työvoimapalvelujen kanssa.

- Lisätään kansalaisopiston resursseja tuottaa liikunnallisia kursseja.
- Liikunnan työpajoja yhteistyössä terveyspalvelujen kanssa.
- Aloitetaan monihallinnollinen kehitysprojekti liikkumisreseptin käytön tehostamiseksi.

Tiedon lisääminen

- Liikuntaposti kaupungin työntekijöille sekä halukkailla yrityksillä.
- Vaihtuvia alennuksia liikuntapaikoissa ja vapaavuo-roja.
- Tarjotaan työporukoille mahdollisuuksia tutustua lajeihin ilmaiseksi.

Ongelmaryhmien paikantaminen

- Sosiaali- ja terveyspalvelujen sekä liikuntapalvelujen yhteistyön lisääminen ennaltaehkäisevien toimenpiteiden tarjoamisessa vaaravyöhykkeellä oleville työikäisille. Toteutetaan liikkumisreseptin käytänteitä parantamalla sekä lisää resursoinnilla.

Ikääntyneet

Ikääntyneiden määrä tulee nousemaan entisestään seuraavien vuosien aikana ja heille suunnattujen liikuntapalveluiden tarve tulee luonnollisesti kasvamaan huomattavasti. Lähtökohdat ikääntyneiden liikuttamisessa eivät ole hyvät, sillä viidesosa ikääntyneistä ei harrasta lainkaan liikuntaa ja kestävyys- sekä lihaskuntosuositusten mukaisen toimintakyvyn omaa alle kymmenesosa.

Ikääntyneiden liikuttamisessa korostuu hallintokuntien yhteistyö. Liikuntapalveluiden, sosiaali- ja terveyspalveluiden sekä kansalaisopiston tiiviillä yhteistyöllä voidaan päästä näkyviin tuloksiin.

Hyvinkään vanhuspoliittisessa strategiassa on muutamia mainintoja liikunnan suhteen. Liikuntapalveluja ei kuitenkaan käsitellä strategiassa mitenkään. Toimintastrategiassa on otettu liikunnan osalta päämääräksi ikäihmisten hyvinvoinnin ja toimintakyvyn paraneminen itsestä huolehtimalla ja liikunnan avulla. Kriittisinä menestystekijöinä ovat ikäihmisten fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen toimintakyvyn ylläpitäminen ja edistäminen. Keinoiksi nähdään kulttuurilaitosten fyysisen esteettömyyden parantaminen, helposti syrjäytyvien huomioiminen kulttuuripalvelujen tarjonnassa ja vapaaehtoisjärjestöjen tukeminen toiminta-avustuksilla strategialinjausten ja verkostoituneiden toimintamallien suunnassa.

Näiden edellä mainittujen päämäärien ja niiden keinojen vastuutahoiksi on määritelty kulttuuri- ja vapaa-ajan ja perusturvan toimialat sekä kolmas sektori. Yleisesti ottaen strategiassa nähdään ikääntyneiden liikuntaympäristö seuraavanlaisesti.

”Hyvinkäällä on kaiken ikäisille runsaasti liikuntamahdollisuuksia. Ikäihmisiä liikuttavat erityisesti eläkeläisjärjestöt, Kansalaisopisto ja kulttuuri- ja vapaa-aikakeskus. Näiden ryhmiin osallistuu pääsääntöisesti hyväkuntoisia ikäihmisiä. Puutetta on ollut lähinnä kuntosalista ja eri kaupunginosissa päiväaikaan käytettävissä olevista ns. lähiliikuntapaikoista.”

vanhustyön järjestöt, eläkeläis-järjestöt, sosiaali- ja kansanterveys-, liikunta-, potilas- ja vammais- ja vapaaehtoisjärjestöt sekä seurakunta)

Kuntiin tarvitaan lisää helposti saavutettavaa liikuntaneuvontaa. Neuvonnassa tulee ottaa huomioon toimintakyvyltään erilaiset, eri elämäntilanteissa ja -ympäristöissä olevat ikäihmiset. Liikuntaneuvonta sisällytetään yleiseen neuvontaan (esim. seniori-infot), terveyskeskuksen vastaanottolanteisiin (terveydenhoitaja, fysioterapeutti, lääkäri), terveyttä ja hyvinvointia edistäviin kotikäynteihin sekä hoito- ja palvelusuunnitelmiin. Toiminta- ja liikkumiskyvyn arviointi pitäisi olla osa laadukasta liikuntaneuvontaa.

- Kunnissa toimii ikäihmisten terveyttä ja hyvinvointia edistävä poikkihallinnollinen yhteistyöryhmä, joka käsittelee liikuntaa.

Liikkumisympäristöt ja olosuhteet

- Lisätään turvallisia ja esteettömiä kävelyreittejä
- sekä lähiliikuntapaikkoja ulkona. 5) Rakennetaan, saneerataan ja otetaan käyttöön ikä-ihmisille sopivia sisäliikuntatiloja
- Lanseerataan iäkkäille halpoja liikuntakortteja, jotka oikeuttavat käyttämään liikuntapaikkoja päiväsaikaan.
- Yhteistyössä sosiaali- ja terveyspalveluiden kanssa otetaan käyttöön multimediaratkaisuja ikääntyneiden liikuttamiseksi. Esim. kotivoimistelu tv:n välityksellä.
- Yli 65-vuotiaiden vapauttaminen liikuntapaikkamaksuista uimahallin, kaupungin kuntosalin, liikuntaryhmät.

Liikuntatoiminta

- Lisätään ikäihmisille suunnattua liikunta neuvontaa.
- Lisätään liikuntatoimintaa vähän liikkuville ja toimintakyvyltään erilaisille ikäihmisille.
- löydetään kannustimet seuroille kehittää toimintaa ikääntyneille.
- Pyritään saamaan veteraaniurheilukilpailuja paikakunnalle.
- Järjestetään oppimistilaisuuksia seurojen ikäihmisille liikunnasta ja liikunnan vapaaehtoistyöstä.
- Sosiaalisten liikkumisryhmien perustaminen asuinalueittain.

Erityisryhmät

Hyvinkään liikuntapaikkojen saavutettavuudessa joidenkin erityisryhmien kohdalla on puutteita. Liikuntapaikkakanta on melko vanhaa ja tämän vuoksi niihin ei ole jälkikäteenkään saatu järjestettyä esteetöntä liikkumista mahdollistavia ratkaisuja parhaalla mahdollisella tavalla. Ulkoliikuntapaikoilla on tehty joitain esteettömyysratkaisuja ja esimerkiksi hiihtomaja on saavutettavissa kelkkahiihtäen. Hyvinkään kaupunki oli ensimmäinen kunta Suomessa, joka vuonna 2003 sai jäsenyyden WHO Safety Community-verkostossa. Jäsenyyttä edelsi esteettömyyttä kartoittanut selvitys, josta tuotettiin Esteetön Hyvinkää-opas. Selvityksessä kartoitettiin noin 80 kohteen silloinen tilanne ja kehitystarpeet esteettömyyden ja saavutettavuuden parantamiseksi.

Haastatelluista seuroista suurimmassa osassa ei ole erityisliikuntaa ja suurimmaksi esteeksi nähdään koulutetun/osaavan ohjaajan puute tai yleinen resurssien vähyys. Joissain seuroissa ei nähdä erityisliikunnalla olevan edes kysyntää. HyPs järjestää kehitysvammaisille ja maahanmuuttajille toimintaa. Ratsastuksessa on jotain erityisryhmille suunnattuja kursseja. Kaupunki voisi olla mahdollista ostaa seuroilta palveluja erityisryhmille tai tukea nykyistä toimintaa erityisryhmien mahdollistamiseksi.

Erityisryhmien tasa-arvoisten liikuntaedellytysten turvaamiseksi seudullinen yhteistyö palvelujen järjestämisessä on varteen otettava vaihtoehto kohderyhmän pienuuden vuoksi. Pohjois-Uudenmaan seudulla välimatkat ovat kuntien keskustojen välillä sangen pieniä, jolloin tarjoutuu mahdollisuus tuottaa erityisryhmien palvelut kuntayhteistyössä ja keskittää niiden järjestäminen yhteen paikkaan. Erityisryh-

mien liikuttaminen vaatii myös erityisosaamista, jonka hankkiminen kannattaisi hoitaa keskitetysti riittävän suuren kohderyhmän saavuttamiseksi. Seudullisessa yhteistyössä erityisryhmien osalta tulee tiedostaa kuntakohtaiset vahvuudet ja erikoistumisen mahdollisuudet.

Vammaispalvelulain mukaisia kuljetuksia voidaan järjestää myös kuntien välillä, jolloin palvelun kokonaiskustannukset voivat jäädä alhaisemmiksi kuin vastaavan yksittäisen kunnan sisällä tuotetun palvelun. Erityisryhmien seudullisessa liikuttamisessa yhteistyömahdollisuudet tulee kartoittaa myös yhdistysten ja järjestöjen osalta.

Liikuntapalveluiden helppo saavutettavuus myös erityisryhmille

- Vahvistetaan yhteistyötä erityisliikuntajärjestöihin ja kehitetään palveluita niiden ohjeiden mukaisesti
- Kartoitetaan erityisliikunnan ohjattujen palvelujen tarjonnan yhteistyö muiden kuntien kanssa.

Heikko-osaiset ja syrjäytyneet

Liikkumistottumusten ja -mahdollisuuksien eriarvoistumisesta ovat haastattelujen perusteella eniten huolissaan seurojen edustajat. Monet seuraihmiset sanovat harrastamisen tulleen aikaisempaa kalliimmaksi ja tämän vuoksi heikossa taloudellisessa tilanteessa olevien perheiden lapset eivät välttämättä voi harrastaa kaikkia lajeja.

Vaikka harrastusmaksut ovatkin nousseet, niin on edelleen runsaasti matalilla kustannuksilla harrastettavia lajeja. Harrastusmaksujen nouseminen on toisaalta vaikuttanut toiminnan ammattimaistumiseen ja ohjauksen sekä valmennukset laadun paranemiseen.

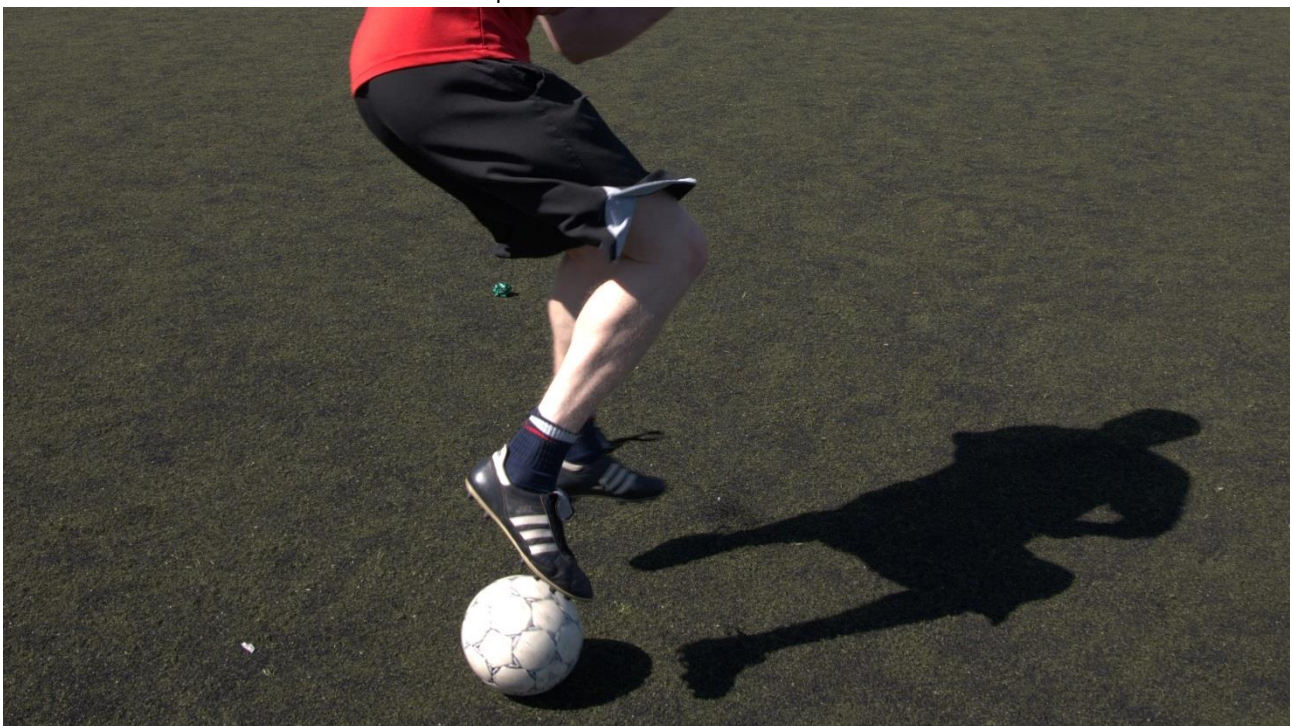
Liikuntatottumusten polarisoituminen aiheuttaa lisäksi keskustelua. Toimenpiteiksi voidaan ottaa esimerkiksi se, että kaupunki keskittyy tulevaisuudessa entistä enemmän juuri vähän liikkuviin kuntalaisiin ja riskiryhmiin. Tulee selvittää myös terveystalouden edellytykset ja mahdollisuudet ostavan liikuntapalveluja yksityiseltä ja kolmannelta sektorilta. Yksityiset ostopalveluina hankitut liikuntapalvelut yhdistettäisiin liikkumisreseptiin, jonka lääkäri määrää potilaalle terveyskeskuksessa. Tämän jälkeen potilas käyttäisi kaupungin valitsemaa ja maksamaa yksityistä liikuntapalvelua tai potilas voisi liikkua itse valitsemassaan liikuntapalvelussa kaupungilta saamansa palvelusetelin avulla.

Liikuntaseteleiden hyödyt ja tehokkuus tavoitteiden saavuttamisessa tulee kartoittaa huolella ja harkita koekäytön toteuttamista. Hyvinkään palvelustrategiassa palvelusetelit mainitaan yhtenä tapana tarjota palveluja kuntalaisille. Sen mukaan palvelusetelillä tuotettujen palvelujen tason tulee vastata vähintään kaupungin itse tuottamien palvelujen tasoa. Heikkoudeksi palveluseteleiden käytössä strategia mainitsee vastuusuhteiden monimutkaistumisen. Kaupunki voisi

liikuntaseteleillä tukea heikko-osaisten ja liikkumistarpeessa olevien kuntalaisten harrastamista. Myös seuroista on ehdotettu tätä, sillä seurojen on hankala alentaa sosiaalisin perustein yksittäisten harrastajien harrastusmaksuja.

Palveluseteleiden käyttömahdollisuuksien kartoittaminen

- Arvioidaan aiheutuvat kustannukset ja vaikutavuus heikko-osaisten liikkumiseen.
- Verrataan kustannuksia saavutettuihin hyötyihin ja pyritään huomioimaan myös välilliset vaikutukset.

KILPA- JA HUIPPU-URHEILU

Hyvinkääläinen kilpaurheilu ei ole tuloksellisesti ollut yhtä vahvassa asemassa kuin aikaisempina vuosina ja joukkuelajeista korkeimmalla sarjatasolla pelaavat ainoastaan pesäpallossa Tahko ja naisten korisliigaa Ponteva. Menestyneitä yksilöurheilijoita on paikkakunnalta tullut viime vuosina muutamia. Kuuluisimmat ovat varmasti Piirroisten veljekset, motocross-ajajat, curlingmiehet ja nyrkkeilijä Eeva Wahlström.

Haastattelujen perusteella Hyvinkää on viime aikoina kuitenkin enemmän profiloitunut kasvattajapaikkakunnaksi, jossa urheilijat harjoittelevat juoniori-ikänsä ja siirtyvät sen jälkeen muulle paikkakunnalle – useimmiten pääkaupunkiseudulle.

Kilpaurheilu nähdään seuroissa hengenkohottajaksi, joka valaa intoa niin kuntoilijoihin kuin seuratoimijoihinkin. Etenkin nuorten harrastajien esimerkkinä menestyminen nähdään tärkeäksi. Lisäksi kilpaurheilumenestyksellä nähdään kaupungin imagolle tärkeitä merkityksiä. Joidenkin seuraimistuksen mielestä kaupungin pitäisi aktiivisemmin olla mukana järjestämässä kilpailuja, tiedottaa tuloksista ja viranhaltijoiden osallistua kilpailujen seuraamiseen innokkaammin.

Kilpaurheilun hyvin mahdollistavia harjoituspaikkoja on erityisesti pesäpallolla ja jalkapallolla. Poikkeukselliseksi voidaan sanoa ampumaurheilun ja moottoriurheilun edellytykset. Hiihtoon on hyvät harjoitusolosuhteet, mutta ei ole mahdollisuutta järjestää kansainvälisiä kilpailuja puuttuvan kisakeskuksen vuoksi.

Hyvinkäälle on kaavailtu urheiluakatemiaa, joka mahdollistaisi koululaisten ja opiskelijoiden tehokkaan harjoittelun. Tällä hetkellä Hyvinkäällä toimii urheiluvalmennus kaikissa toisen asteen kouluissa ja siinä on mukana noin 70 oppilasta. Toisen asteen urheiluvalmennuksen toiminta on kuitenkin pienimuotoista, organisoinniltaan puutteellista ja vajaasti resursoitua. Urheiluvalmennus tulee kuitenkin nähdä kehityskelpoiseksi ja sitä kehittämään tulisi löytää asiantuntevia valmentajia, jotka riittävän resursoinnin tukemina voisivat nostaa valmennuksen tasoa. Urheiluvalmennuksessa on hyvä pitää urheiluseurojen osallisuus vahvana, sillä niistä löytyy eri lajien asiantuntijoita tuomaan lisäarvoa toimintaan.

Urheiluakatemia

Akatemia-hankkeessa voitaisiin yhdistää koulujen ja yritysten panosta, niin että tehoryhmä on yksityisen sektorin hoidossa ja julkinen puoli hoitaa massojen liikuttamisen. Kytäjän golfmahdollisuuksien yhdistämistä akatemiahankkeeseen on

mahdollista ja silloin siihen kuuluisi myös yksityisen sektorin panos.

Urheiluakatemia suunnittelu on ajankohtainen asia, sillä akatemiaa pyritään kehittämään valtakunnallisesti melko aktiivisesti ja niiden merkitys voi tulevaisuudessa nousta suomalaisessa urheilukulttuurissa johtuen akatemiaverkoston kytkemisestä tiiviisti huippu-urheiluyksikön hallintaan.

Akatemiatoiminta tukisi koulujen liikunnallistamista ja etenkin parantaisi urheiluvien nuorten harjoitusmahdollisuuksia osana kouluviikkoa.

Urheiluakatemia täytyy käytännössä katsoen keskittyä yhteen tai muutamiin painopistelajeihin. Akatemit voivat olla omistussuhteiltaan moninaisia, mutta tässä tapauksessa kaupungin ei kannata ottaa itselleen liian suurta omistusosaa. Ympäristölleen akatemialla on suotuisia vaikutuksia, sillä akatemioiden yhtenä tehtävänä on toimia aktiivisesti painopistelajiensa olosuhteiden kehittämisessä yhteistyössä kunnan, liikuntakeskusten, urheiluopistojen ja muiden liikuntayrittäjien kanssa.

On todennäköistä, että tulevina vuosina urheiluakatemioiden verkkoa pyritään kehittämään valtakunnallisesti. Hyvinkäätä lähimmät urheiluakatemit sijaitsevat Lahdessa ja Helsingissä. Tulevaisuudessa urheiluakatemioiden toimintaa pyritään integroimaan entistä enemmän osaksi koulujen ja oppilaitosten arkipäivää, jolloin urheiluvilla nuorilla olisi entistä paremmat harjoittelumahdollisuudet jo entistä nuoremmalla iällä. Onkin odotettavissa entistä suurempaa keskittymistä myös yläkouluikäisten nuorten urheilijoiden edellytysten parantamiseen urheiluakatemioiden strategioissa. Kehityslinjojen mukaisesti tulisi Hyvinkäällä arvioida urheiluakatemia tarpeellisuus seudullisesti. Lähikuntien kasvukeskusten mukana olo akatemian kehittämisessä olisi välttämätöntä riittävän kohderyhmän saavuttamiseksi.

Urheiluakatemioiden entistä suurempi profiloituminen tiettyihin lajeihin tai urheilun alueille tulee mahdollisesti voimistumaan. Uuden urheiluakatemia perustamisessa voi olla perusteltua jo lähtökohtaisesti suunnata voimavarat omiin/seudullisiin vahvuusalueisiin.

Urheiluakatemioiden monitahoisuuden vuoksi toimijakenttä on laaja ja tämän vuoksi yhteistyössä urheiluakatemia kanssa toimivat ainakin liikuntatoimi, koulutoimi, urheiluseurat ja useissa tapauksissa myös yksityinen sektori. Seudullisessa hankkeessa toimijoiden määrä tulisi nousemaan vielä suuremmaksi.

Koulut mahdollistavat kilpaurheilevien nuorten samanlaisen opiskelun ja urheilemisen.

- Toisella asteella mahdollistetaan harjoitusten tekeminen koulupäivän lomassa

Kehitetään toisen asteen urheiluvalmennusryhmiä.

- Parannetaan valmennuksellista osaamista ja lajitietämystä.
- Lisätään ryhmien viikkoharjoitusmääriä.
- käytetään hyödyksi seurojen lajiosaamista valmennuksessa.

Selvitetään urheiluakatemian mahdollisuudet Hyvinkäällä.

- Kartoitetaan akatemian tarve ja elinmahdollisuudet.
- Haetaan yhteistyökumppaneita lajiliitoista, yrityksistä ja vieruskunnista.
- Harkitaan akatemian erikoistumista tiettyyn lajiin/pariin lajiin.

Paikallisen kilpaurheilun harjoittelumahdollisuudet ja taloudelliset tekijät paranevat.

- Koulut mahdollistavat joustavilla opintosuunnitelmilla kilpaurheiluun tähtäävien oppilaiden määrätietoisuuden harjoittelun.
- Menestyneiden urheilijoiden näkyvyys ja palkitseminen lisääntyvät.
- Lahjakkaiden nuorten urheilijoiden harjoitukset integroitu hyvin koulupäivään.
- Hyvinkääläisten yritysten sponsorointi lisääntyy.
- Ollaan tietoisia huippu-urheilun myönteisistä vaikutuksista.

Seurojen toiminnan ammattimaistuminen ja tehostuminen

- Tehdään Hyvinkää houkuttelevaksi ja helpoksi järjestää kilpailuja.
- Parannetaan huippu-urheilijoiden harjoittelumahdollisuuksia.
- kannustaa seuroja palkkaamaan yhteisiä työntekijöitä.
- Parannetaan tapahtumajärjestäjien ohjeistusta.
- Saatetaan seurojen edustajia yhteen seurafoorumissa.
- Tiedotetaan aktiivisesti seuroja tapahtumista.
- Kannustetaan kaupunkilaisia aktiivisuuteen seuratoiminnassa.
- Seurojen hankerahoitus tukee seuratoiminnan kehittämistä ja innovatiivisia projekteja.
- Mahdollistetaan myös muiden kuin liikuntajärjestöjen hakea toiminta- ja hankeavustusta.
- Korkean tason harjoittelumahdollisuudet lisääntyvät.

LIIKUNNAN KANSALAISTOIMINTA

Hyvinkäällä on poikkeuksellisen suuri määrä liikunta- ja urheiluseuroja asukasmäärään suhteutettuna. Tämän lisäksi lajikirjo näiden reilun sadan urheiluseuran joukossa on suuri. Seurojen runsas määrä ja suuri lajikirjo kertovat kuntalaisten aktiivisuudesta sekä hyvistä liikuntamahdollisuuksista monien suorituspaikkojen osalta.

Seuroja on monenlaisia – osassa keskiössä on kilpaurheileminen ja toisissa taas harraste- tai kuntoliikunta. Seuran suuntautumisesta riippumatta toiminta on yhtä tärkeää Hyvinkään liikuntakulttuurille, sillä liikuntatarpeet vaihtelevat yksittäisten kuntalaisten, mutta myös väestöryhmien välillä.

Kaupungin mahdollisuudet edistää ja tukea liikunnan kansalaistoimintaa keskittyvät paljon seurojen tarvitsemien liikuntapaikkojen rakentamiseen ja ylläpitämiseen eli siis mahdollisuuksien turvaamiseen. Jo pelkästään suuren lajikirjon vuoksi kuitenkin kaikkeen ei voida kohdentaa resursseja, vaan kaupunki joutuu panostamaan johonkin enemmän kuin toiseen. Tämän lisäksi kaupungin ei ole mahdollista sijoittaa suuria investointeja samanaikaisesti, vaan panostukset tulee suunnitella

ennalta ja huomioida lajien tarve sekä hyöty laajemmassa mitakaavassa.

Seurojen suurin menoerä Hyvinkäällä

ovat liikuntapaikoista aiheutuvat kustannukset. Kaupunki tukee seuroja epäsuorasti ottamalla seurojen liikuntapaikkamaksuista huomattavasti pienempiä maksuja kuin todelliset kustannukset liikuntapaikan käytöstä ovat.

Yhdenkään haastatellun seuran edustaja ei näe varsinaisia esteitä seuratoiminnan pyörittämiselle Hyvinkäällä. Nykyisellään seuratoiminta on vankalla pohjalla, mikäli vain vastuunkantajia löytyy seuroista. Suurimpana haasteena seurat näkevät seuran jäsenten toiminta-aktiivisuuden vähenemisen luottamus- ja vastuutehtävissä ja etenkin talkootyössä.

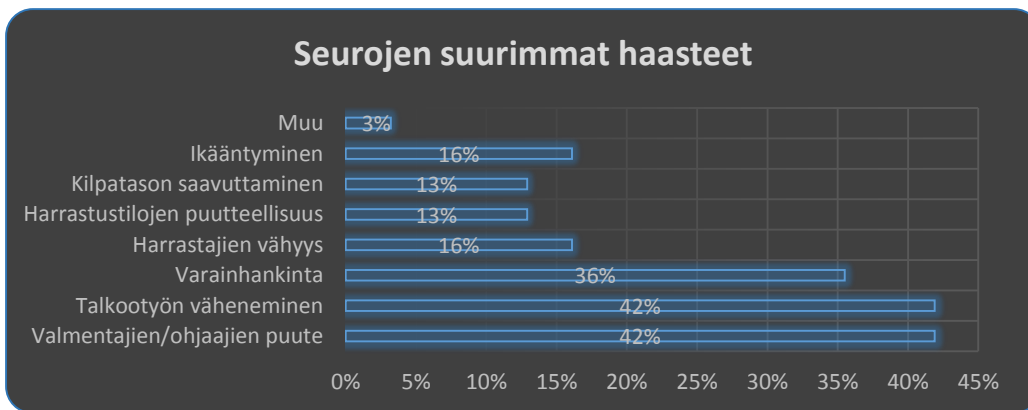
Seurat eivät enää saa samalla tavalla houkutelua jäsenistöä talkootyöhön kuin ennen. Eräät seuraihmiset päättelevät tämän johtuvan muuttuneesta seuran ja jäsenen suhteesta. Aikaisemmin seura oli jäsenelle tekijä, joka mahdollisti harrastamisen, mutta nykyisin seura kuvastuu osalle jäsenistöä palvelun tuottajana. Kun seuran jäsenet muuttuvat seuran asiakkaiksi, ja joissain tapauksissa maksaviksi asiakkaiksi, niin vaatimukset ja odotukset seuroja kohtaan nousevat. Toisin

sanoen osa jäsenistöstä odottaa seuran tuottavan jonkin palvelun maksua vastaan. Muutokset voivat aiheutua alun alkaen laajemmista yhteiskunnallisista muutoksista kuten yhteisöllisyyden vähenemisestä ja individualismin lisääntymisestä, jotka heijastuvat myös seurojen toimintaan. Tulevina vuosikymmeninä kaupallisten liikuntapalvelujen lisääntymisen saattaa entisestään nostaa harrastajien vaatimuksia seuroja kohtaan ja muuttaa seurojen asemaa yhteisöllisistä harrastajien yhteenliittymistä palveluja jäsenilleen tuottaviksi organisaatioiksi.

Tämä aiheuttaa ongelmia etenkin niissä seuroissa, joissa hallinto ja toiminnan järjestäminen toimivat täysin vapaaehtoisvoimin. Samaan aikaan kasvavat vaatimukset ja vapaaehtoisuuteen valmiiden jäsenten väheneminen lisäävät jäljellä olevien vapaaehtoisten työtaakkaa. Jäsenet mieluummin maksavat palvelusta kuin ovat itse osallisena toiminnan mahdollistamiseksi.

Tämä muutos voidaan toisaalta nähdä myös seurojen ammattimaistumiseksi, jolloin vapaaehtoisuuteen perustuvaa toimintaa alkavat organisoida palkkatyössä olevat työntekijät. Haastatteluissa ilmeni, että nykyisellään seurojen pyörittäminen vapaa-

ehtoisoimin koetaan rasakaksi ja muutamalta seuralta tulikin ehdotus työntekijän palkkaamisesta kaupungin avustamana. Keskustelua käytiin myös seurojen yhdessä palkkaamasta työntekijästä, joka työskentelisi monessa seurassa ja näin palkkakustannukset saataisiin jaettua.

Seurojen eteen

Toteutetun seurakyselyn perusteella kaupungin seuroille tarjotut palvelut ovat suuresti tarpeellisina pidettyjä ja suurimmilta osin niiden järjestämiseen ollaan tyytyväisiä. Kehitettävää ja parannettavaa on kuitenkin monissa kaupungin käytänteissä sekä palveluiden tasossa.

Seurojen suurimmat odotukset kohdistuvat liikuntapaikkoihin liittyviin tekijöihin ja olosuhteisiin. Liikuntapaikkojen hoito ja ylläpito nähdään erittäin tarpeellisena ja kaupungin arvioidaan myös hoitavan tehtävänsä tällä hetkellä hyvin. Liikuntapaikkojen hoidossa parannettavaa löytyy kuitenkin liikuntasalien puhtaanapidosta. Liikuntapaikkojen ylläpidon ta-

son säilyttämisessä tulee tarkkailla erityisesti organisaatiomuutoksen vaikutuksia, jossa tulee pyrkiä vähintään nykyiseen palvelutasoon liikuntapaikkojen ylläpidossa.

Liikuntapaikkojen rakentaminen on aina korkealla seurojen odotuksissa. Hyvinkäällä kuitenkin liikuntapaikkaverkosto on yleisesti katsoen jo melko kattava, joten kiireellinen tarve liikuntapaikkarakentamiselle koskee onneksi vain muutamia lajeja. Tulevaisuudessa rakennettaessa uusia liikuntapaikkoja, tulisi kaupungin ottaa tilojen käyttäjät suunnitteluvaiheeseen tiiviimmin mukaan. Monen lajin suorituspaikkojen kohdalla paikallisista seuroista voi löytyä todellista asiantuntemusta suunnitteluun ja näin liikuntapaikat saataisiin vastaamaan paremmin tilojen käyttäjien tarpeita. Liikuntapaikkojen osalta myös niiden asianmukaiseen varusteluun kunnollisten välineiden ja laitteiden osalta tulisi kiinnittää huomiota.

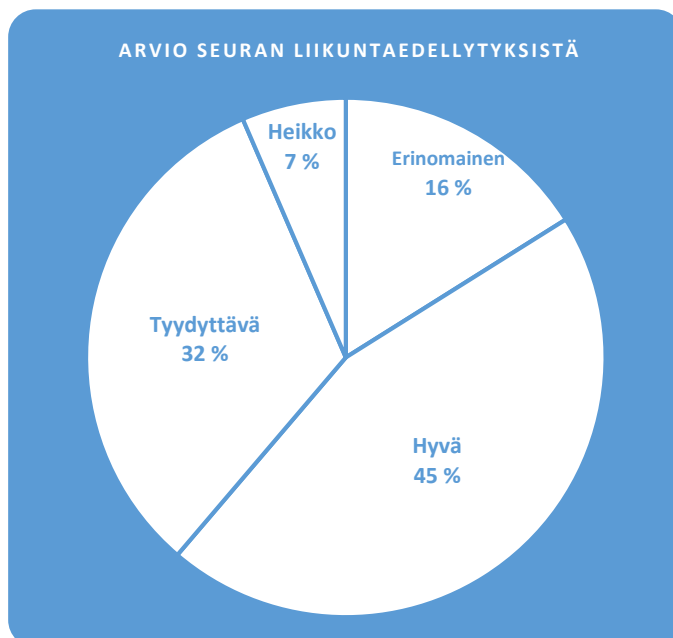
Seurakyselyn tulosten mukaan seurat pitävät kaupungin antamaa taloudellista tukea tärkeänä, mutta sen nykyiseen toteutukseen ei olla tyytyväisiä. Kaupungin toiminta-avustukset seuroille ovat valtakunnallisesti tarkasteltuina pieniä ja niiden taloudellinen merkitys seuroille on vähäinen muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta. Suurin merkitys seuroille on liikuntapaikkamaksujen subventoinnista ja juniorivuorojen maksuttomuudesta. Seurojen tukemisessa voitaisiin ottaa subventioiden rinnalle hankeavustukset, joita seurat voisivat hakea kaupungilta.

Kaupungin viimeaikaiset toimet seurayhteistyön parantamiseksi ovat tuottaneet tulosta ainakin seurojen tyytyväisyyden lisääntymisenä. Toimintaa tulee jatkaa myös vastaisuudessa ja pyrkiä entistä tiiviimpään yhteydenpitoon seuroihin. Seurat odottavat kaupungin olevan organisoimassa ja löytämässä uusia yhteistyömuotoja.

Liikuntamahdollisuuksien tiedotus ja kaupunkilaisten liikuntakasvatus/valistus liittyvät yhteen seurojen odotuksissa ja kaupungin tulisikin parantaa sähköistä viestintää ja tietoverkoissa olevia palveluita vastaamaan 2000-luvun kansalaisten vaatimuksia. Nykyisin suurin osa tiedonhausta tapahtuu Internetissä ja se on noussut merkittävään asemaan kuntalaisten palvelemisessa. Verkossa olevan tiedon tulee olla helposti saatavissa, mielekkäässä muodossa ja mieluiten myös visuaaliselta ilmeeltään houkuttelevaa.

Kaupunki voi mahdollistaa myös seurojen näkyvyyden omissa tiedotuskanavissaan, jolloin Hyvinkään harrastusmahdollisuudet ja seurojen järjestämät tapahtumat tulevat yleiseen tietoon. Esimerkiksi ryhmäliikuntaa järjestävien seurojen ohjelmat voivat olla koottuina yhteen paikkaan. Tällä tavoin voidaan lisätä kaupunkilaisten harrastusaktiivisuutta ja tietämystä liikuntamahdollisuuksista.

Verkkoratkaisuilla voidaan tehostaa entisestään ja luoda joustavammaksi myös liikuntapaikkojen harjoitusvuorojen käyttöä. Sähköinen palvelu, jossa seurat voivat ilmoittaa

omatoimisesti ja lyhyelläkin varoitusajalla vuorojen käytön muutoksista.

Urheiluseuratuki on jäänyt jälkeen niin valtakunnallisesti kuin maakunnallisesti. Kansallisen tason saavuttaminen edellyttää urheiluseurojen tuen kaksinkertaistamisen ja maakunnallisen tason saavuttaminen edellyttää urheiluseurojen avustamisen lisäämistä 10 eurolla asukasta kohden. Tämä voidaan saavuttaa lisäämällä esimerkiksi seuraavan 10 aikana seura-avustusta 1€/asukas/vuosi, jossa pitää ottaa huomioon myös se, että muutkin kunnat lisäävät panoksiaan kolmannelle sektorille, koska se on suuri voimavara tulevaisuuden yhteiskunnassa kansalaisyhteiskunnan vahvistumisen johdosta.

Seurojen yhteistyön lisääminen on välttämätöntä, koska nyt tehdään paljon päällekkäistä toimintaa ja seurat voisivat tulla järjestelmään mukaan, jossa kunnan kanssa käydään vuotuiset tulosneuvottelut, joilla taataan esimerkiksi seuraavalle kolmelle vuodelle tavoitteet ja määritellään tavoitteen saavuttamiseksi kaupungin tukipolitiikka.

Seurojen odotukset

Seuroilta kysyttiin muutamien liikuntapaikkojen sekä liikuntapalvelujen toimintojen tarpeellisuutta seurojen kannalta. Otoksen perusteella tarpeellisimmat liikunta- paikat ovat liikuntasalit ja – hallit (87 %), ulkoilualueet (77 %) ja kuntoradat (70 %).

Liikuntapaikkojen osalta yli puolet seuroista pitää suurinta osaa suorituspaikoista tarpeellisina lukuun ottamatta uintiin ja luisteluun käytettäviä liikuntapaikkoja. Uimarannat koki tarpeellisiksi 22 prosenttia seuroista ja jäähallin 14 prosenttia. Perän pitäjänä ovat kuitenkin tekojäähallit, jotka tarpeellisiksi arvioi 10 prosenttia seuroista. Jäähallin alhainen tarpeelliseksi mieltäminen vastaa varmasti todellisuutta, sillä

jäähalli ei tarjoa kovinkaan moneen lajiin tärkeitä harjoitusmahdollisuuksia. Uimahallin osalta luvut kuulostavat myös realistisilta, vaikkakin alle puolet vastanneista pitää sitä tarpeellisena.

Liikuntapalvelujen toimintoja pidetään poikkeuksetta tarpeellisina. Kaikkia osioita pitää tarpeellisena vähintään 83 prosenttia seuroista. Alhaisimman tarpeellisuusluokituksen saa liikuntapaikkojen varaaminen. Kaikki seurat eivät käytä kaupungin liikuntapaikkoja, joten näin ollen niiden varaamiseen ei ole tarpeellista. Tulosten perusteella voidaan perustellusti sanoa, että kaupungin seuroille tarjoamia palveluja pidetään tarpeellisina läpi seurakentän.

Useimmin hyvin hoidetuiksi on arvioitu ulkoilalueet ja ulkoilutiet ja -reitit (75,9 %). Merkilläpantavia osioita ovat ensinnäkin ”kuntalaisten aktivointi liikuntaan”, joka on 34,5 prosentille tuntematon ja tämä saattaa kertoa jo itsessään toiminnon tehottomuudesta. Seurojen taloudellinen tukeminen jakaa mielipiteitä ja 45 prosenttia seuroista ei ole tyytyväisiä saamaansa taloudelliseen tukeen.

Parhaimman arvion saa kuitenkin liikuntapaikkojen kunnossapito, jota hyvänä pitää lähes 80 prosenttia vastanneista.

Harjoitus- ja kilpailutilojen tarjontaa pitää puutteellisena 31 prosenttia seuroista. Yhteistyö seurojen kanssa saa hyvän arvion, sillä haastatteluissa ja muissa kyselylomakkeen kysymyksissä se saa kritiikkiä. Tässä tapauksessa kuitenkin 71 prosenttia seuroista näkee kaupungin suoriutuneen hyvin yhteistyöstä.

Hyvinkään liikuntapaikkojen kattavuus on riittävä useimpien urheiluseurojen tarpeisiin. Tämä on mahdollistanut urheiluseurojen lajirikkauden ja seuramäärän kehittymisen lähiseutuja vahvemmiksi. Hyvinkääläisten urheiluseurojen näkemykset liikuntapaikkojen saavutettavuudesta sekä tarpeellisuudesta ovat positiivisia ja kaupungin tarjoamat liikuntapaikat vastaavat enimmiltä osin urheiluseurojen tarpeita. Muutamien lajien kohdalla edellytysten saattaminen asianmukaisiksi ja nykyisten liikuntapaikkojen tarjoamien palvelujen kehittäminen voidaan kuitenkin ottaa osaksi suunnittelukauden haasteita.

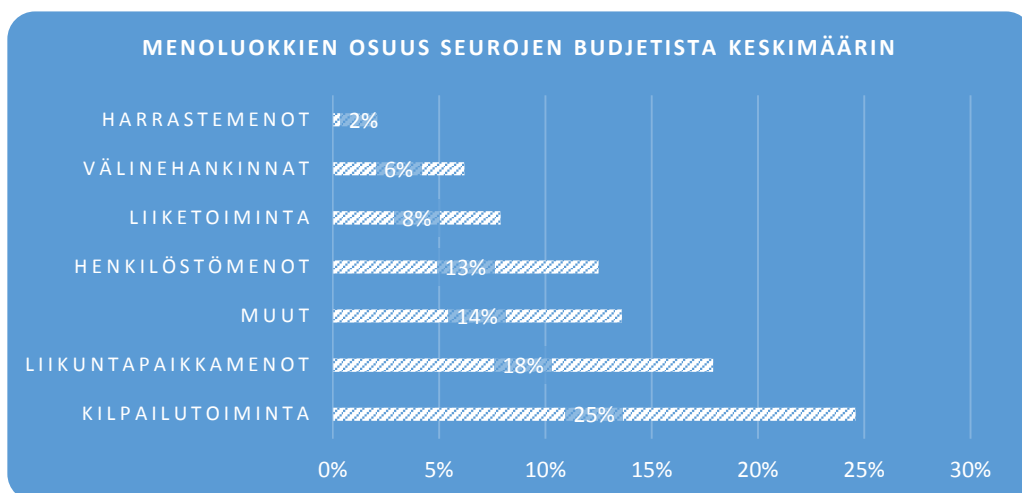
Hyvinkääläisen urheiluseuratoiminnan kehittämisen kannalta tarpeellisimmaksi voidaan nähdä liikuntasalien käyttövuorojen lisääminen. Talvikaudella liikuntasalit ovat runsaassa urheiluseurojen käytössä ja tästä aiheutuu rajoitteita

seurojen harjoittelumahdollisuuksille. Riittävällä liikuntapaikkojen harjoitusvuoroilla voidaan edistää seurojen harrasteryhmien määrien lisääntymistä. Sisäliikuntapaikkojen vuorojaossa urheiluseurojen ensisijaisuus sulkee organisoimattoman liikunnan harrastamisen, kuten kaveriporukoiden ja työpaikkaryhmien liikunnan, pois liikuntasalien käyttäjistä.

Varsinaisia puutteita harjoitusedellytyksissä on kamppailulajien harrastajilla, joiden harjoitusolosuhteet ovat useimpiin muihin harrastajaryhmiin verrattuna puutteelliset. Tilanteessa tulee lisäksi huomioida kamppailulajien harrastajamäärien erittäin voimakas kasvu viime vuosina kansallisella tasolla. Sosiaalisen koheesion edistäjinä kamppailulajit ovat myös keskimääräistä tehokkaampia.

Hyvinkäällä yleisurheilun harjoitusmahdollisuudet ovat keskimääräistä heikommat johtuen yleisurheilukenttien rajautuvan yhteen peruskorjaustarpeessa olevaan kenttään. Vaikka yleisurheilun harrastajia ei olekaan paljon Hyvinkäällä, niin yleisurheilukentän voidaan katsoa olevan tärkeä mahdollisuus kuntalaisten omatoimiseen liikkuamiseen.

Tämän vuoksi kaupungin ainut yleisurheilukenttä tulisi pitää hyvässä kunnossa, jotta edellytykset yleisurheilun harrastamiselle säilyvät siedettävällä tasolla.

Sisäliikuntapaikkojen harjoitusvuoroja voidaan lisätä kahdella keinolla: lisärakentamalla uusia sisäliikuntapaikkoja tai tehostamalla nykyisten harjoitusvuorojen käyttöä. Talvikaudella liikuntasalien ja -hallien ilta-ajan käyttöä ei enää mahdollista lisätä, mutta uudistamalla ajanvarausjärjestelmää voitaisiin reagoida nopeammin myönnettyjen harjoitusvuorojen käytön muutoksiin. Harjoitusvuoroja saatetaan jättää käyttämättä tai käyttää niistä vain osan, jolloin seuraavan harjoitusvuoron käyttäjä voisi ottaa käyttämättömän ajan käyttöönsä. Sisäliikuntapaikkojen päivävuorojen luovuttaminen maksutta ikääntyneiden käyttöön voi olla mahdollisuus silloin, kun liikuntapaikka ei ole oppilaitosten koululiikuntaryhmien käytössä.

Sisäliikuntapaikkojen lisärakentaminen voidaan nähdä mahdollisuutena monitoimihallin rakentamisen yhteydessä. Tässä tapauksessa esimerkiksi kahden suuren sisäkentän lisäys vähentäisi liikuntasalien käyttövuorojen painetta ja pa-

rantaisi muutamien lajien edustusjoukkueiden harjoitusmahdollisuuksia. Monitoimihalliin kannattaa sijoittaa myös kamppailulajien vaatimat tilat.

Sveitsin uimalan sisäratojen määrä ei ole riittävä kaikille vesiurheiluseuroille etenkin, kun huomioidaan kuntouimareiden käyntikertojen määrä hallissa. Nykyisen hallin laajentaminen tai uuden uimahallin rakentaminen on ajankohtaista seuraavaan kymmeneen vuoden aikana. Hallin mahdollinen laajennus kannattaa ajoittaa hallin peruskorjauksen yhteyteen ja aloittaa suunnittelujakson ensimmäisellä puolikkaalla. Uimahallia pidetään hyvinkääläisten seurojen keskuudessa ainoastaan 40 prosentin osalta tarpeellisena, mutta vesiurheiluseuroille sen merkitys on luonnollisesti elintärkeä. Lisäksi tulee huomioida uimahallin asema tärkeimpänä laajoja väestöryhmiä tavoittavana liikuntapaikkana Hyvinkäällä. Kahden uimaseuran erillisten harjoitusvuorojen ylläpitäminen on todennäköisesti tehotonta verrattuna uimaseurojen yhteisten harjoitusvuorojen jakamiseen mahdollisuuksien mukaan.

Kuntosalien merkitys urheiluseuroille on tärkeä, sillä monessa lajissa oheisharjoitteluun kuuluu lihaskunnan vahvistaminen ja voimaharjoittelu. Hyvinkään kaupungin kolmen kuntosalin tilat ja varustelu eivät vastaa nykyajan vaatimuksia. Kaupungin tarjoamat kuntosalipalvelut voivat olla seuroille tärkeitä myös yksityistä sektoria huomattavasti halvempien hintojen vuoksi. Tämän lisäksi viihtyisät ja ajanmukaiset kuntosalit houkuttelevat nykyisin myös runsaasti kuntoilijoita kohentamaan lihaskuntoaan. Kunnalliset kuntosalipalvelut ovat merkittäviä ihmisryhmille, joilla ei ole varaa käyttää yksityisiä palveluita. Kuntosalien kohdalla on myös mahdollista tarjota ikääntyneille halvempia aamupäivän vuoroja tai harkita liikkumaan kannustavia ikääntyneille suunnattuja liikuntapasseja.

Liikuntapaikkamaksujen korotuksista tulisi tulevaisuudessa pidättäytyä, mikäli se vain on mahdollista. kuitenkin pakottavassa tilanteessa maksujen korotukset tulisi kohdistaa urheiluseuroissa liikkuvien täysi-ikäisten maksettaviksi. Omatoimisesti liikuntapaikkoja satunnaisesti käyttävien maksujen korottaminen ei ole järkevää, sillä juuri siinä ryhmässä on eniten vähän liikkuvia kuntalaisia. Alaikäisten liikuntapaikkamaksut kannattaa pitää ilmaisina suurimmassa osassa liikuntapaikoista, mutta on mahdollista myös periä nimellistä maksua harjoitusvuoroista. Liikuntapaikkojen maksupolitiikassa tulee huomioida Hyvinkään jo tällä hetkellä suuret liikuntapalvelujen käyttötuotot Suomen keskiarvoon verrattuna. Ikääntyneiden liikkumisen lisäämiseksi ja liikuntapaikkojen tasaisemman käytön vuoksi voidaan harkita ikääntyneille ilmaisia harjoitusvuoroja päiväsaikaan.

Nuorten suosiossa olevien lajien ja yleistyvien lajien suorituspaikkojen rakentamisella voidaan saavuttaa alhaisilla kustannuksilla vaikutusta nuorten liikkumisen edistämiseen. Nuorten omatoimisesti harrastamisessa liikunnanmuodoissa kuten

rullalautailussa ja parkourissa lähiliikuntapaikan kaltaisia liikuntapaikkoja voidaan toteuttaa sangen halvalla. Tällaiset liikuntapaikat kannustaisivat lapsia ja nuoria omatoimisen liikunnan toteuttamiseen ja se ei lisää perinteisten seurojen rasisista toiminnan järjestämisessä.

Yksityiskohtaisempia kehityskohteita ovat liikuntapaikkojen varustelutaso ja koulujen liikuntasalien kunnossapito. Osalta seuroista puuttuu käyttämiltään liikuntapaikoilta välineistöä tai se on puutteellista. Joillain seuroista on myös liikuntapaikkojen varustukseen liittyviä kehitysehdotuksia, jotka tulisi kartoittaa suunnittelukauden ensimmäisellä puoliskolla. Koulujen liikuntasalit nähdään puhtaanapidoltaan muita liikuntatiloja heikommaksi.

Suosituksena liikuntapaikkojen vastaavuudesta seurojen tarpeisiin on, että nykyistä palveluverkostoa ei laajenneta uusilla lajispesifeillä liikuntapaikoilla ennen 2020-lukua. Tämän hetkinen liikuntapaikkaverkosto on laajuudeltaan ja kattavuudeltaan riittävä Hyvinkään kokoiseen kaupunkiin. Huomio kannattaa enemmän kiinnittää nykyisen palvelutason säilyttämiseen ja edellä mainittujen haasteiden ratkaisemiseen. Suunnittelukauden alkupuoliskolla resurssit tulisi kohdentaa ensisijaisesti laajoja väestöryhmiä liikuttavien liikuntapaikkojen perusparannuksiin, uusien lähiliikuntapaikkojen rakentamiseen ja ikääntyvän väestön tehokkaampaan liikuttamiseen tähtäävien toimenpiteiden ulosmittaamiseen.

Väestön ikääntyminen koskee myös hyvinkääläisten seurojen jäsenistön ikääntymistä ja jo tällä hetkellä muutamissa seuroissa ikääntyminen koetaan seuratoiminnan jatkuvuuden uhaksi. Lähiliikuntapaikkojen saavutettavuudessa tulisi huomioida ikääntyvä väestö, sillä suunnittelukauden alkupuolella on vielä mahdollista vaikuttaa ikääntyvien terveydentilaan 2020-luvulla liikunnan avulla. Suunnittelukauden jälkimmäisellä puoliskolla aloitettu resurssien kohdentaminen ikääntyneisiin ei olisi vaikuttavuudeltaan enää yhtä tehokasta, sillä kaikkein haasteellisimpiin ikäluokkiin ei enää pystytä vaikuttamaan siinä vaiheessa tehokkaasti liikunnan avulla.

Seurojen tukeminen

Seura-avustuksia käsitellään myös talouteen liittyvissä kysymyksissä, mutta tässä osiossa keskiössä on seurojen oma käsitys kaupungin myöntämien avustusten tärkeydestä ja merkityksestä.

Haastattelujen perusteella saa sellaisen käsityksen, että seura-avustuksilla ei olisi suurta merkitystä seuroille. Osa seuroista näkee, että kaupungin avustukset ovat nykyisellään riittävät, mutta tukea voisi tulla enemmän esimerkiksi välinehankintoihin. Kaupunki maksaa seura-avustusta vuosittain noin 50 seuralle, kun seurojen kokonaismäärä on noin 120. Kaikki seurat eivät kuitenkaan edes hae kaupungilta avustusta.

Tilojen maksuttomuuden on merkinnyt 80 prosenttia seuroista vähintään toiseksi tärkeimmäksi avustukseksi. Toimitila-avustuksen suhteen tilanne ei ole kuitenkaan niin yksinkertainen kuin pelkästä keskiarvosta voisi päätellä. Nimittäin puolet otoksen seuroista on määritellyt sen vähintään toiseksi tärkeimmäksi avustukseksi. Toimitila-avustuksen keskihajonta on avustuksista suurin, joten voidaan sanoa tämän avustuksen tärkeyden riippuvan paljon seurasta ja siksi avustuksen arvotukset ovat jakaantuneet melko tasaisesti. Toinen suuremman keskihajonnan kategoria on tilojen maksuttomuus, jossa arvioinnit ovat korostuneet ääripäihin. Aikuisten toiminta-avustus ja tapahtuma-avustukset ovat tuskin yhdenkään seuran tärkeimmiksi koettuja avustuksia.

Vuoden 2006 seurakyselyn tuloksiin verrattuna tilojen maksuttomuuden arvostus on kasvanut seurojen keskuudessa. Aikaisemmin nuorten toiminta-avustusta pidettiin tärkeimpänä, mutta nykyisin sen paikan on ottanut tilojen maksuttomuus. Toinen muutos koskee tapahtuma-avustuksen tärkeyden melko voimakasta kasvua, joka on keskimäärin tärkeämpi seuroille kuin aikuisten toiminta-avustus.

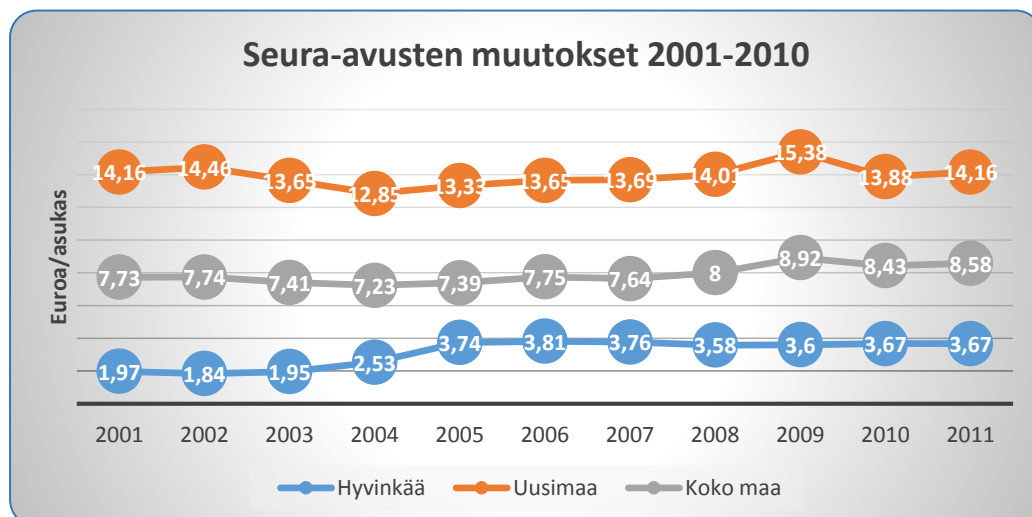
Kuten seurojen taloutta käsiteltäessä jo todettiin, niin kaupungin avustukset ovat seurojen budjeteissa varsin merkittäviä. Toki joukkoon mahtuu sellaisiakin seuroja,

joilla suorilla seura-avustuksilla voidaan katsoa olevan merkitystä, mutta niilläkin avustuksen osuus jää alle viidennekseen budjetista. Tähän verrattuna kaupungin seura-avustukset aiheuttavat paljon keskustelua niiden suuruudesta ja jakoperusteista.

Mikäli tarkastellaan Hyvinkään kaupungin myöntämiä seura-avustuksia koko valtakunnan tasolla, niin kaikkien kuntien keskiarvoon verrattuna avustuksen suuruus asukasta kohden on Hyvinkäällä noin puolet pienempi. Vuonna 2010 koko maassa myönnettyjen seura-avustusten keskiarvo oli 8,43 euroa asukasta kohden ja Hyvinkäällä avustuksia myönnettiin 3,67 euroa asukasta kohden.

Maakuntatasoisessa tarkastelussa Hyvinkään ero keskiarvoon on vieläkin suurempi. Uudenmaan maakunnan kuntien keskiarvo oli vuonna 2010 lähes 12 euroa asukasta kohden, joten Hyvinkään avustuksen määrä on siihen verrattuna yli kolme kertaa pienempi.

Nykyisessä tilanteessa hankeavustuksen lanseeraaminen seuroille vaikuttaa kaikkein järkevimältä ratkaisulta. Toiminta-avustus voitaisiin pitää nykyisellä tasollaan, mutta nostaa kokonaisavustusten määrä valtakunnalliseen keskiarvoon ottamalla hankeavustukset käyttöön. Rahallinen ero Uudenmaan maakunnan keskiarvoon voidaan kuroa umpeen ottamalla puuttuvilta osin hankeavustukset käyttöön. Tämä kannustaisi seuroja kehittämään toimintaansa järjestelmällisesti ja kaupungilla olisi mahdollisuus tukea hankkeita riittävän suurilla avustuksilla. Hankeavustusten hyötyjä olisivat myös mahdollisuus priorisoida seurojen hankkeita ja parantunut tietämys avustusrahojen vaikuttavuudesta.

SIDOSRYHMÄT

Liikuntakulttuurin moninaisuuden ja eriytyneisyyden vuoksi ainoa tie menestyksekkääseen olosuhteiden ja liikuntaedellytysten parantamiseen tapahtuu yhdessä tekemällä. Kumppanuus ja yhteistyö sidosryhmien kanssa ovat välttämättömiä hyvinkäläisen liikunnan ja urheilun kehittämisessä.

Kaikkien sidosryhmien tunnistaminen on usein puutteellista kuntien hallinnossa ja tämän vuoksi synergiamahdollisuuksia, yhteisiä päämääriä sekä joissain tapauksissa negatiivisia vaikutuksia jää huomioimatta. Sidosryhmiä ovat kaikki tahot, joihin kunta vaikuttaa tai jotka voivat toiminnallaan vaikuttaa kuntaan positiivisesti tai negatiivisesti.

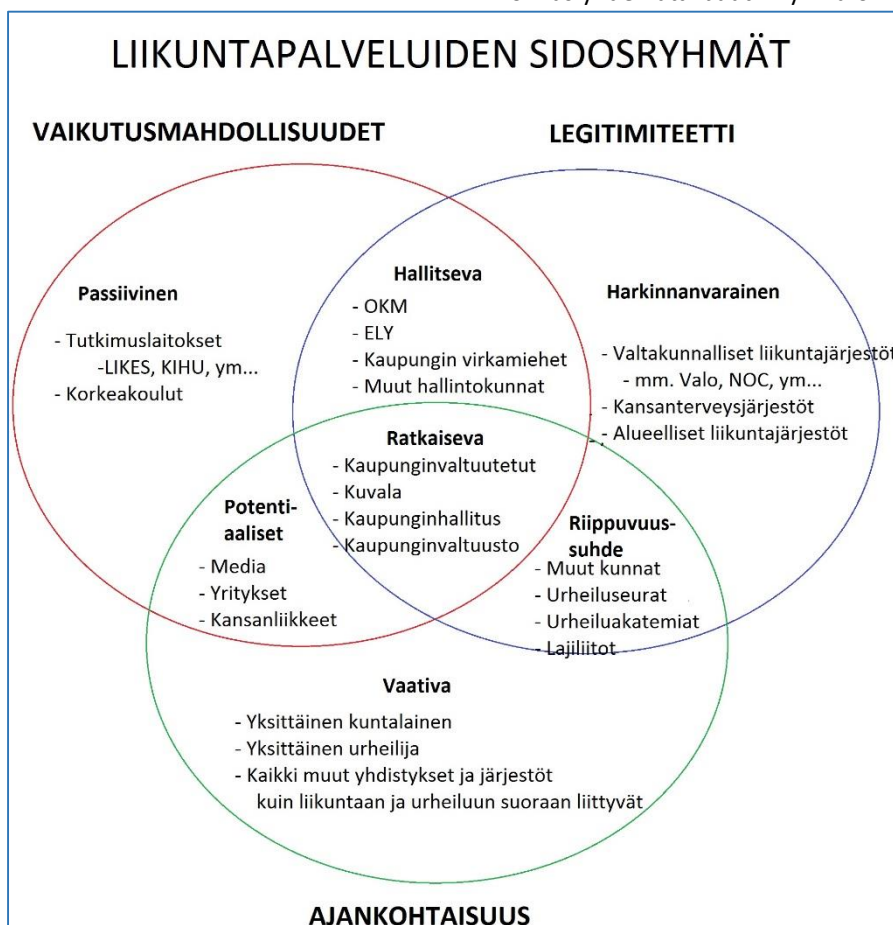
Kaupungin liikuntapalveluiden kannalta merkittävät sidosryhmät voidaan jakaa sisäisiin, paikallisiin ja valtakunnallisiin sidosryhmiin. Sisäisiä sidosryhmiä ovat kaupungin omaan organisaatioon kuuluvat ryhmät kuten virkamiehet ja muut hallintokunnat. Paikallisia sidosryhmiä määrittävät maantieteellinen sijoittuminen ja sidosryhmien linkittyminen toisiinsa tavoitteiden tai tuottaja-asiakas-asetelman vuoksi. Valtakunnallisiin sidosryhmiin kuuluvat suurimmat liikuntajärjestöt, lajiliitot sekä valtio.

Sidosryhmien merkittävyyttä liikuntapalveluille määrittää kolme attribuuttia, jotka kertovat ryhmien vaikutusmahdollisuuksista sekä odotuksista. Ensimmäinen attribuutti kertoo sidosryhmän mahdollisuuksista vaikuttaa liikuntapalveluiden organisaatioon. Tämä attribuutti ilmenee parhaiten kaupunginvaltuutettujen ja liikuntapalveluiden virkamiesten kohdalla. Toinen attribuutti on sidosryhmän legitimitetti liikuntapalveluihin nähden. Kolmas attribuutti määrittää sidosryhmän kiireellisyyttä ja ajankohtaisuutta johtuen sidosryhmien odotuksista tai ryhmien tarpeellisuudesta liikuntapalveluille.

Sidosryhmä voi toteuttaa samanaikaisesti useampaakin attribuuttia, jolloin sen vaikutusmahdollisuudet liikuntapalveluiden toimintaan ovat entistä suuremmat. Kaikkien kolmen attribuutin toteuttaminen määrittää sidosryhmän merkitystä kaupungin organisaatiolle.

Piilevien sidosryhmien osalta täyttyy yksi attribuutti ja tämän vuoksi huomio näitä ryhmiä kohtaan on tavallisesti rajallinen. Piileviin sidosryhmiin kuuluvat passiiviset, vaativat ja harkinnanvaraiset sidosryhmät. Tällaisia ovat esimerkiksi yksittäiset kuntalaiset ja urheilijat sekä etäällä olevat valtakunnalliset liikuntajärjestöt, joiden vaateita ei huomioida tai tunnisteta ollenkaan. Näiden sidosryhmien kohdalla kaupungin tulee tehdä erityisiä toimia ryhmien vaateiden ja odotusten huomioimiseksi. Legitiimejä yhden attribuutin ryhmiä ovat valtakunnalliset liikuntajärjestöt ja kansanterveysjärjestöt, joilla ei ole kuitenkaan suoria vaikutusmahdollisuuksia tai kiireellisiä vaateita. Etäisyys kuntasektorista ja käytännön toiminnasta rajoittavat näiden huomioimista sidosryhminä ja tekevät niistä harkinnanvaraisia. Vain vaikutusmahdollisuuden attribuutin omaavia sidosryhmiä kutsutaan passiivisiksi ja sellaisia ovat liikuntatieteellistä tutkimus tekevät tutkimuskeskukset ja korkeakoulut. Toimintakentän tuntemuksen vuoksi ryhmän on helppo hankkia lisää attribuutteja, mutta se vaatii aloitetta ja aktiivisuutta kaupungin organisaation taholta. Kolmas yhden attribuutin ryhmä on ”vaativa”, joka ajankohtaisuuden ja vaateiden perusteella liittyy tiiviisti liikuntapalveluiden ydintoimintaan, mutta tämän sidosryhmän merkitys jää vähäiseksi vaikutusmahdollisuuksien ja legitimitetin puutteen vuoksi.

Edellä kuvatut sidosryhmät harvemmin vaikuttavat suoraan liikuntapalveluiden ydintoimintaan. Kahta attribuuttia toteuttavat sidosryhmät ovat kuitenkin liikuntapalveluiden toiminnan kannalta keskeisessä asemassa ja

ne määrittävät hyvin pitkälle millaiselta ydintoiminta näyttää.

Kahden attribuutin ryhmiä ovat hallitsevassa asemassa olevat, potentiaaliset ja riippuvuussuhteessa olevat sidosryhmit. Näiden sidosryhmien toiminta on aktiivista ja ne odotavat vaateidensa ja intressiensä huomioimista liikuntapalveluissa. Hallitsevaan ryhmään kuuluvat mm. valtionhallinto ja aluehallinto, joilla on legitiimi suhde liikuntapalveluihin sekä mahdollisuus vaikuttaa toimintaan. Samaan kategoriaan kuuluvat myös liikuntapalveluiden virkamiehet. Potentiaalisessa kategoriassa olevilla sidosryhmillä löytyvät vaikutusmahdollisuuden ja ajankohtaisuuden attribuutit ja tähän kuuluvat esimerkiksi kuntalaisista muodostuneet kansanliikkeet, yritykset ja media. Riippuvuussuhteessa olevat sidosryhmit näkyvät liikuntapalveluille legitiimin asemansa ja ajankohtaisuutensa kannalta. Urheiluseurat ovat hyvänä esimerkkinä, sillä niiden merkitys liikuntapalveluiden tavoitteen saavuttamisen kannalta on merkittävä ja monet seurat ovat riippuvaisia kaupungin palveluista. Legitimiteetti tulee tässä tapauksessa Liikuntalain määrittämästä tehtävänjaosta kuntien ja vapaan kansalaistoiminnan välillä edellytysten ja toiminnan järjestämisessä.

Kategoria joka täyttää kaikki kolme attribuuttia on ”ratkaiseva”. Ratkaisevan kategorian sidosryhmien intressit ja vaateet vaikuttavat eniten liikuntapalveluiden toimintaan. Attribuuteista vaikutusmahdollisuudet ja legitimiteetti ovat huomattavasti pysyvämpiä kuin ajankohtaisuuden attribuutti. Tämän vuoksi vaikutusmahdollisuuden ja legitimiteetin attribuutit tekevät sidosryhmien merkittävydestä pysyvämpää. Ratkaisevassa kategoriassa ovat kaupunginvaltuutetut, valtuustoryhmät ja näiden muodostamat kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta, kaupunginhallitus ja -valtuusto.

Sisäiset

Kaupungin työntekijät
Muut hallintokunnat
Kaupunginvaltuutetut

Paikalliset

Urheiluseurat ja muut yhdistykset
Kuntalaiset
ELY
Muut kunnat
Alueelliset liikuntajärjestöt
Yritykset
Hyvinkääläiset urheilijat
Media

Valtakunnalliset

Valtakunnalliset liikuntajärjestöt (Valo, NOC)
Kansanterveysjärjestöt
Lajiliitot
Valtio/OKM

Alueellinen yhteistyö

Seudullinen yhteistyö tarjoaa mahdollisuuksia tiettyjen liikuntapalvelujen entistä taloudellisempaan tuottamiseen ja näiden laadun parantamiseen. Hyvinkäällä on hyvät edellytykset maantieteellisesti olla yhteistyössä lähikuntien kanssa, sillä 25 kilometrin säteellä Hyvinkään keskustasta sijaitsee yhteensä kuuden muun kunnan keskustataajamat. Olemassa olevana yhteistyömuotona on KUUMA-kuntien seudullisen yhteistoiminta-alue, mutta Hyvinkäällä ei tule unohtaa yhteistyömahdollisuuksia myöskään Kanta-Hämeeseen kuuluvien Riihimäen ja Lopen kanssa.

Nykyisten liikuntapaikkojen ylläpito ja hoito kannattaa toteuttaa tämän hetkisten toimintamallien mukaisesti, sillä paikkakuntakohtainen tietämys nousee esimerkiksi lähiliikuntapaikkojen ja väylien osalta tärkeäksi. Seudullinen yhteistyö tulee kuitenkin arvioida kuntarajojen ylittävien kevyenliikenteen väylien ja ulkoilureittien osalta. Lisäksi suuret liikuntapaikat ja erityisryhmille suunnatuissa palveluissa voidaan harkita seudullista yhteistyötä suunnittelussa ja ylläpidossa.

Tärkeää on asenteiden muuttuminen kilpailuasetelmasta enemmän yhteistyöhakuiseksi, jolloin keskiössä on löytää kuntalaisten palveluiden kehittämisen kannalta parhaat toimintamallit. Tässä tilanteessa seudullinen yhteistyö nousee esille esimerkiksi yhteishankintojen tekemisenä ja seudullisten tarpeiden huomioimisena. Tehtäessä laite- ja materiaalihankintoja, kannattaa kuntien liikuntatoimien olla yhteydessä ja kartoittaa yhteisten tarjouskilpailujen tai yhteishankintojen mahdollisuudet. Arkipäiväisessä toiminnassa voidaan esimerkiksi laitteiden ja koneiden lainaamisella saavuttaa kustannussäästöjä.

KUUMA-kuntien yhteistyöalue toimii hyvänä yhteistyöfoorumina liikuntatoimien asiantuntijoiden välillä. Eri kuntien asiantuntijat voivat olla yhteydessä säännöllisin väliajoin, jolloin toimivat toimintamallit ja seudulliset yhteistyömahdollisuudet tulisivat paremmin keskustelun alle. Asiantuntijuuden ja ammattitaidon jakaminen tulisi nähdä kaikkia osapuolia hyödyttävänä tekijänä.

Seurojen ylikunnallisia toimintaedellytyksiä voidaan tukea myöntämällä seuroille toiminta-avustusta kotipaikasta riippumatta, mikäli seuran toiminta kohdistuu hyvinkääläisiin harrastajiin. Alueella etäisyydet ovat pieniä, joten tehokkaan toiminnan kannalta seurojen kuntarajoitteisuus ei ole perusteltua.

Kustannussäästöt palvelujen tuottamisessa

- Perustetaan monikunnallinen työryhmä liikuntapalveluiden synergioiden tunnistamiseksi.
- Tuotetaan yhdessä lähikuntien kanssa erityisryhmille suunnattuja palveluja keskitetysti.
- Yhteishankinnat liikuntavarusteissa ja -tavaroissa.

Liikuntapaikkojen laadun ja saavutettavuuden paraneminen.

- Kehitetään liikuntapaikkaverkosta huomioiden alueellinen palvelutarjonta.
- Selvitetään uusien liikuntapaikkojen osalta osamistus kuntien välillä.

LIIKUNTAPAIKAT

Liikuntalaissa valtion ja kuntien tehtäväksi on määritelty liikunnan ja urheilun edellytysten luominen. Tässä tehtävässä liikuntapaikkojen rakentaminen ja ylläpito ovat keskeisessä asemassa mahdollistamassa liikunnan kansalaistoiminnan edellytykset toiminnan järjestämiseksi. Edelleenkin 70 prosenttia Suomen liikuntapaikoista on kuntien omistuksessa tai osaomistuksessa, mutta yksityisen omistuksen osuus kasvaa vuosi vuodelta.

Omana alalukunaan on haastatteluissa monessa yhteydessä esiin tullut monitoimihallihanke. Monitoimihalli vastaisi monen seuran tarpeeseen ja seurakyselyn että haastattelujen perusteella se on eniten kaivattu liikuntapaikka Hyvinkäällä.

Ostopalvelujen käyttö on 2000-luvulla lisääntynyt huomattavasti kuntien keinona tarjota palveluja. Etenkin terveyspalvelujen tarjoaminen kuntalaisille ostopalvelujen avulla on ollut paljon esillä. Kunta voi tarjota liikuntapalvelujakin ostopalveluina, jolloin palvelun tuottajana olisi yritys tai kolmannen sektorin toimija.

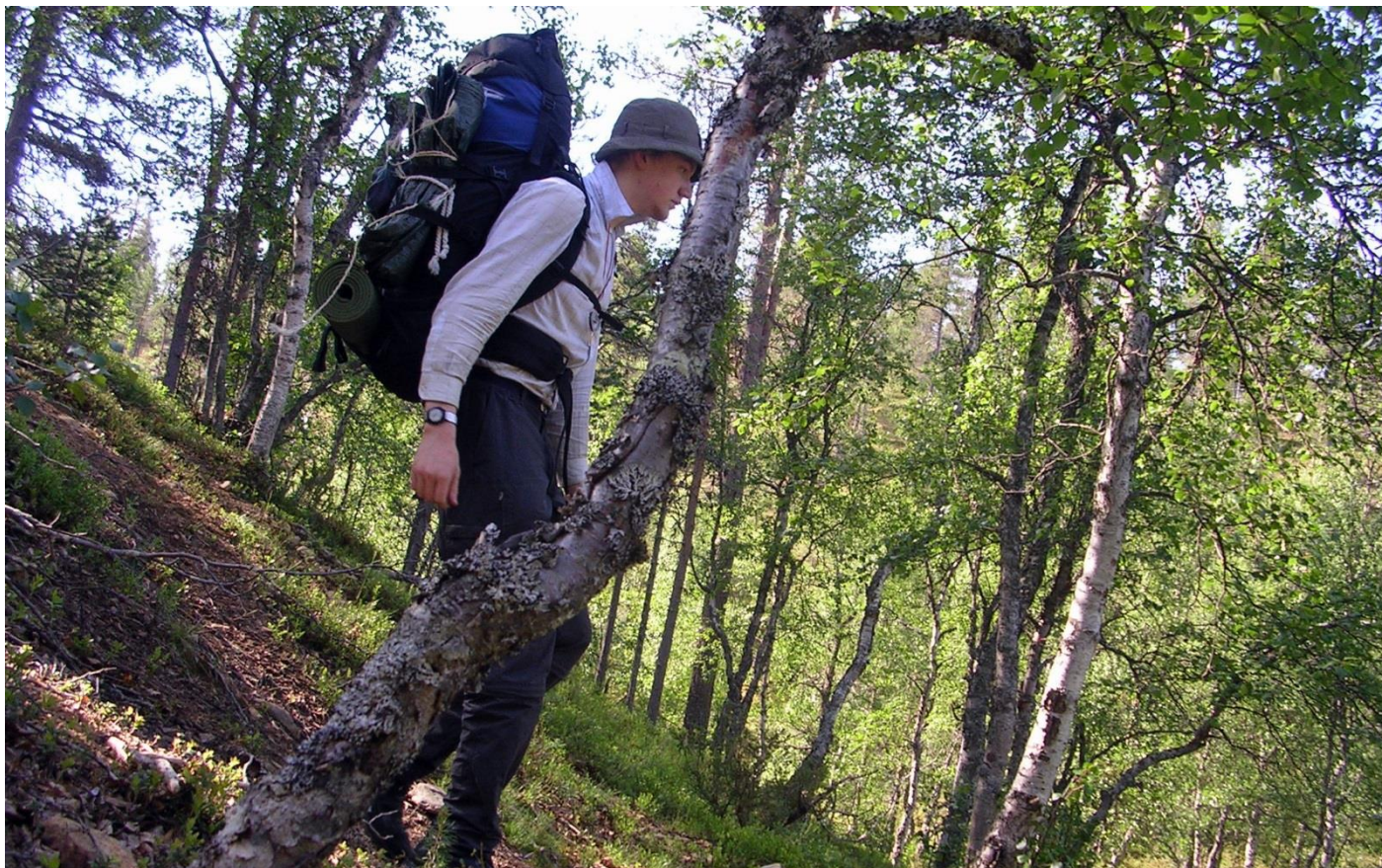
Hyvinkäällä on LIPAS:n tietojen mukaan 131 liikuntapaikkaa ulkoilualueet ja -reitit pois luettuina. Osakeyhtiöiden tai yksityisessä omistuksessa olevia liikuntapaikkoja on 17. Rekisteröityjen yhdistysten hallinnoimia liikuntapaikkoja on kahdeksan.

Nykyisellään Hyvinkään liikuntainfrastruktuuri on laajuudessaan melko hyvällä tasolla. Viime vuosien suurimpia investointeja ovat olleet Sveitsin uimalan peruskorjaus ja avokatsomon rakentaminen jalkapallokentälle. Uudisrakentamista ei ole tehty viime vuosina suurina hankkeina, mutta pienempiä investointeja tehdään vuosittain. Halutuimmat seuraavat uudet saneerauskohteet ovat Sveitsin uimahallin sekä lähiliikuntapaikkojen ja jääliikuntakeskuksen kilpahallin peruskorjaukset.

Nykyisin jo liikuntapaikan rakennusvaiheessa määritellään rakennuksen saneeraustarve sen käyttöäksi. Tämän pitäisi helpottaa taloudenpitoa, kun tiedetään jo rakennusvaiheessa tilan elinkaaren saneeraustarve ja ajankohdat.

Tilapalvelukeskus on keskeisessä asemassa liikuntapaikkojen suhteen ja etenkin organisaatiomuutoksen jälkeen. Liikuntapaikat ovat yleisesti ottaen kohtuullisessa kunnossa, mutta tulevaisuudessa on mahdollista, että resursseja keskitetään tiettyihin tärkeinä pidettyihin tai runsaasti käytettyihin liikuntapaikkoihin. Lisäksi liikuntapaikoissa on paljon kehitettävää energiatehokkuuden suhteen, sillä monet liikuntapaikat ovat varsinaisia energiasyöppöjä.

Taloudellisesta tilanteesta johtuen liikuntarakentaminen tulee olemaan vähäistä myös tulevina vuosina ja keskittyminen kohdistuu lähinnä nykyisen palvelutason säilyttämiseen. Jopa nykyisen tason säilyttäminen liikuntapaikoissa voi olla

tulevaisuudessa haasteellista. Arviot tulevaisuudesta kuitenkin vaihtelevat maltillisesta kehityksestä vaikeuksiin säilyttäen nykyinen taso. Mahdollisia hankkeita on esillä useita, mutta valtuusto ei ole tehnyt päätöstä ainoakaan uuden liikuntapaikan rakentamisesta.

Tilapalvelujen toimintaa on vaikeuttanut se, että liikuntapaikkarakentamisesta ei ole ollut olemassa riittäviä suuntaviivoja, vaan hankkeet on saatettu esittää tilapalvelulle niin nopealla aikataululla, että niitä ei ole ehditty käsitellä kunnolla ennen valtuustolle esittelyä. Järkevä liikuntarakentamisen suunnitelman tulisi ulottua ainakin kymmenen vuoden päähän.

Tähän mennessä hankkeita ei ole priorisoitu riittävän tarkasti eikä nykyisten liikuntapaikkojen saneeraustarvetta ole huomioitu uudisrakentamisen suunnitelmissa. Aikaisempina vuosina tilapalvelu on priorisoinut liikuntapaikkarakentamisen hankekorista kohteet, mutta viimeaikoina yhteistyö liikuntapalvelujen kanssa on parantunut. Nykyisin Tilapalveluista on virkamies mukana jo tarveselvityksessä. Tätä toimintamallia tulee jatkaa myös tulevaisuudessa ja tehostaa entisestään yhteydenpitoa tilapalveluihin.

Hyvinkäällä puhutaan paljon urheiluhallin tarpeesta ja se nähdäänkin yleisesti tarpeelliseksi. Potentiaalisin vaihtoehto on koulukeskuksen yhteyteen rakennettava monitoimihalli, jossa olisi mahdollista harrastaa monia eri lajeja. Suunnitelmissa on noin 30-50 miljoonan euron keskus koulu ja sen kyljessä oleva urheiluhalli, jota päivisin käyttäisivät koululaiset ja ikääntyneet ja iltaisin seurat. Keskuskoulussa yhdistyisivät nykyiset Sveitsin lukion ja Hyvinkään yhteislukion palvelut, kun nämä lukiot lopettaisivat toimintansa. Kouluverkko-suunnitelmassa keskuslukiota on kaavailtu Hangonsillan alueelle ja asemakaavaan tehdään tätä varten muutoksia.

Lukiokoulutus keskitetään sivistystoimen strategian mukaisesti yhteen keskuslukioon, jossa pyritään säilyttämään Sveitsin lukion erityistehtävä. Lukiokoulutus on alueellinen palvelu ja sen saavutettavuudesta on pidettävä huolta myös koulutustakuun takia. On myös huolehdittava lukion vetovoimasta, koska palveluita käytetään yli kuntarajojen vapaasta hakeutumisoikeudesta johtuen. Erityistehtävän saaneilla lukioilla on seudullinen ja valtakunnallinen tehtävä. Lukiokoulutuksen ylläpitäjät voivat muuttua tulevaisuudessa.

Eräänä mallina on esitetty uuden keskuslukion yhteyteen rakennettava liikuntahalli. Tilan olisi tarkoitus olla monikäyttöinen ja muuntojoustava. Lisäksi samaan yhteyteen haluttaisiin yksityisiä liikuntapalveluja kuten valmennuskeskus ja parhaisissa toiveissa alueen palvelut voisivat houkuttaa jopa ulkomaalaisia asiakkaita.

Tällä hetkellä on näkemyksenä, että yksityistä sektoria ei saada rakennuttamaan hallia Hyvinkäälle. Mikäli halli rakennettaisiin koulun yhteyteen, niin hanke olisi todennäköisesti täysin kuntavetoinen.

Hyvinkään palvelustrategiassa sanotaan uusien liikuntapaikkojen rakentamisen suunnittelussa otettavan huomioon mahdollisuudet jakaa vastuuta rahoituksen, rakennuttamisen, toiminnan ylläpidon ja hoidon osalta kolmannen sektorin tai jonkin muun tahon kanssa.

Kaavoituksessa on huomioitu yksityinen liikuntarakentaminen, niin että luonnollisesti liikuntapaikaksi kaavoitetulle (VILI) alueella voi rakennuttajana olla kaupunki tai yksityinen sektori. Yksityiseksi hankkeiksi on esitetty salibandy- ja urheiluhallia. On ehdotettu, että tyhjenevistä teollisuushalleista voitaisiin modifioida liikuntahalleja halvemmalla, kun ei tarvitsisi rakentaa kokonaan uutta rakennusta.

Seurojen ilmoittavat tarpeet ovat luonnollisesti moninkertaisesti suurempia verrattuna kaupungin parhaimpiinkin mahdollisuuksiin liikuntapaikkarakentamisen suhteen.

Liikuntapaikkojen ajoittaminen

Ohessa esitetään sellaiset hankkeet, jotka on tuotu esiin tämän suunnitelman valmistamisessa eri liikunnan intressiryhmien toimesta. Listasta on tarkoitus käydä yleistä keskustelua yhdessä kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan ja virkamiesesittelijöiden kanssa. Hintatietoina on käytetty Rakennustieto Oy:n toteutuneiden hankkeiden tietoja vuoden viimeisellä neljänneksellä 2012. Hinnat eivät siis ole esimerkiksi kustannuslaskentaan perustuvia tietoja, vaan esimerkkietoja, joita vastaavat hankkeet ovat maksaneet arvonlisäverollisina hankkeina.

Valtion liikuntapaikkojen rahoitussuunnitelmatietojen perusteella isojen liikuntapaikkojen eli yli 700 000 euron (alv 0 €) hankkeisiin voidaan ohjeellisesti laskea, että Hyvinkää voi saada hintaluokassa 3-4 miljoonan euron hankkeeseen valtionapua maksimissaan 800 000 – 900 000 euroa vuodessa ja ei läheskään jokaisena vuotena peräjälkeen. Isoihin hankkeisiin voidaan odottaa avustusta joka 4. tai 5. vuosi. Alle 700 000 euron (alv 0 €) hankkeisiin paikallisen Liikunnan ELY:n päätöksillä voidaan saada keskimäärin vuodessa noin 20–25 prosenttia yhden hankkeen kustannuksista. Esimerkiksi 600 000 euron liikuntapaikkaan ELY voi myöntää 120 000–150 000 euron avustuksen vuodessa. Keskisuurien kaupunkien katsotaan ELY-päätöksenteossa usein olevan velvoitettu ja maksamaan pienimmät liikuntapaikkahankkeet itse.

Isoimmissa talonrakennushankkeissa kannattaisi harkita elinkaarihankkeita, joissa iso rakennusfirma sitoutuu rakentamaan ja ylläpitämään sekä saneeraamaan rakennuksen ennen poistoarvo-oikeuden päättymisaikaa (20–25 v.). Sopimuksen päätyttyä kiinteistö siirtyisi kunnalle. Kunta maksaisi hankkeen takaisin rakennusfirmalle esimerkiksi noin 20 vuoden poistoajan puitteissa sekä vuosimaksun. Esimerkiksi isoissa elinkaarikouluissa 20 miljoonan euron kertamaksulliseen hintaa tulee noin 10 miljoonaa euroa lisää, joka kertyy

vuosittain maksetuista vuosimaksuista. Vuosimaksuista kertyisi tässä esimerkissä 20 vuoden poistoajan mittaan 0.5 miljoonaa euroa vuodessa normaalin pääomalunastuksen lisäksi eli 30 miljoonan euron hanke maksaisi 20 vuotta 1,0 M € + 0.5 M € eli yhteensä 1.5 miljoonaa euroa vuodessa.

LIIKUNTAPAIIKARAKENTAMISEN SUURHANKKEET, YLI 700 000 €			
	Hanketyyppi	Aloitusvuosi	Kustannusarvio (milj. eur.)
Sveitsin uimahalli	Saneeraus/laajennus	2015	10,0
Sveitsin kansallinen kaupunkipuisto – sis. hiihtostadion & kisakeskus	Uusi	2015	0,8
Pesäpallstadionin katsomo	Saneeraus	2016	1,0
Monitoimurheiluhalli (Keskuslukion yhteydessä) – Valmennuskeskus + golf-akatemia – käsipallo/salibandy-areena – kamppalu-urheilukeskus	Uusi	2017	12,0
Salibandyhalli (vanhaan teollisuuskiinteistöön)	Modifiointi	2019	2,0
Jääliikuntakeskus	Peruskorjaus	2020	3,0
Curling-halli	Uusi	2022	2,9
Hyppärän ratsastus ja ulkoilualue – Maneesi – Maastoratsastusreitit	Yksityinen hanke	?	?

LIIKUNTAPAIIKARAKENTAMISEN PIENHANKKEET, ALLE 700 000 €			
	Hanketyyppi	Aloitusvuosi	Kustannusarvio (milj. eur.)
Nykyiset moottoriurheilualueet	Parannushanke	Toteutetaan	0,6
Hausjärven ampumarata	Saneeraus	yksi hanke 3–4	0,7
BMX- ja alamäkipyöräilyrata	Uusi	vuoden välein	0,5
Vantaanjoen lähiliikuntapaikat – Beachvolley-kentät	Uusi	Vuosittain	0,05/vuosi

LÄHILIIKUNTAPAIIKKOJEN JA ULKOILUALUEIDEN RAKENTAMINEN			
	Hanketyyppi	Aloitusvuosi	Kustannusarvio (milj. eur.)
Perttulan urheilupuisto	Uusi	Yksi lähiliikuntapaikka vuodessa	0,05
Sveitsin puisto	Uusi		0,05
Kankurin liikuntapuisto	Uusi		0,05
Martin urheilupuisto	Uusi		0,05
Viertolan puisto	Uusi		0,05
Ystävyden puisto	Uusi		0,05
Sveitsin rinteen kenttä	Uusi		0,05
Kulomäen lähiliikuntapaikka/ulkoilualue	Uusi		0,05
Perttulan nurmet	Uusi		0,05
Hakalan urheilupuisto	Uusi		0,05
Sonninmäen urheilukenttä, Sveitsin alueen laajennus	Uusi		0,05
Sveitsin ja Kulomäen soranottoalueiden maisemointi liikuntaan	Uusi		0,01

Saneeraustarve

Saneeraustarve isoissa liikuntapaikoissa (kustannusarvio yli 700 000 €) on esitetty edellä ja on yhteensä noin 16 miljoonaa euroa. Saneeraustarpeiden pitäisi olla ensisijaisia rakennusjärjestyksessä ja vasta sen jälkeen pyrkiä isompiin uudisrakennushankkeisiin.

Pienhankkeissa (alle 700 000 €) on esitetty saneerauskohteiksi yhteensä 1.3 miljoonaa euroa, jolloin voidaan havaita, että suurimmat saneeraustarpeet ovat juuri isoissa ja vanhoissa liikuntapaikoissa.

Käyttökustannusten lisääntyminen

Kun uusia tiloja rakennetaan, tulee ottaa huomioon, että talousarvioon olisi varattava riittävät varat käyttökustannuksille. Sisäliikuntatilan keskimääräinen vuosikäyttökustannus on vähintään 10 prosenttia perustamiskustannuksista (vaativissa hankkeissa jopa 15–20 % esim. uimahallit/jäähallit).

Esim. Monitoimihallin investointi lukion yhteydessä maksaa noin viisi miljoonaa euroa. Mikäli kustannus puolitetaan koulun kanssa (kouluilla päiväkäyttö), tulee liikuntatoimen iltakäytön osuudeksi kaupungin talousarvioon lisää 15 %:n perustamiskustannusosuudella vuodessa käyttöhintaa vähintään 375 000 euroa. Vähintään 20 vuoden poistoaikana käyttökustannus on n. 7.5 M €, mutta käytännössä elinkaari on pitempi – jopa useita kymmeniä vuosia; 40 vuoden käyttökustannus maksaa 15 miljoonaa euroa lisää liikuntatoimen

käyttökustannuksiin. Käyttökustannusten merkittävä nousujohteisuus voi olla haasteellinen saada hyväksytyä nykyisellä valtuustolla.

Keskustataajama

Hyvinkäällä on aloitettu muutama vuosi sitten keskustataajaman osayleiskaavan valmistelu, joka koskettaa myös liikuntarakentamista ja virkistysalueita. Osayleiskaavan tarkoituksena on ohjata kaupunkirakenteen, maankäytön sekä liikenneverkon kehittymistä. Osayleiskaava on ulotettu vuoteen 2030 saakka.

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta on antanut kolmeen otteeseen lausunnon osayleiskaavan valmistelun aikana ja lausunnoissa annetut korjausehdotukset osayleiskaavan on otettu huomioon korjatussa versiossa.

Korjausehdotukset koskevat liikuntarakentamisen mahdollistamista kaavaan paljon tilaa vievän kaupan alueelle. Tällä korjauksella voitaisiin saavuttaa lausunnon mukaan liikuntarakentamisen laajenevia rakennusmahdollisuuksia. Ehdotus koskee seuraavia alueita:

Sillankorvankadun varsi, Veikkari-Nummenkärki, Riihimäenkadun varsi ja Kalevankadun varrella mm. seuraavat risteysalueet: Läntinen yhdystie, Eteläinen kehäkatu, Metsämutila-Hakakallio ja Yli-jurva.

Telttailu- ja leirintäalueet keskitetään Kytäjän-USmin alueelle, sillä osayleiskaavasta poistetaan asemakaavaan telttailu- ja leirintäalueeksi kaavoitettu Kulomäessä sijaitseva alue julkisten palvelujen ja hallinnon alueeksi.

Puistojen merkitystä asuinviihtyvyydelle pidetään tärkeänä kulttuuri- ja vapaa- aikalautakunnassa ja tämän vuoksi osayleiskaavaan otetaan mukaan myös keskuspuistoja pienemmät puistot (asuinaluepuistot ja korttelipuistot), jotka olivat aikaisemmin kaavoitettuina ainoastaan asuinalueva-rauksissa. Vantaanjoen varsille pyritään kaavoittamaan virkistysalueiksi soveltuvia alueita, jotka olisivat yhteydessä jo olemassa oleviin virkistysalueisiin ja -reitistöihin.

Osayleiskaavassa liikuntapaikka-alueiksi halutaan seuraavat alueet: Kulomäki, Perttulan urheilupuisto, Sveitsinpuisto; luonnonpuisto ja virkistysalue, Sonninmäki, Urheilupuisto, Kankurin liikuntapuisto, Martin urheilupuisto, Viertolanpuisto, Ystävyysdenpuisto, Sveitsinrinteen kenttä, Perttulan nurmet, Ilmarisen kentät ja Hakalan urheilupuisto. Julkisten palvelujen alueina on esitetty jääliikuntakeskus, Torikadun liikuntahalli ja Sveitsin uimala.

Osayleiskaavassa on osoitettu Sonninmäen alueelle urheilukenttä suorituspaikkoinen. Sen tarkoituksena olisi kaiketi paikata Vehkojalta ja Puolimatkalta puuttuvaa yhtenäistä urheilu- aluetta.

Lisäksi Sveitsin alueen asemakaavassa sekä myös osayleiskaavassa Kulomäessä oleva soranottoalue maisemoidaan toiminnan loppumisen jälkeen virkistys/urheilualueeksi. Kulomäki sijaitsee Sveitsin hiihtokeskuksen kyljessä ja tulee tulevaisuudessa laajentamaan sitä.

Monitoimihalli

Keskisuuria liikuntahalleja löytyy Hyvinkäältä, Riihimäeltä ja Järvenpäästä. Hyvinkäällä ovat Wanha Areena ja Martinhalli, joiden lisäksi tarvittaisiin kolmas liikuntahalli. Viidestä seudullisesta keskisuuresta hallista kaksi on jalkapallohalleja. Suuren liikuntahallin rakentamisessa yhteishanke kuntien kesken voi tulla kyseeseen. Esimerkiksi Hyvinkäälle rakennettu yhteishanke voisi palvella Mäntsälän ja Järvenpään keskustojen asukkaita, joiden etäisyys on noin 25 kilometriä. Lisäksi Riihimäen keskustaajaman etäisyys on ainoastaan reilut 10 kilometriä.

Potentiaalisiin vaihtoehtoihin kuuluu koulukeskuksen yhteyteen rakennettava monitoimihalli, jossa olisi mahdollista harrastaa monia eri lajeja. Suunnitelmissa on noin 30–50 miljoonan euron keskus koulu ja sen kyljessä oleva urheiluhalli, jota päivittäin käyttäisivät koululaiset ja ikääntyneet ja iltaisin seurat. Keskuskoulussa yhdistyisivät nykyiset Sveitsin lukio ja Hyvinkään yhteislukio, jotka lopettaisivat toimintansa. Kouluverkko suunnitelmassa keskuslukiota on kaavailtu Hangonsillan alueelle ja asemakaavaan tehdään tätä varten muutoksia.

Lukiokoulutus keskitetään sivistystoimen strategian mukaisesti yhteen keskuslukioon, jossa pyritään säilyttämään Sveitsin lukion erityistehtävä. Lukiokoulutus on alueellinen palvelu ja sen saavutettavuudesta on pidettävä huolta myös koulutustakuun takia. On myös huolehdittava lukion vetovoimasta, koska palveluita käytetään yli kuntarajojen vapaasta hakeutumisoikeudesta johtuen. Erityistehtävän saaneilla lukioilla on seudullinen ja valtakunnallinen tehtävä. Lukiokoulutuksen ylläpitäjät voivat muuttua tulevaisuudessa.

Hallin rakentamisesta on käyty neuvotteluja yksityisen kanssa, mutta tällä hetkellä on näkemyksenä, että yksityistä sektoria ei saada rakennuttamaan hallia Hyvinkäälle. Yksityisen hallin rakentaminen ei ole kannattavaa, sillä hallin käyttökausi on liian lyhyt. Mikäli halli rakennettaisiin koulun yhteyteen, niin hanke olisi täysin kuntavetoinen. Tätäkään vaihtoehtoa ei haastatteluissa pidetty todennäköisenä.

Seuraedustajien mielestä koulujen liikuntasaleista loppuu tila ja tapahtumien järjestäminen on hankalaa. Lisäksi joillain lajeilla on puutteita harjoitustiloissa, jotka voitaisiin sijoittaa uuteen halliin. Seuratutkimuksesta voi päätellä, että halliin pitäisi saada kaksi täysimittaista kenttää, jolloin isot lajit saataisiin pois koulujen liikuntasaleista.

Hyvinkään palvelustrategiassa sanotaan uusien liikuntapaikkojen rakentamisen suunnittelussa otettavan huomioon mahdollisuudet jakaa vastuuta rahoituksen, rakennuttamisen, toiminnan ylläpidon ja hoidon osalta kolmannen sektorin tai jonkin muun tahon kanssa.

Ulkoilualueet ja –reitit sekä kevyen liikenteen väylät

Hyvinkää on tehnyt yhteistyötä lähikuntien kanssa ulkoilureittien ja kevyen liikenteen väylien yhdistämisessä. Tätä yhteistyötä tulee jatkaa ja seuraava yhteistoiminnassa tehty hanke voisi olla esimerkiksi Uudenmaan maakuntakaavassa esitettyjen viheryhteystarpeiden toteuttaminen Mäntsälän ja Tuusulan kanssa.

Nykyinen kuntien välinen kevyen liikenteen väylä on Hyvinkään ja Riihimäen välillä radanvarsitien yhteydessä kulkeva rakennettu väylä. Väylää käyttävät kesäisin myös hiihtäjät ja rullaluistelijat. Väylän varrelle on rakennettu suorituslaatikot palvelemaan kuntoilijoita.

Usmin-Kytäjän alue on huomioitu Uudenmaan maakuntakaavassa seudulliseksi viheralueeksi, mutta sen kehittämisessä ei ole mahdollisuuksia seudullisen yhteistyön hyödyntämiseen. Tulee kuitenkin huomioida alueen merkitys luonto- ja virkistyskohteena myös seudullisesti merkittävänä ulkoilupalveluna.

Viiden kunnan läpi kulkeva 7-veljeksien vaellusreitti yhdistää Hyvinkään kolmen muun kunnan kautta Helsinkiin. Kansainvälisesti tarkasteluna tällainen luontoliikkumisen ja retkeilyn mahdollisuus on ainutlaatuinen. Usmin alueen retkeilyreiteiltä on yhteys Riihimäelle. Näillä reiteillä on mahdollista kulkea myös maastopyörällä ja tämä laajentaa reitin käyttäjäkuntaa. Talvisin Erkylän alueelta on hiihtoyhteys Hausjärven kunnan alueelle ja sieltä Riihimäelle. Reittien käyttö on mahdollista myös kesäaikana kävellen ja maastopyöräillen.

Melonta ja veneily

Hyvinkäällä ei ole paljon vesistöjä ja tämän vuoksi koko kaupungissa on ainoastaan kaksi uimarantaa. Lähikunnissa on kuitenkin runsain mitoin uimarantoja ja –paikkoja. Lähin veneilyyn soveltuva alue sijaitsee Järvenpäässä. Hyvinkäälle ei ole edellytyksiä rakentaa purjehdukseen liittyviä toimintoja riittävän laajojen vesistöjen puuttumisen vuoksi. Vantaanjoki

mahdollistaa kuitenkin melonnan harrastamisen aina Kytäjärveltä Helsinkiin asti sekä melontareitti löytyy myös Kerava-joelta. Melontaolosuhteita tulisikin parantaa Kytäjärvellä ja Kytäjärven yhteyttä Vantaanjokeen kehittää esimerkiksi paremmilla opasteilla. Lisäksi Kytäjärven melontareitin yhdistäminen sujuvasti alueen leiriytymis- ja retkeilymahdollisuuksiin tulisi tuoda paremmin esille. Yhteistyötä tulisi tehdä muiden Vantaanjoen varrella olevien kuntien kanssa yhtenäisen melontareitin aikaan saamiseksi.

TALOUS

Budjetoinnissa liikuntapalvelut kuuluu ensin sivistystoimen ja sen jälkeen kulttuuri- ja vapaa-aikatoimen alaisuuteen. Toimialoittain tarkasteltuna liikuntapalvelut on noin 40 prosenttia kulttuuri- ja vapaa-aikatoimen budjetista. Liikuntapalvelujen kate on noin kaksinkertainen toiseksi suurimpaan kaupunginkirjaston yksikköön verrattuna. Liikuntapalvelujen kulut ovat vuosittain noin neljä miljoonaa euroa. Vuoden 2012 käyttötaloussuunnitelmassa Liikuntapalvelujen kuluksi on arvioitu 3 998 783 euroa. Käyttötalouden kulut ovat laskeutuneet hieman vuoden 2010 tasosta, 4 099 096 eurosta. Samanaikaisesti liikuntapalvelujen tuotot ovat nousseet 40 000 eurolla, jolloin nettotuloksen tappio on laskenut 2 912 597 euroon. Yhteensä kulttuuri- ja vapaa-aikatoimen kulut ovat 8 891 808 euroa ja tuotot 1 847 700 euroa. Kulttuuri- ja vapaa-aikatoimen tuotoista yli puolet eli reilu miljoona euroa tulee liikuntapalvelujen toimialalta.

Liikuntapalvelujen määrärahat ovat olleet vuodesta 2009 lähtien euromääräisesti samalla tasolla, mikä käytännössä tarkoittaa taloudellisten resurssien pienenemistä. Kun määrärahaan ei tehdä edes indeksikorotuksia, niin esimerkiksi hintojen nousu ja inflaatio syövät määrärahan ostovoimaa. Liikuntapalvelut on kuitenkin muilla keinoin vakauttanut tulojen ja menojen suhteen, josta kerrotaan tarkemmin jäljempänä.

Liikuntapalvelujen toimintatunnit ovat nousseet 2300 tuntiin (nousua vuodesta 2009 647 tuntia). Asiakasmäärä on samaan aikaan laskenut radikaalisti vuoden 2009 838 923 asiakkaasta vuoden 2012 677 000 asiakkaaseen.

Vuoden 2012 investointeja olivat Kankurinpuiston huoltorakennus, pesäpallokentän katsomon perusparannus sekä lähiliikuntapaikkojen ja ulkoilureittien perusparannus/rakentaminen. Näiden investointien arvo oli yhteensä noin 500 000 euroa.

Hyvinkään liikuntatoimen talouden volyyminä on esitetty indeksikorjattua reaaliarvoa noin 2.5 miljoonaa euroa, joka on

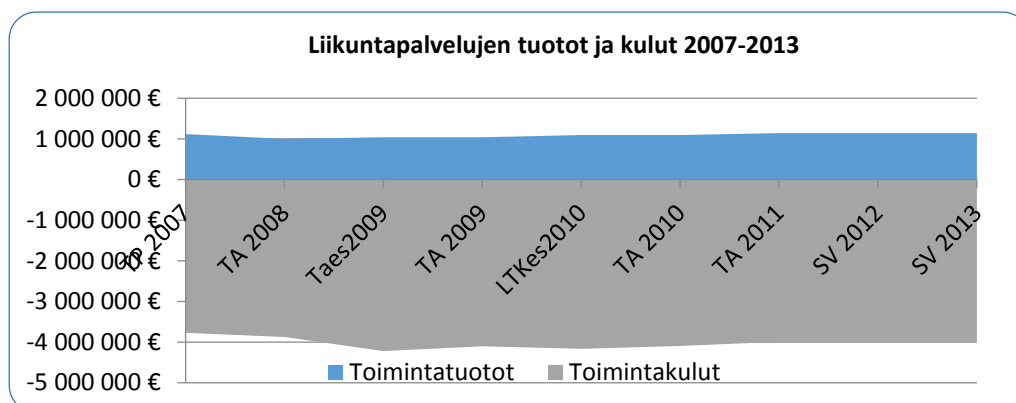
yli 500 000 euroa vähemmän kuin nykyisen laman edeltävänä aikana, jolloin se oli noin 3 miljoonaa euroa.

Liikuntatoimen talouden terveeksi tilanteeksi arvioidaan tilanne kunnan omista toimista eli palvelujen laajuudesta riippuen, jolloin enintään 40–45 prosenttia nettomenoista menee henkilöstökuluihin ja enintään 40–45 prosenttia menee tilakuluihin, joita liikunnan toimialalla pidetään suurina, koska kuntalaisille tarjottava palvelu on pääasiassa juuri liikuntapaikkapalvelu. Tällöin varsinaiseksi toimintarahaksi toiminnan laajuudesta jää 20–10 prosenttia kaikista menoista, joihin sisältyvät yleensä urheiluseurojen avustaminen, erityisryhmien liikuntamenot, aikuisväestön kuntoliikuntamenot sekä lasten ja nuorten liikunnan edistäminen. Terveessä liikuntataloudessa toimintamenojen Hyvinkäällä tulisi olla vähintään 250 000 euroa vuodessa.

Tulevaisuuden liikuntarakentamisessa on suuret haasteet, koska investointirahat ovat aina hankekohtaisia budjettiin otettuja erillisiä määrärahoja, joiden saaminen isoihin hankkeisiin ei näytä kovin todennäköiseltä tulevina vuosina, kuten poliitikkojen haastattelut tätä suunnitelmaa varten antoivat ymmärtää. Syynä on se, että liikuntapaikkapalvelut eivät kuulu subjektiivisiin oikeuksiin ja kaikki liikenevä raha olisi laitettava subjektiivisten lakisääteisten palvelujen tuottamiseen.

Uusi tilaaja-tuottajamalli antaa tässä suuremmat mahdollisuudet taloudelliseen liikkumisvaraan kuin aikaisemmin, koska kaupungin kiinteistöjen hoito on yhden keskitetyn palvelujen tuottajan tehokkaassa hoidossa.

Liikunnan määrärahat ovat pysyneet viimeiset viisi vuotta likimain samalla tasolla. Tämä tarkoittaa tosiasiallisesti määrärahojen ostovoiman laskua rahan arvon alenemisen ja materiaalien sekä palvelujen kallistumisen vuoksi. Liikunnan määrärahat tulisi saada vuoteen 2023 mennessä nostettua reaaliarvoltaan vuoden 2007 määrärahojen tasolle. Tämän jälkeen, kuntataloudesta riippuen, huolehdittaisiin vähintään indeksikorotusten tekemisestä budjettiin. Yleisen kuntatalouden taloussuhdanteet huomioiden voidaan seuraavan

valtuustokauden tavoitteeksi ottaa määrärahojen reaaliarvon laskun pysäyttäminen, mikä tarkoittaisi määrärahojen kasvattamista vuosittain noin 100 000 eurolla.

Määrärahojen vertailussa voidaan käyttää kuntatalouden julkistenmenojen hintaindeksiä, jolloin voidaan huomioida määrärahojen reaaliarvojen muutokset vuosien välillä. Kantavuudeksi on perustultua ottaa vuoden 2007 määrärahojen taso, joka oli ennen maailmanlaajuisen taantuman kehittymistä. Liikuntapalveluiden määrärahat olivat 3 063 900 euroa vuonna 2007 ja viiden vuoden päästä vuonna 2012 2 912 597 euroa. Absoluuttisesti mitattuna määrärahat ovat laskeneet vuosien 2007 ja 2012 välillä noin 150 000 euroa. Määrärahojen reaaliarvo on kuitenkin huomattavasti suurempi ja todellisuudessa vuoden 2012 määrärahojen ostovoima verrattuna viiden vuoden takaiseen on laskenut noin 560 000 euroa. Määrärahan reaaliarvo tulee olemaan vuoden 2013 talousarvion lukujen perusteella jo lähelle 600 000 euroa alhaisempi ostovoimaltaan verrattuna vuoden 2007 tasoon.

Alla olevassa taulukossa on kuvattu liikuntapalveluiden määrärahojen absoluuttinen kehitys ja reaaliarvon kehitys vuosina 2007–2013. Määrärahat on indeksikorjattu käyttäen kuntatalouden julkistenmenojen hintaindeksiä reaaliarvojen saamiseksi.

	Määrärahat (€)	Reaaliarvo (€)
2007	3 063 900	3 063 900
2008	2 878 749	2 737 276
2009	2 967 532	2 796 707
2010	2 899 692	2 669 723
2011	2 858 381	2 536 589
2012	2 912 597	2 501 268
2013	2 912 590	

Liikunnan EU-rahoitusmahdollisuudet

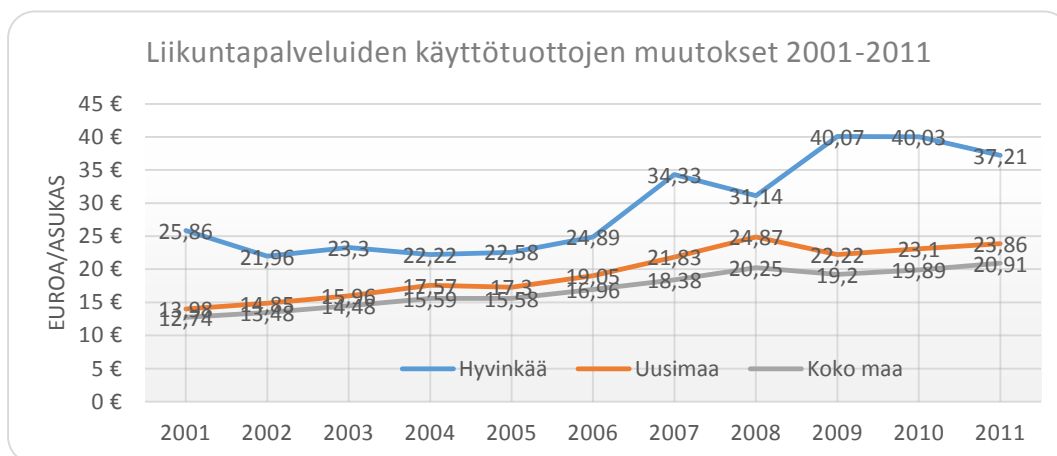
EAKR rahoittaa Euroopan unionissa aluekehitystä, talouden muutoksia, kilpailukykyä parantamista ja alueellisen yhteistyön hankkeita. Rahastosta suurin osa on keskitetty lähentymishankkeisiin, joissa rahoitetaan erityisesti infrastruktuurin

vahvistamista, talouden kilpailukykyä, tutkimusta, innovaatiota ja kestävä kehitystä. Kilpailukykyä pidetään näistä tärkeimpänä ja se on jaettu vielä kolmeen painopistealueeseen: innovaation ja tietotalouteen, ympäristöön ja vahingon torjuntaan sekä liikenteeseen ja tietoliikenteeseen maaseudulla. EAKR:ää on käytetty liikunnan osalta etenkin liikunta- ja terveysturmatiloihin liittyvissä hankkeissa, joissa esimerkiksi matkailun kannalta on pyritty parantamaan liikuntaolosuhteita. Esimerkkeinä voidaan mainita esimerkiksi Vierumäen ampumaurheilukeskus ja Rukan matkailuinvestointihankkeet.

ESR:n toiminta on jaettu neljään pääalueeseen, jotka liittyvät taloudellisen ja sosiaalisen muutoksen ennakoitiin sekä hallintaan lähentymiseen, aluekehityksen että työllisyyden saralla. Pääalueet ovat työntekijöiden ja yritysten joustavuuden lisääminen, työpaikkojen saatavuuden ja työmarkkinoille pääsyn parantaminen, syrjinnän estäminen ja heikoimassa asemassa olevien työllisyyden parantaminen. Näiden ohella ESR rahoittaa myös hankkeita koulutuksen ja instituutioiden aloilla sekä julkishallintojen tehokkuutta. ESR:n hyödyntämismahdollisuudet ovat hieman rajatummalla, mutta mahdollisia käyttökohteita ovat esimerkiksi muualla hyväksi koettujen käytänteiden siirtäminen kotimaiseen ympäristöön. Kuitenkaan investointihankkeiden rahoitus ei ole mahdollista ESR:n kautta.

Euroopan Unionin terveyden edistämisen ohjelma päättyi vuonna 2011, mutta se saa todennäköisesti jatkoa tämän jälkeen, jolloin liikuntasektorikin voi hakea sen piiriin kuuluvia avustuksia. Hankkeen tulee liittyä kulloisenkin ohjelman painopistealueisiin kuten terveysturmatiloihin pienentämiseen. Suurin osa avustusta saaneista hankkeista on suurten organisaatioiden hallinnoimia, joten sosiaali- ja terveyspalvelujen sekä liikuntapalvelujen yhteishanke voisi olla realistinen.

EU-rahoituksen hakeminen on aikaa vievä ja melko byrokrattinen toimenpide, joka edellyttää päätoimisen työntekijän hankkimista kyseiseen hankkeeseen. Hankkeiden henkilöstökulut ovat kuitenkin tukikelpoisia.

TIEDOTUS JA MARKKINOINTI

Kaupungin tiedotusta liikuntamahdollisuuksista pidetään huonona, sillä sen ei katsota tavoittavan kaupunkilaisia riittävästi hyvin. Myöskään kaupunkilaisten omaehtoista tiedonetsintää ei ole tehty riittävästi helpoksi. Poikkeuksena nähdään kuitenkin kaupungin ohjatut palvelut lapsille, jotka ovat hyvin tunnettuja ja suosittuja. Tiedonkulku voi olla puutteellista joltain osin myös kaupungin yksiköiden välillä, jolloin siitä saattaa aiheutua ongelmia palvelujen käyttäjille asti.

Seurojen edustajien mielestä kaupungin tiedotuskanavia voitaisiin käyttää myös seurojen toiminnasta tiedottamiseen. Tämä helpottaisi kuntalaisia löytämään uusia harrastusmahdollisuuksia ja se olisi seuran oman markkinoinnin tukena. Ehdotuksina on annettu esimerkiksi kaupungin kustantaman paperisen kausijulkaisun lanseeraamista, joka ilmestyisi vähintään kaksi kertaa vuodessa. Julkaisussa kerrottaisiin Hyvinkään liikkumismahdollisuuksista ja esittelyssä voisi olla aina muutama seura syvällisemmin. Julkaisun ei olisi tarkoitus olla puhdas tiedotuslehti, vaan siinä haettaisiin artikkelimaisten aiheiden avulla laajempaa lukijakuntaa. Tästä esimerkkinä voisi toimia esimerkiksi Espoon kaupungin julkaisema Liikkeenlehti.

Hyvinkäällä on julkaistu terveystuotantopas, jossa ovat listattuina kaikki liikuntapaikat. Opas ei ole kuitenkaan riittävästi helposti omaksuttavassa muodossa ja se ei ole saavuttanut tavoiteltua kohderyhmää tehokkaasti. Verkkotiedotuksessa on ongelmana se, että kaikki ikääntyneet eivät käytä Internetiä ja tämän vuoksi tiedotteet pitäisi jakaa jokaiseen kotiin. Tiedotukseen ei käytetä paljon resursseja ja taloudellista panosta siihen tulisi lisätä. Tätä tukee myös haastattelussa ja seurakyselyssä ilmenneet odotukset kaupungin liikuntavaliokunnan tehostamiseksi. Seurafoorumeissa on tullut ehdotuksia harrastesivujen perustamisesta. Tällä hetkellä kaupungin Internet-sivuilla on harrastehakemisto, johon on lajien perusteella listattuna seuroja. Internet-sivuilla pitäisi olla kuitenkin myös tietoa liikuntapaikoista omaehtoista liikuntaa varten. Kaupungin nykyisillä sivuilla on listattu liikuntapaikat, mutta niistä ei ole erityisemmin saatavilla tarkempia tietoja esimerkiksi mahdollisesta käytön maksullisuudesta tai vapaista käyttövuoroista.

Hyvinkään kaupungin Internet-sivut ovat hyvin perinteisen oloiset. Nykyisen kehittyneen sisällöntuotannon vuoksi kuitenkin verkkosivustojen käyttäjät edellyttävät usein myös visuaalisesti vaikuttavia Internet-sivuja. Vaikka tieto olisikin saatavilla sivustolla, sen tulisi olla myös mielenkiintoisesti tuotuna esille. Liikuntaosiota ei kannata kuitenkaan yksinään päivittää, vaan toteuttaa se koko kaupungin sivuston päivittämisen yhteydessä.

Kasvanut liikuntatietoisuus kuntalaisten keskuudessa.

- Liikunnan hyötyjen tulee esiintyä markkinoinnissa tiiviinä ja konkreettina iskulauseina.
- Urheilulliset menestystarinat tulee nostaa esille ja hyödyntää kaupungin markkinoinnissa.
- Moniulotteinen näkemys liikunnan hyötyihin. Yhdistetään liikuntakulttuuriin.
- Markkinoinnin yhteistyö toimijoiden kesken (sektorit).
- Kaupungin Internet-sivujen kehittäminen.
- Yhdistetään ja linkitetään eri tahojen internet-sivuja.
- Pidetään paikalliset viestimet tietoisina liikuntapalveluista. Kausittainen mediatapahtuma.

Kasvanut urheilun positiivinen näkyminen mediassa.

- Tuotetaan positiivisia viestejä ja roolimalleja mediakumppaneille.
- Luodaan kontakteja lajiliittoihin ja järjestöihin.
- Tarjotaan tietoa liikunnan positiivisista vaikutuksista sosiaalisella markkinointi kampanjalla.

Mediakumppaneiden osallisuus osana liikuntavaliokuntaa

- Osallistutaan näkyviin valtakunnallisiin ohjelmiin ja projekteihin aktiivisesti.

Liikunnallinen imago

Hyvinkään liikunnallinen imago ei ole poikkeuksellisen voimakas, mutta muihin Helsingin seudun ympäryskuntiin verrattuna imago on vahva. Imagoon vaikuttavat ihmisten kokemukset, oletukset, tiedot ja vaikutelmat kohteesta. Hyvä imago edistää yhteistyötä sidosryhmiin ja kiinnostusta potentiaaliin kuntalaisiin. Positiivisen imagon rakentaminen on yksi haastavimmista tehtävistä, mutta sitä voidaan hyödyntää erittäin tehokkaasti pitkän aikavälin tavoitteiden saavuttamiseen. Kuntalaisten ollessa tyytyväisiä kaupungin tarjoamiin liikuntapalveluihin, heidän käsityksensä ja tyytyväisyytensä koko kaupungin organisaatiota kohtaan kasvaa.

Liikunnallisella imagolla on sisäisiä sekä ulkoisia vaikutuksia, jotka ilmenevät kaupungin sisäisessä organisaatiossa esimerkiksi päätöksenteossa sekä resursoinnissa ja ulkoisesti sidosryhmien ja yritysten aktiivisuudessa. Sisäisten vaikutusten aikaan saamisella voidaan vaikuttaa henkilöstön sitouttamiseen yhteisten tavoitteiden eteen informoimalla ja motivoimalla henkilöstöä. Vahva liikunnallinen imago toimii parhaimmillaan myös kaupungin asukkaita yhdistävänä tekijänä, joka loisi sosiaalista yhteenkuuluvuutta post-moderniin yksilöllisyyttä korostavaan yhteiskuntaan.

Hyvinkään tämänhetkinen liikunnallinen imago ei ole valtakunnallisesti tarkasteltuna erityisen vahva, mutta Helsingin ympäryskuntiin verrattuna tietty liikunnallisuus kuuluu Hyvinkään imagoon. Imagon muodostumiseen vaikuttavat eniten hyvät kuntoliikuntamahdollisuudet sekä aktiivinen liikunnan kansalaistoiminta. Kilpaurheilun merkitys liikunnalliselle imagolle perustuu Hyvinkään Tahkon medianäkyvyyteen Suuperiksessä sekä muutamiin yksilöurheilijoihin.

Mahdollisuudet entistä suuremman liikunnallisen imagon rakentamiseen ovat kuitenkin Hyvinkäällä poikkeuksellisen vahvat, sillä kaupungin kokoon nähden siellä sijaitsee harvinaisen paljon seudullisesti ja jopa valtakunnallisesti merkittäviä liikuntapaikkoja. Kattava ja monipuolinen liikuntapaikkaverkosto erottaa Hyvinkään naapurikunnista ja liikuntamatkailun kehittämisen kannalta liikuntapaikkojen väliset etäisyydet ovat pienet. Mahdollisesti voidaan käyttää myös imagon rakentamisessa hyödyksi laajemmin vapaa-aikapalveluiden helppoa saavutettavuutta, sillä keskustataajaman kulttuuripalvelut ovat lähellä liikuntapaikkoja.

Erottautuminen lähikunnista nähdään tärkeäksi ja kaupunkia pitäisi markkinoida uusille asukkaille aktiivisen ihmisen asuinpaikkana, jossa on hyvät mahdollisuudet liikkua ja harrastaa. Hyvinkään sijainti lähellä pääkaupunkiseutua luo hyvät edellytykset houkutella rauhallisempaa ja halvempaa asumista etsiviä. Hyvinkää on kuitenkin hyvien pendelöintiytteyksien päässä pääkaupunkiseudun työpaikoista, mutta kuitenkin paikkakunnan luonnonläheisyys ja pikkukaupunkimaisuus luovat idyllisen ilmapiirin. Tässä ilmapiirissä liikunnan rooli voisi olla terveyden, hyväkuntoisuuden ja aktiivisuuden esiintuojana. Näitä arvoja pidetään nykyään enenevässä määrin onnellisuuden, menestyksen ja vakavaraisuuden osoittajina. Viime vuosina on ollut havaittavissa myös vanhempien entistä tarkempaa huolehtimista jälkikasvunsa oppimisympäristöistä ja myös oppimisympäristöjen liikunnallisuudesta. Tässä suhteessa Hyvinkää on melko hyvässä asemassa, sillä esiopetuksessa on liikunnallisia päiväkoteja ja toisella asteella urheiluvalmennuslinja, joita kumpaakin runsaasti kehittämällä voitaisiin puhua vetovoimatekijöistä.

Vastausten perusteella on helppo nähdä Hyvinkäällä runsain mitoin ominaisuuksia liikunnallisen imagon rakentamiseen. Pois on ainoastaan jätettävä korostuneesti kilpaurheilun

keskittyvä markkinointi, sillä tällä hetkellä Hyvinkäällä on riittävän vetovoimaisia kilpaurheilumenestyjiä ainoastaan Tahko, jonka senkin arvo keskittyy lähinnä maakuntiin. Tämä ei ole kuitenkaan ongelma kaupungin markkinoinnissa ja imagon rakentamisessa, sillä käytettävissä olevia liikunnan osa-alueita on ympärillä oleviin kuntiin nähden huomattavasti. Seuraavat vahvuusalueet kannattaa kuitenkin nähdä ennemmin mahdollisuuksina kuin valmiina vahvuustekijöinä, sillä yhtäkään aluetta ei toistaiseksi pystytä hyödyntämään täysmittaisesti

- Terveys- ja hyötyliikuntamahdollisuudet
- Kuntoliikuntamahdollisuudet
- Luontoliikkuminen
- Vireä liikunnan kansalaistoiminta
- Poikkeukselliset moottori-, hevos-, golf-, ampuma- ja lentourheilumahdollisuudet
- Varhaiskasvatuksen liikuntaohjelma
- Toisen asteen urheiluvalmennus

Hyvinkään kaupunkistrategiassa 2009–2012 visioksi 2017 määritellään: ”Hyvinkää on metropolialueella kasvava, vetovoimainen, viihtyisä ja turvallinen Pohjois-Uudenmaan keskus”. Missioksi on valittu selvästikin kuntalaista hahmoteltu lause:

”Hyvinkään kaupungin perustehtävänä on edistää asukkaidensa hyvinvointia ja elinkeinoelämän menestystä”. Strategiassa harrastuspalveluiden halutaan profiloituvan alueelliseksi vetovoimatekijöiksi. Kaupungin olisi tarkoitus luoda muista lähikunnista erottuva identiteetti, joka perustuisi vetovoimaisiin kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluihin, viihtyisään asumiseen sekä monipuoliseen elinkeinoelämään. Strategiassa vapaa-aikapalveluita pyritään kehittämään kaupungin vetovoimaisuutta ja kuntalaisten terveyttä edistävään suuntaan.”

Liikunnan rooli voi olla terveyden, hyvä-kuntoisuuden ja aktiivisuuden esiintuojana. Näitä arvoja pidetään nykyään enenevässä määrin onnellisuuden, menestyksen ja vakavaraisuuden osoittajina.

LIIKUNNAN YKSITYINEN SEKTORI

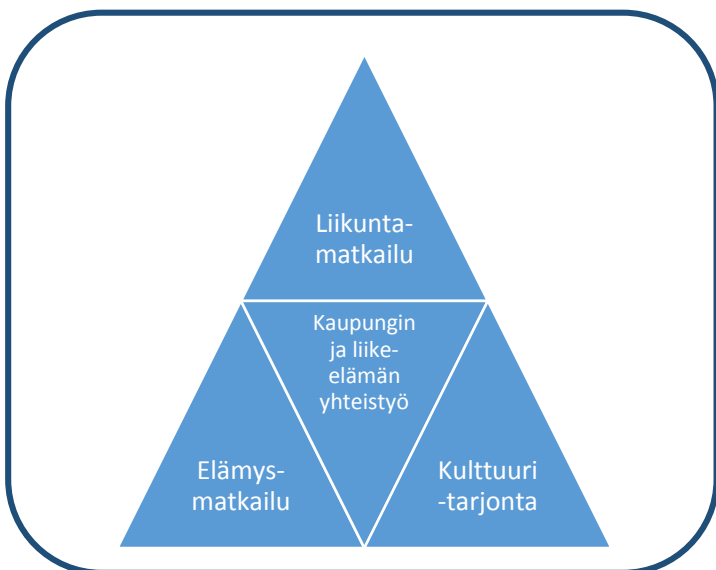
Yksityiset liikuntapalvelut ovat nousseet viimeisen kymmenen vuoden aikana merkitykselliseksi liikuttajaksi seurojen rinnalle etenkin työikäisten osalta. Työikäisistä 15 prosenttia liikkuu kuntokeskusten asiakkaina ja korostuneesti toimihenkilöt sekä naiset.

Yksityinen liikuntasektori tulee todennäköisesti nousemaan nykyistä huomattavasti merkityksellisempään asemaan seuraavan kymmenen vuoden aikana. Tämä ei kuitenkaan tarkoita suoraan seuratoimintaan osallistuvien kuntalaisten vähenemistä, sillä kasvupotentiaalia on kaikkein eniten sellaisissa ryhmissä, jotka eivät harrasta liikuntaa tai tekevät sitä omatoimisesti.

Liikuntabisneksen kompleksisuuden ymmärtäminen on edellytys, jotta kaupunki ja yksityinen sektori voisivat kasvattaa omaa rahoitustaan. Liikunnassa ja urheilussa on yhtälailla mahdollisuus innovointiin ja uusien palveluratkaisujen kehittämiseen. Suomalainen tietämys ja näkemys kansalaistoinnissa sekä terveyttä edistävässä liikunnassa antavat hyvän pohjan toimivien palvelumallien luomiseksi, jotka saataisivat menestyä jopa kansainvälisesti.

Urheilubisneksen pitkäkantoiset vaikutukset Hyvinkäälle tulee huomioida ja nähdä alan olevan muutakin kuin kilpaurheiluun ja tapahtumanjärjestämiseen liittyvää toimintaa. Nykyisin jo tavalliseen harrasteliikuntaan markkinoidaan korkean teknologian palveluja. Verkossa toimivat liikuntaa ja sosiaalisia suhteita yhdistävät verkkopalvelut ovat viime vuosina yleistyneet maailmalla, mutta varsinaista läpimurtoa ei ole vielä nähty.

Kilpa- ja huippu-urheilu lisäävät seudun liikuntamatkailun menestymistä houkuttelemalla turisteja seuraamaan kilpailuja. Kilpailujen katsojat hyödyntävät aina paikkakunnan palveluja. Tämän lisäksi kilpaurheilutapahtumien järjestäminen saattaa vaikuttaa myös harrasteturheilun suosioon.

Liikuntamatkailu

Sveitsin aluetta pidetään Hyvinkäällä vahvana imagotekijänä ja sen monipuolisuus antaakin paljon mahdollisuuksia alueen kehittämiseksi. Sveitsin alueen tunnusmerkkinä toimii Sveitsin uimala, joka on yhdistelmä luonnonläheisyyttä ja ekspressiivistä modernismia. Samalla alueella sijaitsee uimalan lisäksi ulkoilualaue lenkkeilypolkuineen ja talvisin latuverkostoineen, jotka ovat yhdistettävissä Kytäjän luontoliikummahdollisuuksiin. Laskettelurinne ja hotellipalvelut luovat mahdollisuuksia matkailun edistämiseksi.

Sveitsin alue mainitaan säännöllisesti liitettynä sen sisältämiin liikuntapaikkoihin, mutta poikkeuksellisen muihin Hyvinkään alueisiin verrattuna, nousee imago ja tunnettavuustekijöiden korostaminen. Joitain vuosikymmeniä sitten Sveitsi on ollut Etelä-Suomessa sangen merkittävä talviurheilukeskus, mutta sen asema on vuosien saatossa heikentynyt.

Sveitsi nähdään kuitenkin edelleen matkailuvaltiksi, mutta se vaatii varmasti alueen päivittämistä vastaamaan nykyajan kotimaan matkailijan vaatimuksia. Pääkaupunkiseudun läheisyys kuitenkin on tässäkin asiassa etu, sillä hyvillä palveluilla ja tehokkaalla markkinoinnilla lähiseudulla on saavutettavissa Suomen tuottavin markkina-alue.

Ei tule kuitenkaan unohtaa Sveitsin merkitystä Hyvinkään asukkaille tärkeänä terveys- ja kuntoliikunta-alueena, joka palvelee kuntalaisia ympäri vuoden.

Liikuntamatkailun kannalta Sveitsin etuja ovat erilaisten liikuntapalvelujen yhdistäminen yhdeksi palvelukokonaisuudeksi, joka voisi palvella liikuntamatkailijoita laajalla palvelutarjonnalla. Liikuntamahdollisuuksien lisäksi matkailijoille on mahdollista tarjota kulttuurielämyksiä kaupungin keskustan läheisyyden ansiosta. Pääkaupunkiseudun läheisyys ja mutkattomat liikenneyhteydet Hyvinkäälle tarjoavat pääsyn Suomen suurimman markkina-alueen ytimeen. Kasvanut ulkomaalaisten turistien määrä pääkaupunkiseudulla voidaan ohjata onnistuneella markkinoinnilla käyttämään myös Hyvinkään palveluita.

Sveitsin alueen liikuntamatkailu tulee nähdä koko Hyvinkäätä koskeväksi, sillä vaikka matkailukeskittymä olisikin Sveitsissä, niin palvelutarjontaa tulee kehittää koko Hyvinkään alueella. Toimivana konseptina voisi olla liikuntamatkailun, elämysmatkailun ja kulttuuripalveluiden yhdistäminen. Tällaisessa palvelukokonaisuudessa saavutettaisiin riittävä palvelutarjonta matkailijoiden tarpeisiin ja se mahdollistaisi myös monipuolisemman liiketoiminnan luomisen.

Riittävän asiakaspohjan saavuttamiseksi palvelut tulisi kohdentaa etupäässä laajaa kohderyhmää houkutteleviksi. Keskeisin markkina-alue olisi Helsingin seutu ja sen lisäksi tulisi kartoittaa huolellisesti ulkomailta, etenkin Venäjältä, suun-

tautuvan matkailun mahdollisuudet. Kilpa- ja huippu-urheiluun orientoitunut markkinointistrategia vaatisi nykyistä huomattavasti laajemman ja tasokkaamman tarjonnan liikunta- ja suorituspaikoissa. Tämän kohderyhmän asiakkaista jouduttaisiin kilpailemaan myös urheiluopistojen kanssa. Tässä menestyminen vaatisi erittäin suuria panostuksia kilpa-urheilun ehdoilla.

Liikuntamatkailun kehittäminen ei ole kaupungin ydintoimintaan kuuluvaa, joten yhteistyön tekeminen liikeyritysten kanssa on välttämätöntä. Kaupunki voi osallistua nykyisten liikuntapaikkojen parantamiseen, tekemällä niistä paremmin liikuntamatkailun vaatimuksia vastaavia sekä toteuttamalla tarvittavia maastonmuokkauksia esimerkiksi hiihtostadionin ja kisakeskuksen suhteen. Varsinaisen liiketoiminnan ja siihen liittyvän markkinoinnin hoitaminen kannattaa kuitenkin jättää liikeyritysten hoidettavaksi, sillä se kuuluu niiden ydinosaamiseen.

Kaupungin omassa organisaatiossa kannattaisi pyrkiä saamaan liikunta- ja kulttuuripalvelut mahdollisimman tiiviisti tuomaan omaa osaamistaan hankkeen edistämiseksi.

Onnistuneen hankkeen hyötyjä kaupungille ja koko seutukunnalle olisivat elinkeinoelämän vilkastuminen ja sitä kautta taloudellisten kerrannaishyötyjen lisääntyminen kaupungin sisällä. Kerrannaishyötyjä ovat esimerkiksi työllisyyden lisääntyminen ja alueen tuottavuuden sekä kilpailukyvyen paraneminen. Menestyvän liikuntamatkailun keskuksen kehitymisellä olisi suora vaikutus Hyvinkään tunnettavuuteen ja positiiviseen imagoon. Välilliset hyödyt ovat aina suuret matkailukeskittymissä, sillä matkailijoiden jättämä rahavirta seutukunnalle muodostuu loppujen lopuksi suureksi, vaikka yksittäiset rahavirrat olisivatkin vain kohtuullisia.

Hyvinkääläisten liikkumismahdollisuuksien suhteen liikuntamatkailu toisi parantuneet olosuhteet tietyillä liikuntapaikoilla. Vaikutukset olisivat suurimmat luonnollisesti Sveitsin alueella, mutta olosuhteiden paraneminen ilmenisi myös seuraavissa listatuissa liikuntapaikoissa. Liikuntapalveluiden kannalta joidenkin liikuntapaikkojen ja -palveluiden ylläpito tai järjestäminen olisi mahdollista luovuttaa liikeyrityksen hoidettavaksi.

Liikuntamatkailun lisääntyessä ja suorituspaikkojen parantumisessa voi syntyä kysyntää myös valmennuskeskuksen perustamiselle. Yksityinen valmennuskeskus voisi toimia Hangonratapihan monitoimihallista käsin ja palvella kilpa- ja huippu-urheilussa toimivia urheilijoita ja joukkueita.

Kulttuuriset hyödyt tulevat esille kaupunkikulttuurin vilkastumisena ja seudun kansainvälistymisenä. Matkailijoille suunnattu kulttuuritarjonta palvelee yhtäläillä myös hyvinkääläisiä, mikäli kaupunki osallistuu hankkeeseen omilla kulttuuri-palveluillaan ja niiden kehittämisellä.

Kuntalaisille, urheiluseuroille ja mahdolliselle urheiluakatemialle jäisi käyttäjän rooli Sveitsin liikuntapalvelujen kohdalla.

Hiihto- ja laskettelukeskukset

Sveitsin hiihtokeskusta voidaan pitää seudullisena palveluna, sillä lähikunnissa ei käytännössä katsoen ole laskettelurinteitä. Sveitsistä tekee poikkeuksellisen myös muun palvelutarjonnan runsaus ja läheisyys. Seudullisen yhteistyön hyödyntäminen ei ole realistista Sveitsin alueen kehittämisessä, mutta seudullisesti merkittävänä kokonaisuutena se tulee nähdä Hyvinkään vetovoimatekijänä.

Maastohiihtomahdollisuudet ovat nykyisellään hyvät kunto- hiihtoon ja kilpahiihdon harjoitteluun, mutta suurempien hiihtokilpailujen järjestäminen vaatisi Sveitsiin hiihtostadionin ja kilpailukeskuksen rakentamista. Mahdollisuudet hiihtourheilun kehittämiseen alueella ovat kuitenkin keskimääräistä huomattavasti paremmat.

Luontoliikunta

Usmin-Kytäjän alueella luontoliikkumisen mahdollistavat laajat metsäalueet ja niihin rakennettu ulkoiluverkosto. Luontoliikkuminen ja päiväretkien tekeminen luonnossa on nouseva trendi ja se on hyödynnettävissä myös liikuntamatkailun kehittämisessä. Usmin-Kytäjän alue luo mahdollisuudet myös liiketoiminnan harjoittamiseen seikkailu- ja extreme-urheilussa. Alueella onnistuu myös melonta ja melontareitin kehittäminen onkin liikuntamatkailun kannalta järkevää.

Golfkentät

Hyvinkään Kytäjällä sijaitseva täysmittainen golfkenttä Kytäjä Golf on yksi Suomen laadukkaimmista golfkentistä, joka on noteerattu myös ulkomailla. Golfharrastajia palvelee Hyvinkäällä myös Hyvinkää golf, joka on myös 18-reikäinen. Seudullisesti tarkasteltuna tarjontaa löytyy Hyvinkään lähiseuduilta ainakin Nurmijärveltä ja Mäntsälästä. Kytäjä Golfin laadukas taso kuitenkin erottaa sen muista Uudenmaan maakunnan golfkentistä. Alue on valtakunnallisesti merkittävä jo nykyisellään ja seudullista yhteistyötä ei voida pitää varteen otettavana tekijänä alueen kehittämisessä.

Hevosurheilu

Jokaisessa Hyvinkään lähikunnassa on oma ratsastuskoulu, mutta niiden yhdistäminen ratsastusreitillä ei ole mahdollista pitkän etäisyyden vuoksi. Hyvinkäällä on lähiseuduista laajimmat ratsastusmahdollisuudet ja ratsastusreititkin löytyy. Hyppärän alueella sijaitsevan ratsastusurheilu-

keskuksen luona on laajoja metsäalueita, joihin voidaan laajentaa nykyistä ratsastusreittiä muiden liikkujien siitä kärsimättä. Mallia voidaan ottaa esimerkiksi Pohjois-Espooseen rakennetusta ratsastusreitistä. Mahdollisuuksien rajoissa on myös Hyyppärän ratsastusurheilukeskuksen ja Lopen ratsastuskentän yhdistäminen ratsastusreitillä.

Ilmailu

Uudenmaan maakunnassa on ainoastaan kaksi harrasteilmailuun soveltuvaa lentokenttää. Toinen sijaitsee Helsingin Kumpulassa ja toinen Hyvinkäällä. Tosin Lopella, joka kuuluu Kanta-Hämeen maakuntaan, sijaitsee Suomen ilmailuopisto. Suomen ilmailuopisto on valtakunnallisesti merkittävä ja Hyvinkäällä ei ole tämän vuoksi tarvetta kehittää ilmailutoimintaa samaan suuntaan.

Moottoriurheilu

Hyvinkään moottoriurheilukeskus on Uudenmaan maakunnan ja jopa koko maan tasolla poikkeuksellinen moottoriurheilukeskittymä. Alue kerää harrastajia koko Etelä-Suomen seudulta ja suurimpien kilpailujen aikana kävijämäärät ovat suuria. Moottoriurheilukeskus on suurimmaksi osaksi seurojen ylläpitämä, mutta alueen kehittämisen varmistamiseksi kaupungin pitäisi kasvattaa osallistumistaan moottoriurheilukeskuksen ylläpidossa. Parantamalla keskuksen kuntoa ja varustelua, voitaisiin alueella järjestää useammankin lajin ja sarjan SM-kilpailuja. Keskus on seudullisesti sekä valtakunnallisesti merkittävä moottoriurheilun keskittymä, joka palvelee koko Etelä-Suomen moottoriurheilun harrastajia.

Jääurheilu

Sveitsin tuntumassa on Hyvinkään jääurheilukeskus, joka sisältää jäähallin ja curling-hallin.

Curlinghalli on lähiseuduilla ainoa juuri curlingin pelaamiseen tarkoitettu liikuntapaikka. Curlingia voidaan pelata myös jäähalleissa, mutta olosuhteet eivät ole curlinghallin tasoisia. Lisäksi jäähallin käytön mahdollisuuksia pienentää nykyisen jäähallin korkea käyttöaste.

Ampumaurheilu

Hyvinkään lähiseuduilla on yhteensä kahdeksan ampumarataa, joista suurempia ampumaurheilukeskuksia ovat Hyvinkäällä ja Mäntsälässä sijaitsevat ampumaradat. Ampumatojen seudullinen saavutettavuus vaikuttaisi olevan hyvä ainakin ampumaseurojen jäsenille.

Hyvinkäällä sijaitsevat seudullisesti ja valtakunnallisesti merkittävät liikuntapaikat

Seudullisesti merkittävät:

Sveitsin hiihtokeskus

Hyvinkään ampumaurheilukeskus

Hyvinkään curlinghalli

Hyvinkään lentokenttä (vain maakunnallisesti merkittävä)

Valtakunnallisesti merkittävät

Hyvinkään moottoriurheilukeskus

Kytäjä Golf

Urheilutapahtumien ja liikuntamatkailun kasvanut merkitys kaupungin taloudelle.

- Selvitetään urheilutapahtumien järjestämisen ja liikuntamatkailun taloudellinen hyöty kaupungille.
- Liikuntamatkailun edistämiseksi tarvitaan yhteistyötä kaupungin ja yksityisten toimijoiden välillä. Hallinnollinen kollaboratiivisuus.
- Urheilun näkeminen myös taloudellisena tekijänä.
- Isännöidä yhtä kansainvälistä kilpailua vuodessa.
- Isännöidä useita kansallisia kilpailuja vuodessa.
- Mahdollistaa kaavoituksella yksityisten liikuntapaikkojen tuleminen seudulle.

YMPÄRISTÖNÄKÖKOHDAT

Nykyään kuntalaiset ovat valveutuneempia ympäristön riskeistä kuin koskaan aikaisemmin ja tämä on vaikuttanut myös poliittiseen päätöksentekoon. Ympäristötietoisuus tai edes huolestuneisuus eivät kuitenkaan ole takeena ihmisten toiminnan sopeutumisesta heidän haluamiinsa arvoihin. Teoria riskiyhteiskunnasta ei ole mikään ideaalitalanne, sillä siihen kuuluu ympäristön tiedostamisen lisäksi myös sen olemassaolon häivyttäminen.

Liikunta ja urheilu ovat luonnollisesti tekemisissä riskiyhteiskunnan kanssa, mutta tässäkin yhteiskunnallisessa asiassa yleisen mielenkiinnon kääntyminen liikunnan ympäristösuhteeseen on tullut muita elämäalueita myöhemmin esille. Kenties liikunnan positiivinen imago tai urheilun teennäinen irrallisuus normaalista ovat suojelleet riskiyhteiskunnan vaikutuksilta. Liikunta on kuitenkin nykyään vastaamassa samalla tavalla ”teoistaan” kuin muutkin elämäalueet. Liikkumisen ympäristösuhteissa muutoksia saadaan aikaiseksi ainoastaan niiden lähtiessä ruohonjuuritasolta eli kunkin liikujan henkilökohtaisista valinnoista. Tähän päätöksentekoon vaikuttavat osaltaan ylhäältä päin johdetut pyrkimykset yksilön toiminnasta, mutta myös ihmisten sopeutumisstrategiat ympäristön riskeihin.

Liikunnasta ja urheilusta ei voi aiheutua suurtuhoja, mutta paikallisesti vaikutus ympäristöön voi olla silmin nähtävissä. Tällaisia paikallisia liikuntatoiminnasta aiheutuvia vaikutuksia ympäristölle voivat olla maaston kuluminen ja likaantuminen suurten ihmismassojen jäljiltä. Lisäksi keinotekoisien liikuntaympäristöjen luomiseen tarvittavan elektroniikan häiriöiden aiheuttamat tuhot ovat mahdollisia. Esimerkiksi uimahallien vedenpuhdistus järjestelmissä käytettävä kloori tai jäähallien ammoniakki voivat vapaasti ympäristöön joutuaan aiheuttaa vaaratilanteita.

Suurimmat vaikutukset ympäristölle tulevat kuitenkin välillisesti liikuntapaikkojen ylläpidosta kuten lämmityksestä ja harrastajien matkoista liikuntapaikoille. Ammattilais- ja huippu-urheilu aiheuttavat ympäristövaikutuksia suhteessa enemmän, mutta tarkasteltaessa absoluuttisia vaikutuksia harrasteliikunnan aiheuttama kuorma on moninkertaisen volyyminsa vuoksi rutkasti suurempi.

Riskiyhteiskunnan kannalta keskeisempi muutostekijä on liikuntakulttuurin taloudellis-teknologistuminen, sillä silloin mukaan tulevat määrittelysuhteet. Niissä määritellään minikälaisten normien perusteella toimintaa arvioidaan tai todistetaan toiminnan etuja vai sen aiheuttamia haittoja (Beck 1990) Taloudellis-teknologistuminen aiheuttaa sen, että pyrittäessä todistamaan liikunnan aiheuttamia haittoja ympäristölle, ollaan rajoittamassa aina jonkun etuja. Määrittelysuhteet ovat myös valtasuhteita, sillä niissä on kyse yhteiskunnallisesta varallisuudesta (Beck 1990).

Ammattilaisurheilun tapauksessa vaikkapa urheilutapahtuman järjestämisen taloudelliset hyödyt voivat olla ristiriidassa ympäristön hyötyjen kanssa.

Organisoitu vastuuttomuus näkyy liikunnan ja urheilun saralla hyvin johtuen välillisten vaikutusten suuresta osuudesta. Yleisesti ottaen liikunnasta ja urheilusta on vaikea löytää yksittäisiä syitä, jotka aiheuttaisivat liikunnan haitalliset vaikutukset ympäristölle. Liikunnan ympäristövaikutukset muodostuvat lukuisista pienistä ja arkipäiväisistä tekijöistä kuten lämmityksestä, ajoneuvojen päästöistä ja yleisötapahtumien jätekertymästä.

Liikunnasta ja urheilusta ei löydy muista elämäalueista poikkeavaa riskiä ympäristölle ja tämä arkipäiväisyys yhdistettynä organisoituun vastuuttomuuteen tekee olemassa olevat ongelmat näkymättömiksi. Useimmat kulkevat autoilla ja liikkuvat keinotekoisissa liikuntaympäristöissä – syyllisiä tai vastuunkantajia on hankala osoittaa. Nykyinen toiminta on lainsäädännöllisesti ja sosiaalisestikin täysin hyväksyttyä, joten toiminnan muuttaminen jää täysin yksilön oman harkinnan varaan.

Urheilun hyvä kertomus saattaa olla jossain määrin vaikuttamassa myös käsityksiin liikunnan ympäristövaikutuksista. Positiivinen imago ja keinotekoinen irrallisuus vakavista arkipäivän asioista höystettynä tärkeillä kansanterveydellisillä vaikutuksilla antaa liikunnalle sädekehän, joka on vähentänyt julkista keskustelua liikunnan ympäristövaikutuksista. Liikunnan ja urheilun mediahaasteet eivät ole tällä saralla. Kunnan kohdalla vastuullisuus kuuluu kuitenkin toimintamalleihin ja mainitaanhan liikuntalaissakin kestävä kehityksen huomiointiin.

Ilmastonlämpenemisen arvioidaan tulevaisuudessa huonontavan talviurheilun harrastusmahdollisuuksia Etelä- ja Keski-Suomessa. Viime vuosien hyvät olosuhteen esimerkiksi maastohiihdon osalta eivät tarkoita, että tilanne tulisi jatkuamaan monia vuosia peräkkäin.

Kehittyneet kevyen liikenteen väylät mahdollistavat lihasvoimin tapahtuvan siirtymisen ja näin vähentävät moottoriajoneuvojen käyttöä matkustamisessa. Tiiviin keskustataajaman yhdyskuntarakenteen vuoksi Hyvinkäällä on hyvät edellytykset arkiliikuntaan, jolloin tieliikenteen päästöt jäävät vähäisemmiksi.

Joidenkin liikuntapaikkojen ylläpitäminen on energiatehokkuuden kannalta huonolla tasolla johtuen esimerkiksi uimahallin, jäähallin tai lämmitettävän keinonurmen suuresta energiatarpeesta. Olosuhteet vaikuttavat tietyissä tapauksissa liikuntapaikkojen ekologisuuksiin, sillä vähälumisissa olosuhteissa latujen ja laskettelurinteiden lumetus aiheuttaa suuren energiatarpeen.

Liikuntapaikkojen uusissa investoinneissa tulisi pyrkiä käyttämään ekologisia materiaaleja kuten kiveä ja puuta. Liikuntapaikasta aiheutuvien välillisten ympäristövaikutusten vähentämiseksi liikuntapaikat tulisi sijoittaa hyvien julkisten liikenneyhteyksien varrelle ja huolehtia saavutettavuudesta myös kevyen liikenteen väyliä hyödyntäen.

Urheilutapahtumien järjestämisestä aiheutuvat ympäristövaikutukset voivat olla yllättävänkin suuria, sillä kaikkia tapahtumista aiheutuvia välillisiä vaikutuksia on hankala arvioida. Suuret yleisötapahtumat aiheuttavat aina omat vaikutuksensa ympäristöön, sillä tapahtuman infrastruktuurin, logistiikan ja yleisöpalvelujen tuottaminen kuormittavat ympäristöä ennen tapahtumaa ja tapahtuman aikana. Suuret yleisömäärät myös jättävät jälkensä kuluttamiensa tuotteiden ja palvelujen myötä, jolloin tapahtuman ympäristönkuormittavuus voi osoittautua merkittäväksi alueen mittakaavassa. Urheilutapahtumissa urheilijoiden lisäksi paikalle saapuu runsain mitoin huoltajia, perheenjäseniä ja tietenkin tapahtumaa seuraamaan tulevia katsojia. Urheilutapahtumissa ei ole suuria yksittäisiä päästöjen tai jätteiden lähteitä, mutta suuressa ihmisjoukossa jo pienistä päästö- ja jätevirroista voi kertyä merkityksellisiä vaikutuksia ympäristöön.

Kisatapahtuman vaikutuksia ympäristöön voidaan pyrkiä pienentämään ekologisilla ratkaisulla ja suosimalla ympäristöystävällisiä materiaaleja sekä palveluja.

Liikuntasektorilla kannattaa keskittyä perusasioiden kuntoon saattamiseen, mikä on tärkein tekijä haitallisten ympäristövaikutusten vähentämisessä. Perusasioihin kuuluvat materiaaleja säästävät ratkaisut, logistiikan tehokkuus ja vähäpäästöisyys, syntyvien jätteiden kierrätys, tapahtumien ruokahuollon ympäristöystävällisyys ja osallistuvien tiedotus sekä

opastaminen ympäristöystävällisen toiminnan ja ratkaisujen varmistamiseksi.

Hyvinkään liikuntapalveluiden tavoitteet haitallisten ympäristövaikutusten ehkäisemiseksi voidaan tiivistää kolmeen päätavoitteeseen: hiilidioksidin- ja metaanipäästöjen vähentäminen, syntyvän jätteen vähentäminen ja ympäristötietoisuuden lisääminen.

Hiilidioksidin- ja metaanipäästöt ovat kaksi suurinta ilmaston lämpenemistä aiheuttavaa kasvihuonekaasua. Hiilidioksidia syntyy poltettaessa fossiilisia polttoaineita ja sen suhteellinen osuus kaikista kasvihuonekaasuista on 80 prosenttia. Liikunnassa ja urheilussa suurimmat hiilidioksidipäästöt tulevat matkustamisesta harrastuspaikoille sekä liikuntapaikkojen sähkökulutuksesta ja lämmityksestä. Vähäpätöisempiä päästölähteitä ovat logistiikka ja käytetyn paperin tuotantoprosessista syntyneet päästöt. Metaania kehittyä eloperäisen aineksen mädäntyessä hapettomissa olosuhteissa. Metaanipäästöt aiheutuvat biohajoavien tuotteiden joutuessa sekajätteen joukossa kaatopaikalle. Tämä tapahtuu esimerkiksi silloin, kun ruuantähteet laitetaan biojätteen sijasta sekajätteeseen.

Liikunnan ja urheilun suurimmat negatiiviset ympäristövaikutukset aiheutuvat hiilidioksidipäästöistä, jotka kuitenkin ilmenevät epäsuorasti. Syntyvistä hiilidioksidipäästöistä suurin osa aiheutuu liikenteestä liikuntapaikoille ja pois sieltä. Liikunnan harrastajia tulisi tiedottaa ympäristöystävällisistä liikumisvaihtoehdoista harrastuspaikoille. Tätä voidaan auttaa varmistamalla sujuvat joukkoliikenneyhteydet ja kevyen liikenteen väylät liikuntapaikoille. Paikanpäällä kannustetaan osallistujia liikkumaan kävellen tai käyttämään julkista liikennettä.

Metaanipäästöt pyritään pitämään alhaisina huolehtimalla biojätteen keräämisestä riittävällä määrällä keräysastioita sekä opastamalla liikuntapaikkojen käyttäjiä ja tapahtumiin osallistujia jätteiden lajittelussa. Biojätteen asianmukaisella-keräämisellä saavutetaan kaikkein suurimmat positiiviset ympäristövaikutukset esimerkiksi urheilutapahtuman jätehuollon osalta ja tämän vuoksi sen pitäisi olla erityistarkkailussa.

Kaupungin pitäisi luoda urheiluseuroille ympäristöohjeistus liikunta- ja urheilutapahtumien järjestämistä varten. Ohjeituksessa huomioitaisiin asianmukaisen jätehuollon ja lupien järjestäminen, sähköisen markkinoinnin käyttö paperimarkkinoinnin sijaan sekä ympäristöasioiden tiedottaminen ja kouluttaminen. Muita ympäristöohjeistuksen alueita voisivat olla ympäristöystävällisten liikkumismuotojen suosiminen, ekologisesti kestävä ruokahuollon järjestäminen, veden ja energian säästäminen sekä roskien kierrättäminen.

Omassa organisaatiossaan liikuntapalvelut voi osallistua johonkin lukuisista hankkeista organisaatioiden ympäristövaikutusten pienentämiseksi. Hankkeissa on tarjolla ilmaiset ja laadukkaat materiaalit sekä toimintamallit toiminnan järjestämiseksi ekologisemmaksi.

TIEDOLLA JOHTAMINEN

Vapaa-aikapalveluiden johtaminen vaatii laajaa tietopohjaa ja näkemystä useista eri intressiryhmistä. Tehokkaan johtamisen ja päätöksenteon kulmakivenä on efektiivinen tiedon hyödyntäminen. Tiedolla johtaminen tulee nähdä kokonaisvaltaisena toimintana, jossa organisaatio tukee ja kannustaa tiedon hyödyntämistä. Ajantasainen ja relevantti tieto on taroituksenaan muuttava lisäarvoksi, joka näkyy käytännötasolla paremmin kohdistettuna ja laadukkaampana liikuntapalvelutarjontana.

Hyvinkään tulee pyrkiä olemaan keskisuurista kaupungeista edelläkävijä tiedolla johtamisen soveltamisesta liikuntaa ja urheilua koskevassa päätöksenteossa. Liikuntapalveluiden tulee olla selvillä kunnallisten liikuntapalveluiden järjestämiseen liittyvään uusimpaan tutkimustietoon. Lisäksi kaupunki tekee itse selvityksiä hyvinkääläisestä liikuntakulttuurista.

Tiedolla johtamisen onnistumista ja etenkin tiedon käytännön soveltamista voidaan mitata monin keinoin. Samanlaisesti voidaan tuottaa myös uutta tietoa johtamisen tarpeisiin. Tiedot toimintakentän muutoksista sekä tieto johtamisen onnistumisesta kulkevat käsi kädessä. Systemaattisella mittaamisella voidaan parhaimmillaan osoittaa toimenpiteiden vaikuttavuus ja näin perustella vankemmin liikunta-alan yhteiskunnallista merkittävyyttä.

Tiedolla johtaminen hämärtää organisaatorajoja ja edistää yhdessä tekemisen kulttuuria, jossa tieto kulkee sektoreiden välillä kokonaisuutta palvelevalla tavalla. Tulee tehdä yhteiset pelisäännöt siitä, kuinka onnistumista mitataan. Mitä onnistuminen maksaa ja millainen ekonominen merkitys liikunnalla ja urheilulla on kaupungille.

Kaupungin liikuntapalveluiden määrätietoisen ja järjestelmällisen kehittämisen varmistamiseksi kannattaisi kaupungin tuottaa yksityiskohtaisemmat kehityssuunnitelmat liikuntapalveluiden painopistealueista. Suunnitelmat voi tehdä koskemaan erityisryhmien liikuntaa, lasten ja nuorten liikuntaa, ikääntyneiden liikuntaa sekä liikuntapaikkojen käyttömaksupolitiikkaa.

Painopistealueita koskevien suunnitelmien valmistuminen voidaan ottaa tavoitteeksi vuoteen 2020 mennessä. Suunnitelmien tekemistä ei kannata ajoittaa päällekkäin henkilöstön rasituksen vähentämiseksi. Suunnitelmien teossa voidaan käyttää hyödyksi liikunta-alan opiskelijoita, joilla on mahdollista tehdä esimerkiksi opinnäytetyönsä Hyvinkään kaupungille.

Ajantasainen ja relevantti tieto liikuntakulttuurista tuke- massa päätöksentekoa.

- Riittävä rahoitus Hyvinkäätä koskevien selvitysten ja tutkimusten tekemiseen.
- Yhteistyö liikunta-alan oppilaitosten ja korkeakoulujen kanssa.
- Luotettavaa tietoa kaikilta liikunnan ja urheilun sektoreilta.
- Käytetään hyödyksi selvityksissä opiskelijatöitä kustannustehokkuuden saavuttamiseksi.

Parantunut liikuntapolitiikan tavoitteiden saavuttaminen.

- Liikuntasuunnitelman tavoitteiden toteutumisen säännöllinen seuranta.
- Tehtyjen toimenpiteiden vaikuttavuuden arviointi.
- Perustetaan säännöllisesti kokoontuva seurantar ryhmä arvioimaan liikuntapolitiikan vaikuttavuutta.

Paikannetaan liikunnan positiivisia vaikutuksia terveyden- huollon säästöihin ja sosiaaliseen hyvinvointiin.

- Kehitetään mekanismi vaikutusten arviointiin muihin hallintokuntiin.
- Hyödynnetään tutkimustietoa ja alan asiantuntijoita syy-seuraus suhteiden löytämiseen.

Liikunnan kehittämisen päätöksenteossa huomioidaan kaikki käyttäjäryhmät.

- Varmistetaan kaikkien suurimpien urheilujärjestöjen, arkiliikkujien, urheilijoiden ja erityisryhmien mahdollisuus vaikuttaa päätöksentekoon.
- Kannustaa kaupunkilaisia osallistumaan päätöksentekoon.
- Kaupunki toimii aktiivisesti kuntalaisten osallisuuden lisäämiseksi.

MUILLE HALLINTOKUNNILLE

Yhteistyössä on voimaa, mutta julkinen sektori ei ole koskaan ollut tunnettu ylisektoriaalisesta ja kollaboratiivisesta toiminnastaan. Poikkihallinnollinen yhteistyö hallintokuntien välillä tarjoaa kuitenkin aivan uuden tason tuotettujen palvelujen vaikuttavuudessa ja kustannustehokkuudessa. Kuntaorganisaatiossa löytyy monen alan ammattilaisia ja etenkin liikunta-alalla voidaan hyödyntää muiden hallintokuntien ydinosaamista liikuntapalveluiden parantamiseksi.

Hankkeiden ennakkoesittely päätöksentekijöille on tulevaisuudessa välttämätöntä, jotta hankkeita ylipäätään saadaan eteenpäin ja päättäjien mielenkiinto saadaan säilymään liikuntapolitiikassa. Vaikka suurta rakennusbuumia ei ole näköpiirissä vuoteen 2023 mennessä, niin hyvin esitettyinä ja perusteltuina liikunnan hyötyjä Hyvinkäälle on vaikea ohittaa.

Yhteistyö muiden hallintokuntien kanssa on järjestettävä selkeän ylisektorialisuusstrategian puitteissa, jolloin keskeisimmät hallintokunnat otetaan yhteistyöhön mukaan:

Opetustoimi: sisäliikunta ja koulujen liikuntakasvatus, salien tehokas käyttö.

Ympäristötoimi: luontoympäristö liikuntapaikkoina.

Sosiaali- ja terveystoimi: ikääntyneiden liikunta, vammaisten liikunta, terveysliikunnan edistäminen, erityisryhmien tukeminen ennaltaehkäisevänä työnä liikunnasta syrjäytymistä vastaan.

Kaavoitus- ja kaupunkisuunnittelu: liikuntapaikkasijoittaminen ja että liikuntapaikat palveluineen ovat siellä missä väestökin on, luontireitit ja alueet.

Tekninen toimi: nyt tehdyn tilaaja-tuottajamallin vahvistaminen ja siitä tiedottaminen, jotta malli tulee tutuksi kaikille ja se toimii avoimuuden ilmapiirissä, jolloin kustannukset tulee läpivalaista erityisesti infrastruktuurin käyttäjille.

Kaavoituksen ja kaupunkisuunnittelu: palveluja ja liikuntapaikkoja on pystyttävä takaamaan sinne missä on väestönkasvua erityisesti nuorten osalta, jolloin nuorten tulisi saada perusliikuntapalvelut asuinalueidensa lähiliikuntapaikoilla.

Rahoituksen lisääminen olisi välttämätöntä, mutta näillä näkymin ainoa keino on kunnan ulkopuolisen rahoituksen hankkiminen. Uusissa liikuntapaikkakohteissa voidaan lisätä public - private – partnershipiä, mutta myös muita ulottuvuuksia kuten public-civic-partnershipiä ja public-private-civic-partnershipiä. Liikuntapaikkarahoituksen valtionapujen saamista

pidetään tärkeänä, mikä edellyttää valtionapuhakemusten laadun kehittämistä ja verkostoitumista pienissä hankkeissa alueellisen Liikunnan ELY:n kanssa, mutta myös opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa. Nämä tahot tuleekin nähdä yksinä tärkeimpinä sidosryhminä.

Tavoitteellisuus ja määrätietoisuus lisääntyvät kasvavan suunnitelmallisuuden johdosta tämän liikuntasuunnitelman ansiosta. Suunnitelmaa on jalkautettava koko liikunnan kenttään ja saatava keskeiset päätöksentekijät ja ylisektorialiset virkamiehet mukaan toteuttamaan liikuntasuunnitelmaa.

Keskeinen uusi avaus on lähteä laatimaan ns. leikkipaikkasuunnitelmaa siten, että se olisi osa koko kunnan kattavaa lähiliikuntapaikkasuunnitelmaa ja saada tieto kulkemaan puisto-osaston ja liikuntapalvelujen sekä teknisen toimen välillä.

Sosiaali- ja terveystoimi

Liikkumisreseptijärjestelmä on otettu Hyvinkäällä käyttöön vuoden 2005 tienoilla. Järjestelmä toimii niin, että terveyskeskuslääkäri määrää potilaalle liikkumisreseptin, jonka jälkeen potilas voi vapaaehtoisesti varata ajan fysioterapeutilta. Fysioterapeutti arvioi potilaan tilanteen ja suosittelee hänelle osallistumista johonkin ohjattuun ryhmään. Tämän jälkeen liikuntapalvelut tulee mukaan järjestelmään, sillä se toteuttaa ohjatut liikuntaryhmät potilaille. Potilaat ovat tähän mennessä olleet suurimmaksi osaksi tuki- ja liikuntaelinsairauksista sekä liikalihavuudesta kärsiviä potilaita, jotka on liikkumisreseptillä ohjattu osallistumaan liikuntaryhmiin.

Kehityskohteet liikkumisreseptin kohdalla liittyvät tehostuneeseen potilaiden saamiseen liikuntaryhmiin, potilaiden parempaan huomioimiseen ryhmissä sekä harrastuksen jatkuvuuden varmistamiseen. Monet potilaat eivät liikkumisreseptin saatuaan kuitenkaan ota yhteyttä fysioterapeuttiin tai osallistu liikuntaryhmien toimintaan. Ohjatuissa ryhmissä on monenlaisia potilaita ja osalle liikkuminen on täysin vierasta. Tämän vuoksi potilaiden tulisi saada enemmän kannustusta ja motivoitua liikuntaryhmässä toimiessaan. Lisäksi ehdotetaan ohjattuja ryhmiä suunniteltaessa jatkuvuuden huomioimista entistä paremmin, jotta potilaat voivat siirtyä ohjatuissa ryhmissä ”eteenpäin”.

Rajapinta ainakin liikkumisreseptin suhteen liikuntapalvelujen ja terveystoimien välisessä yhteistyössä vaikuttaisi olevan fysioterapeutin ja liikuntaryhmän ohjaajan välillä. Tämän käytännönyhteyden toimivuudesta ei ole tietoa, mutta kehitettäessä toimintaa, voisi olla järkevää tarkastella erityisesti tätä rajapintaa.

Perusturvalla on kuitenkin myös itse hallinnoimia kuntoutus- ja liikuntaryhmiä, joten tilanne ei ole välttämättä selkeä. Fy-

sioterapeuttien ja liikuntapalvelujen välillä on tehty työnjakoa. Kuitenkaan ei voida puhua mistään virallisesta toimintojen organisoinnista, sillä tehtävien järjestely on tapahtunut epävirallisesti työntekijöiden välillä.

Terveyspalvelujen virkamiehen mukaan yhteistyön kehittäminen tulisi aloittaa nykyisen tilanteen selvittämällä ja sen jälkeen perustaa työryhmä oikeiden toimenpiteiden löytämiseksi. Työryhmän pitäisi olla laajapohjainen, jotta työryhmässä on näkemystä riittävän laajalta alueelta yhteistyön kehittämiseksi.

Palveluseteleitä voitaisiin käyttää avuksi terveydenhoidossa, niin että terveydenhuollossa diagnosoitu potilas saisi liikkumisreseptin lääkäriltä. Palvelusetelin avulla potilas voisi käydä suorittamassa lääkärin määräämää liikuntaa esimerkiksi kaupungin ohjatulla tunnilla tai itse valitsemallaan palveluntarjoajalla. Mahdollisuutena voisi olla myös yksityisen palvelun käyttö tai seurojen valjastaminen terveysliikuntaryhmien järjestämiseen lisätulojen toivossa. Esteenä tämän kaltaisessa järjestelmässä on kuitenkin liikkumisresepti-konseptin keskeneräisyys. Laajaa yhteistyöhanketta kehittävät ainakin Jyväskylässä KKI-ohjelma ja Terveyden edistämisen tutkimuskeskus.

Tekninen toimi

Teknisen toimen merkitys tulee kasvamaan liikuntapaikkojen hoidossa ja ylläpidossa seuraavien vuosien aikana. Organisaatiomuutoksessa saavutetaan varmasti synergiaetuja ja kaupungin kokonaiskustannukset liikuntaan liittyvien teknisten tehtävien osalta tulevat kaavailujen mukaan pieneneväksi. Erityistä huomiota tulee kuitenkin kiinnittää työn laadun ja ammattitaidon säilymiseen.

Käyttö- ja kunnossapitohenkilöstön eläköityminen asettaa myös haasteen ammattitaitoisen liikuntapaikkahoitamisen jatkamiselle. Nykyisin on mahdollista saada koulutusta esimerkiksi liikuntapaikan hoitajan tutkinnon avulla ja kaupungin rekrytoinnissa tulisivat pyrkiä hankkimaan liikuntapaikkojen hoidon tutkinnon suorittaneita työnhakijoita. Mahdollisuutena on myös nykyisen henkilöstön kouluttaminen esimerkiksi liikuntapaikkamestareiksi.

Ylläpidon laatua tulee verrata organisaatiomuutosta edeltäneeseen aikaan. Liikuntapaikkojen käyttäjien tyytyväisyyttä voidaan mitata seuraavan seurakyselyn yhteydessä vuonna 2018.

Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuksen merkitystä liikunnallisen elämäntavan opettajana lapsille ei tule väheksyä. Tutkimusten mukaan liikunnallisiin tottumuksiin ja liikunnalliseen elämäntapaan voidaan vaikuttaa tehokkaimmin lapsen 10. ikävuoteen asti,

jonka jälkeen asennekasvatuksen ja esimerkin vaikutukset vähenevät.

Hyvinkäällä ollaan jo hyvällä tiellä liikunnallisen päiväkodin kehittämisessä. Toimia tulee kuitenkin tehostaa ja pyrkiä luomaan kaikki kaupungin varhaiskasvatuksen yksiköt kattava käytäntö.

Kehittämällä määrätietoisesti liikuntakasvatuksen osuutta varhaiskasvatuksessa, voisi Hyvinkäällä olla edellä kävijä lasten ohjaamisessa liikunnalliseen elämäntapaan jo pienestä pitäen.

Varhaiskasvatuksen yksiköille tulee luoda paremmat edellytykset käyttäen myös kaupungin sisäliikuntapaikkoja. Tulevaisuudessa rakennettaessa esimerkiksi päiväkotien tiloja ja pihhoja, tulisi lasten liikuntamahdollisuudet huomioida entistä paremmin.

Kaupungin uimaopetus alkaa nykyisin ala-asteen aikana, mutta lapsen herkkyykskaudet huomioiden otollinen vesielementtiin tutustumisen olisi hyvä alkaa jo esikouluikässä. Uimaopetuksen varhentamisen mahdollisuudet ja hyödyt kannattaa kartoittaa.

Yhdyskuntasuunnittelu

Yhdyskuntasuunnittelun merkitys liikuntamahdollisuuksien ja liikunnallisen elämäntavan mahdollistajana tulee olemaan tulevaisuudessa tiedostetumpi voimavara. Arkiliikunnan väheneminen suuri haaste jo tällä hetkellä ja haasteiden määrät tulevat lisääntymään väestön ikääntymisen ja nuorien ikäluokkien liikkumattomuuden vuoksi. Viimeaikaisten tutkimusten mukaan edes urheiluseurassa harrastaminen ei takaa puolelle lapsista ja nuorista terveyden kannalta riittävää fyysistä aktiivisuutta. Harrastusaktiivisuus ja -määrät ovat Suomessa jo korkeita, joten ei ole realistista laskea niiden varaan vastuuta väestön liikunnan lisäämisestä.

Fyysisesti aktiivinen arkielämä voidaan tehdä helpommaksi ja motivoivaksi oikeilla ratkaisulla kaavoituksessa ja liikennejärjestelyissä. Tämä edellyttää entistä laajemman näkökulman ottamista yhdyskuntasuunnittelun toteutukseen ja lisäämällä kaupunkilaisten edellytyksiä lihasvoimin tapahtuvaan liikkumiseen.

Yhdyskuntasuunnittelussa huomioidaan ainakin haastateltavien mukaan liikunnallisen elämäntavan edellytykset. Suunnittelussa on mukana liikuntapalveluista liikuntapaikkamestari, joka osallistuu aktiivisesti myös kaavoitukseen.

Kansalaisopisto

Suomalaisista työikäisistä kansalaisopistojen palveluja käyttää noin neljä prosenttia ja ikääntyneistä kolme prosenttia. Liikuttajina kansalaisopistot ovat vielä kaukana urheilu- ja liikuntaseuroista, mutta niiden tehtävää ja mahdollisuuksia liikunnan sekä terveellisten elämäntapojen edistäjänä ei kannata kuitenkaan väheksyä.

Kansalaisopiston merkitys ikääntyneiden liikuttajana on merkillepantava, sillä se tavoittaa sellaisia ikääntyneitä kuntalaisia, jotka liikkuvat vähän ja eivät ole mukana seuratoiminnassa. Kurseille osallistumiseen ei ole isoa kynnystä ja kurssimaksut ovat kohtuullisia.

Kansalaisopiston suurin hyöty koskee terveys- ja kuntoliikuntaa edistävää ohjaus- ja koulutustoimintaa. Tämän vuoksi kansalaisopiston tarjoamat kurssit ja ohjauspalvelut ovat merkityksellisessä asemassa kehitettäessä liikuntapalveluiden saavutettavuutta eri väestöryhmissä. Kansalaisopiston palveluja käyttävät suuressa määrin juuri sellaiset ryhmät, joita liikuntapalveluilla voi olla muuten vaikeuksia saavuttaa.

Kansalaisopiston kurssitarjontaa kannattaa kohdentaa entisestään silmällä pitäen ikääntyneiden ihmisten, riittämättömästi liikkuvien, ensikertaa liikuntaa aloittavien ja sairauden vuoksi erityisryhmään kuuluvien odotukset ja tarpeet huomioiden.

Kansalaisopiston palveluja käyttävät korostuneesti ikääntyneet ja urheiluseuroissa harrastamattomat kuntalaiset. Kohdistamalla resursseja juuri edellä mainittuihin ryhmiin, saavutetaan todennäköisesti tehokkain vaikuttavuus hyvinkääläisten terveyden edistämiseksi suhteessa käytettyihin resursseihin.

Nuorisotoimi

Nuorisotoimen mahdollisuudet edistää nuorten liikunnallisen elämäntavan kehittymistä liittyvät liikunnallisen nuorisotyön monialaiseen palveluketjuun.

Erityisessä tarkastelussa tulisivat olla vähän liikkuvat nuoret tai nuoret joilla on jo aiheutunut terveydellisiä haittoja liian vähäisestä fyysisestä aktiivisuudesta.

Liikunnallista nuorisotyötä voidaan käyttää syrjäytyneiden tai syrjäytymisvaarassa olevien nuorten liikunnallisen ja kulttuurisen elämäntavan kehittämisessä. Lisäksi mahdollisuudet tulee tunnistaa myös maahanmuuttajien kotouttamistoimissa. Liikunnallisen nuorisotyön toimintaperiaatteena tulee olla nuorten omatoimisen ryhmätoiminnan tukeminen sekä liikuntatoiminnan järjestäminen sellaisissa tilanteissa, joissa kysyntää tietyille liikuntamuodolle ilmenee nuorten keskuudessa.

Kulttuuri- ja kirjastotoimi

Tulevaisuudessa kulttuuri- ja liikuntatoimen kannattaa tehdä huomattavasti enemmän yhteistyötä nykyiseen tilanteeseen verrattuna. Jyrkkä kahtiajako liikuntapalveluiden ja kulttuuripalveluiden välillä ei palvele kumpaakaan osapuolta. Kun huomioidaan kummankin alueen mahdollisuudet ja kyvyt tuottaa ja välittää positiivisia tunteita, yhteisöllisyyttä, osallistuvuutta ja elämyksiä – voidaan todeta henkistä hyvinvointia lisäävien mekanismien olevan hyvin samanlaisia.

Tapahtuman järjestämisessä tulisi pyrkiä yhdistämään liikunta- ja kulttuuripalveluita saman tapahtuman alaisuuteen.

Näin voidaan houkutellessa sekä liikunta- että kulttuuriorientoituneita kuntalaisia saman tapahtuman puitteissa. Samalla saavutetaan niin järjestäjien kuin tapahtumiin osallistuvienkin kohdalla luonnollista ajatusten vaihtoa ja kanssakäymistä.

Tapahtumat muuttuvat myös sisällöltään rikkaammiksi, kun liikunnalliset ja kulturellit ajanviettotavat ovat luontevasti ja helposti yhdistettävissä.

Liikuntamatkailun kehittämisessä kulttuuripalvelut ovat keskeinen tekijä, sillä Hyvinkäällä on poikkeuksellisen hyvät edellytykset tarjota liikuntamatkailijoille myös keskustan kulttuurielämää. Henkisen moninaisuuden ja koheesion rinnalla voidaan siis nähdä myös taloudelliset vaikuttimet liikunta- ja kulttuuripalveluiden yhteistyön tiivistämisessä.

Liikunnan ja kulttuurin välistä yhteistyötä voidaan lisätä myös joidenkin lajien kohdalla. Esimerkiksi tanssi ja voimistelu sisältävät myös taiteellisia näkökulmia ja niiden kehittämisessä voitaisiin hyödyntää kulttuurialan asiantuntijoita. Kunnallisissa liikuntapaikoissa voidaan järjestää pienimuotoisia näytelmiä, jotka saisivat esimerkiksi uimahallissa huomattavasti suuremman kävijäkunnan kuin niillä olisi muissa tiloissa edes mahdollista saada. Liikuntapaikkojen viihtyvyyttä voidaan muutenkin parantaa taideteoksilla.

